



T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI



TÜBİTAK

COVID-19 ve TOPLUM

Salgının Sosyal, Ekonomik ve Beşeri Etkileri
Bulgular, Sonuçlar ve Öneriler





COVID-19 küresel salgını, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hayatı ciddi derecede etkiliyor, uzun vadede kalıcı olma ihtimali yüksek değişimlere neden oluyor. Salgının yayılımının kontrol edilmesine yönelik alınan önlemler ile beraber hâlihazırda uluslararası tedarik zincirleri, arz-talep dengeleri, üretici\tüketici davranışları, iş yapma yöntemleri, çalışma modelleri, eğitim-öğretim yöntemleri ve gündelik yaşam dramatik hızla değişiyor.

Krizleri, güçlükleri fırsata çevirme noktasında, ülkece ve millet olarak aldığımız tedbirlerle, bu zor dönemi olabildiğince hafif atlatmak için çabalıyoruz. Bu süreçte ekosistemimizin seferberliği içerisinde bilim insanlarımız da birlikte çalışma ve birlikte başarıya yaklaşımıyla el ele vererek COVID-19'a karşı aşı ve ilaç geliştirmede, tıbbi cihaz odaklı çalışmalarda büyük mesafeler kat ettiler, önemli başarılarla imza attılar.

TÜBİTAK COVID-19 Türkiye Platformu kapsamında 7'si aşı, 10'u ilaç olmak üzere 17 proje yürütülüyor. VLP aşı adayımız Faz 1 aşamasına geçerek, dünyada bu türde klinik aşamaya geçen 4. aşı adayı oldu. İkinci ve üçüncü aşı adaylarımız olan yenilikçi inaktif aşı adayımız ve adenovirüs aşı adayımızda da Faz 1 çalışmalarına başlandı. Virüse karşı anti-viral etkinlik gösteren iki ilaç adayımız olan Ribavirin ve Montelukast etken maddesinin Faz 2 aşamasında bulunuyor. Bu önemli gelişmelere yenilerinin eklenmesi için diğer aşı ve ilaç adaylarımızda da ortak yaklaşımımıza dayalı çalışmalar tüm hızıyla ilerliyor.

COVID-19 salgınına neden olan virüse karşı yaklaşımların yanı sıra, sosyal ve beşeri bilimlerin, salgının tetiklemiş olduğu sorunların ele alınması ve çözümünde ciddi katkıları olacağını kesindir. Küresel salgını daha iyi kontrol etmek ve etkilere karşı hazır olmak için acil sağlık durumlarının sosyal bağlamlarının da ortaya konulması gerekiyor.

Bu bakış açısıyla, salgının mevcut ve gelecekteki etkilerinin sosyal ve beşeri bilimler perspektifinden araştırılması ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi, süreçlerin ve kaynakların daha etkin planlanması ve yönetilmesi amacıyla, "COVID-19 ve Toplum: Salgının Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler" başlıklı özel bir çağrı açtık. 15 gün açık kalan söz konusu çağrıya 160 farklı kurumdan toplam 682 proje önerisi sunuldu. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, 97 projeyi destekledik.

22-23 Şubat 2021 tarihlerinde, çağrı kapsamında desteklenen projeler ile elde edilen bulguların, ulaşılan hedeflerin ve öngörülen katkıların paylaşıldığı "COVID-19 ve Toplum: Salgının Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler" temalı bir etkinlik düzenledik. Eğitim, iktisat, işletme, kitle iletişimi ve araçları, mimarlık ile şehir ve bölge planlama, psikoloji, sağlık, siyaset bilimi ve kamu yönetimi ile sosyoloji dahil çok farklı alanlardan katkılar paylaşıldı.

"COVID-19 ve Toplum: Salgının Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler" çağrımız kapsamında desteklenen her bir projenin, toplumun her kesimine faydalı bir yol haritası sunacağı inancıyla bu kitapçığı hazırladık. Kitapçıkta, çağrımız kapsamında desteklenen projelerin amaçlarına, bulgularına, sonuç ve önerilere yer verdik.

Akademik değerinin yanı sıra bundan sonraki süreçte karar alıcıların başvurabileceği faydalı veriler ortaya koyduğuna inandığımız bu kitapçığın hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

Prof. Dr. Hasan MANDAL
TÜBİTAK Başkanı

İçindekiler



COVID-19 ve Eğitim 11-32. sayfalar

- [120K162](#) Uzaktan Öğretim için Gözetimli ve Gözetimsiz Ölçme ve Değerlendirme Sistemi
- [120K167](#) Coronavirus (COVID-19) Pandemisi Sırasında ve Sonrasında Hastalığın Yayılımının Azaltılması/Önlenmesi Amacıyla Farklı Toplum Kesimlerine Yönelik Eğitim Seti Hazırlanması
- [120K170](#) Proje EV-DES: Erken Çocukluk Döneminde Gelişimsel Gerilik/Yetersizlik Tanılı Çocukların Ebeveynlerine Yönelik Çevrim İçi Evde Destek Programının Tasarlanması ve Uygulanması
- [120K188](#) e-Eğiticiler için Yapay Zekâ Destekli Öğrenci İzleme ve Değerlendirme Sisteminin Geliştirilmesi
- [120K190](#) Uzaktan Eğitimde Akademik Personelin Ölçme ve Değerlendirme Süreçlerinin Çevrimiçi Eğitim Portalı ile Desteklenmesi
- [120K193](#) COVID-19 Sürecinde Uzaktan Öğretme Süreci İle İlgili İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Algıları ve Duygularına Yönelik Bir Analiz
- [120K195](#) Pandemi/Afet Durumlarında Mimarlık ve Tasarım Eğitiminde Zamansal Devamlılığa Dayalı Çok Yönlü Staj Kurgusunun Dijital Süreç ve Algoritmik Model ile Yazılımın Geliştirilmesi
- [120K197](#) Etkileşimli Değerlendirme Alanı – EDA
- [120K200](#) Yükseköğretimde Yeni bir Uzaktan Öğretim Modeli ve Uygulama Platformu
- [120K209](#) COVID-19 Pandemisi Sürecince Üniversitelerde Uzaktan Eğitim: Üniversitelerin Kapasiteleri, Öğretim Üyelerinin Adaptasyonları ve Öğrencilerin Memnuniyeti
- [120K215](#) Kullanıcı Deneyimi Araştırması Sürecini Uzaktan Gerçekleştirmeyi Destekleyici Bir Rehber Geliştirilmesi
- [120K232](#) Travmadan Yılmazlığa: COVID 19 Sürecinde Hemşire Ebeveynlerin Hastane ve Aile Yaşamında Denge Arayışları
- [120K256](#) - Yükseköğretimde Eğitsel İçeriklerin Sunumu İçin Dijital İçerik Ekosistemi Gereksinimlerinin Belirlenmesi
- [120K259](#) COVID-19 Sürecinin Özel Gereksinimli Çocuklar ve Ailelerinin Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi: Bir Karma Desen Çalışması
- [120K270](#) Yükseköğretimde Pandemi Dönemi Uzaktan Öğretim Uygulamalarının İncelenmesi ve Deneyimler Üzerinden Açık ve Uzaktan Öğrenme Politikası Önerilerinin Oluşturulması
- [120K271](#) Pandemi Sürecinde Uygulanan İlkokul Uzaktan Eğitim Programı İçeriklerinin Mizahi Açından İncelenmesi ve Zenginleştirilmesi
- [120K273](#) COVID-19 Döneminde Uzaktan Yüksek Öğrenim: Nicel ve Nitel Analiz
- [120K280](#) Aday Öğretmenlerin Meslekî ve Psiko-Sosyal Gelişimlerini Desteklemeye Yönelik Kısa Süreli Bir Elektronik Mentorluk Programının Planlanması, Uygulanması ve Değerlendirilmesi

- [120K294](#) Çoktan Seçmeli Testlerde Test Güvenliğini Arttıran ve Kısmi Puanlama Sağlayan Sınav Sisteminin Geliştirilmesi
- [120K375](#) Kültür Turizminin Seyahat Kısıtlamalarından Kurtarılmasında Sanal Gerçeklik Kullanımı
- [120K412](#) Sağlık Çalışanlarına Yönelik Bilişsel Davranışçı Terapi Temelli E-Psikolojik Destek Programının Geliştirilmesi ve Etkililiğinin Değerlendirilmesi
- [120K685](#) Pandemi Koşullarında, Üniversitelerin Sanat, Tasarım ve Mimarlık Bölümlerindeki Uygulamalı Dersler İçin Çevrimiçi Eğitime Yönelik Etkileşimli Arayüz Tasarımı ve Tasarım Kılavuzu



COVID-19 ve İktisat 34-47. sayfalar

- [120K638](#) COVID-19 Türk Vergi Politikası, Yönelimler ve Hukuki Öncelikler
- [120K541](#) COVID-19 Salgının Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri ve Politika Alternatiflerinin Makroekonomik Genel Denge Analizi
- [120K548](#) COVID-19 Pandemisinden Kaynaklanan Dış ve İç Ekonomik Gelişmelerin Türkiye Üzerindeki Olumsuz Etkilerinin Tahmini: Bu Etkilerin Giderilmesi İçin Alternatif Politika Paketlerinin Önerilmesi
- [120K554](#) COVID-19 Salgınının Ekonomik Etkisinin Sektörel Bazlı ve Genel Belirsizlik Endeksleriyle İncelenmesi ve Sektörel Acil Önlem Önerileri
- [120K566](#) COVID-19 Salgınının Konut ve Ticari Gayrimenkul Fiyatlarına Etkisi: Türkiye Örneği
- [120K577](#) COVID-19 Pandemisinde İşgücü Piyasası, Gelir Kayıpları ve Hane İçi Üretim
- [120K584](#) TRC2 Bölgesi'nde Faaliyet Gösteren KOBİ'lerin COVID-19 Sürecine Uyum Kabiliyetlerinin Ölçülmesi ve Sanayi 4.0 Perspektifinden Rekabet Koşullarının İyileştirilmesi Analizi
- [120K594](#) COVID-19 Verilerinin İstatistiksel Analizi, Modellenmesi ve Olası Risk İndeksinin Geliştirilmesi
- [120K600](#) COVID-19 Salgınının Getirdiği Belirsizliklerin Sosyal, Ekonomik ve Politik Tercihler ve Davranış Kalıplarına Etkileri: Risk Algısının Rolü
- [120K602](#) Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden COVID-19 Salgını ve Bakım Hizmetleri Krizi: Bakım Hizmetlerine Kamu Yatırımlarının İstihdam Etkisi
- [120K605](#) İstanbul'da COVID 19 Salgınının Ticari Faaliyetlerde Yarattığı Etkinin Saptanması ve Çözüm Önerileri Sunulması
- [120M251](#) COVID-19 Salgını Sürecinde Elektrik Tedariğinin, Üretim Kaynaklarının ve Talebinin Yönetilmesi
- [120M265](#) COVID-19 Salgını Sürecinde Sektörel Optimal Teşvik Politikalarının Tespiti ve Stratejik Rekabet Gücünün Artırılması için Modelleme ve Simülasyon Yazılımı
- [120K399](#) İbadet, Muamelat ve İktisadî Yönleriyle Salgın Dönemi Fıkhı



COVID-19 ve İşletme 49-55. sayfalar

- [120K308](#) Esnek Çalışma Yönetim Sistemi Standartları Geliştirme Projesi: İş Sürekliliğini ve Çalışan Psikolojik İyi Oluşunu Destekleyici Uygulamalar
- [120K312](#) COVID-19 Pandemisinin Gıda Perakende Sektörüne Etkilerinin Analizi ve Geleceğe Yönelik Çözüm Önerilerinin Geliştirilmesi
- [120K323](#) “Koronavirüs Tedbirleri Döneminde Tüketim Alışkanlıkları ve Kaynaklara Erişimdeki Kırılganlığın Tüketimde Öz-denetim ile İlişkinin Araştırılması: Psikolojik Esenlik, Bireysel Yılmazlık, Sosyal Sermaye ve Toplum Yanlısı Davranışların Etkisinin Tespiti ve Politika Önerilerinin Geliştirilmesi
- [120K520](#) Tüketici Perspektifinden COVID-19: Davranışsal İlgörü Kullanarak Salgında Gıda Tüketimine Yönelik Etkili Politikalar Tasarlama
- [120K531](#) COVID-19 Salgınlarının Turizm Endüstrisine Etkisi ve Ülkelerin Kriz Yönetim Stratejilerinin Karşılaştırmalı Analizi
- [120K533](#) COVID-19 Pandemi Döneminde İstanbul’da Sosyal Hizmet Sunan Kurumların Faaliyetlerinin Değerlendirmesi ve İkinci Dalga Kriz Süreci için Stratejik Sosyal Hizmet Yönetimi Dâhilinde Proaktif İş Planı Geliştirilmesi
- [120M279](#) COVID-19 Salgınlarının Hazır Giyim Sektöründe Tedarik Zinciri Yönetimine Etkileri ve Olası Çözüm Önerileri



COVID-19 ve Kitle İletişimi ve Araçları 57-64. sayfalar

- [120K613](#) COVID-19 Sürecinde Yaşlıların Enformasyon Arayışı ve Enformasyon Değerlendirmesi
- [120K625](#) COVID-19 Pandemisi ve Sinema Sektöründe Kriz
- [120K633](#) Türkiye’de COVID-19 Pandemisinde Kırılgan Kamular ve Risk İletişimi: 65 Yaş ve Üzeri Risk Grubunun Risk Algıları Üzerine İletişim Odaklı Bir Analiz
- [120K634](#) Kriz İletişimi: COVID-19 Salgınından Çıkarılan Dersler Işığında Önleyici İletişimsel Yaklaşımlar
- [120K639](#) “İnfodemi” İle Etkin Mücadele İçin Bireylerin Yanlış Bilgi Karşısındaki Tutumlarının ve Bu Tutumların Belirleyicilerinin Araştırılması: COVID-19 Örneği
- [120K653](#) Yakın Çevre Ekolojisinde Fiziksel Mesafe ve İzolasyon Kırılganlığının Durumsallığı: Sorumluluklar ve Beklentilere İlişkin Uyuma Teşvik Edici Kamusal İletişim Politika Önerilerinin Geliştirilmesi
- [120K658](#) COVID-19 Bağlamında Türkiye’de Yanlış Bilgi Yayılımını Medya Kullanıcılarının Gözünden Anlamak ve Önleyici Faaliyet Önerileri Geliştirmek
- [120K686](#) Küresel COVID-19 Salgınlarının Türkiye’deki Çağdaş Sanatı Dönüştürücü Etkileri



COVID-19 ve Mimarlık - Şehir ve Bölge Planlama 66-67. sayfalar

- [120K623](#) “Hayat Eve Sığar” Evi Nasıl Dönüştürecek?: COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri
- [120K672](#) COVID-19 Salgınıyla Mücadele Sürecinde Konutlarından Çıkamayan Çocukların ve Ebeveynlerinin Kentsel Mekâna İlişkin Sağlık Güvenliği Algısı ve Normalleşme Sürecinde Çocukların Fiziksel Aktivite Düzeylerine Olası Etkisi



COVID-19 ve Psikoloji 69-92. sayfalar

- [120K359](#) COVID-19'un Sağlık Çalışanları Üzerindeki Travmatik Etkisinin Bellek Çerçevesinde Boylamsal Olarak İncelenmesi
- [120K364](#) COVID-19 Pandemisine İlişkin Ruh Sağlığı Çalışmaları: Pandemi ile İlişkili Psikolojik Zorlanmaların Değerlendirilmesi, Mobil Telefon Temelli Uygulamaların ve Web Temelli Psiko-Eğitim Paketlerinin Geliştirilmesi
- [120K365](#) COVID-19 Pandemisinin Gölgesinde Mecburi Evden Çalışma Düzeninin Çalışanların İş-Ev Çatışmaları ve Sağlıklarına Etkisi: Boylamsal Bir Araştırma
- [120K368](#) COVID-19 ile Mücadelede Sağlık Çalışanlarına Yönelik Örgütsel ve Psikolojik Müdahale
- [120K372](#) COVID-19 Salgını Etkileri ile Kaygı ve Depresyon Semptomları Arasındaki İlişkide Başa Çıkma Biçimleri ve Duygu Düzenlemenin Aracı Rolü
- [120K385](#) COVID-19'un Çocuk ve Ergenlerin Bilişsel ve Psikososyal Gelişimi ile Akademik Hayatına Etkileri
- [120K387](#) COVID-19 Salgını Bağlamında Ebeveynlerin Bireysel, Ailesel ve Çevresel Stres Faktörlerinin Çocukların Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi
- [120K390](#) COVID-19 Salgın Sürecinde Öznel Esenliği Koruyucu Bireysel, Ailesel ve Sosyal Faktörlerin İncelenmesi
- [120K392](#) Ağ Analizi Perspektifinden COVID-19 Küresel Salgınının Psiko-Sosyal Etkilerinin İncelenmesi
- [120K406](#) COVID-19 Kaynaklı Kaygının Yaygın Anksiyete Bozukluğuna Etkisinde Manevîyat, Farkındalık, Bilişsel Kontrol ve Esneklik Değişkenlerinin Rolü
- [120K407](#) COVID-19 Pozitif Geçmiş Olan Bireylerde Ruh Sağlığını Koruyucu Faktörlerin Belirlenmesi
- [120K408](#) COVID-19 Salgını ile İlişkili Psikolojik Belirtilerin Görülme Sıklığı: Belirtilerin Şiddetlenmesi ile İlişkili Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler
- [120K416](#) COVID-19 Salgınının Gebelik ve Doğum Sonu Dönemde Kadınların Psikososyal Sağlığına Yansımaları: Kesitsel Bir Kohort Çalışması

- [120K417](#) COVID-19 Pandemisinin Evlilik Uyumu Üzerindeki Etkileri
- [120K418](#) Corona Sürecinde Minnettarlık Yazma Deneyiminin Tehdit Algısı ve Gelecek Kaygısı ile İlişkisi
- [120K421](#) COVID-19 Tanısı Almış ve Almamış Bireylerde Sağlık ile İlgili İnançlar, Baş Etme Stratejileri ve Psikopatoloji Arasındaki İlişki: Boylamsal Bir Çalışma
- [120K422](#) COVID-19 ile İlişkili Davranışsal Faktörlerin İncelenmesi
- [120K425](#) COVID-19 Salgınıyla Mücadele Kapsamında Uygulanan Politikaları Desteklemede ve Alınan Önlemlere Uymada Sosyal Normların ve İşbirlikçi Stratejilerin Rolü
- [120K427](#) Önleyici Tedbirlere Uyumu Nasıl Arttırabiliriz? Kişisel ve Toplumsal Fayda Mesajlarının Etkisi
- [120K428](#) COVID-19 Salgınında Aile İlişkileri Kalitesine Sosyal İlişkiler Modeli Yaklaşımı: COVID-19'un Merkeziliyeti, Algılanan Farklılık ve Öz-Kontrol
- [120K435](#) Gençlerin Sosyal Mesafe Kurallarıyla İlişkili Riskli Davranışlarında Yaşçılık Etkisi: Önyargı Farkındalığı Arttırmaya Yönelik Anonim Bir Çevrimiçi Program Önerisi
- [120K438](#) Gazete Okuma ve Sosyal Medya Kullanımının Bireylerin COVID-19'dan Koruyucu Davranışta Bulunma Eğilimlerine Etkisi
- [120K440](#) COVID-19'un Türkiye'de Psikolojik Sorunlara Etkisi ve Kendi Kendine Yardım ve Fazlası Müdahalesi İçinde Geliştirilmiş, "Stres Zamanlarında Önemli Olanı Yapmak: Resimli Bir Kılavuz" Kitabının Fizibilite Çalışması
- [120K443](#) Siberkondria, COVID-19 Korkusu, Sağlık Kaygısı, Obsesyonlar, Uyku Kalitesi ve Duygulanım: Bir Karışımli Yapısal Eşitlik Modellemesi Yaklaşımı



COVID-19 ve Sağlık 94-98. sayfalar

- [120E117](#) Konuşma, Ses ve Öksürük Analizi Yazılımı İle COVID-19'a Bağlı Solunum Yolu Hastalıklarının Erken Dönemde Tespiti ve Tele-Sağlık Hizmetine Entegrasyonu
- [120E124](#) COVID-19 İle Mücadele İçin Yapay Zekâ Destekli Sosyal Mesafe Tespiti Yapan Akıllı Kamera Sistemlerinin Geliştirilmesi
- [120S445](#) COVID-19 Küresel Salgını Nedeniyle Takip ve Tedavi Süreci Aksayan Obezite Hastalarının Takibinde Dijital Uygulamaların Etkinliğinin Araştırılması
- [120S461](#) Yoğun Bakım Ünitesinde COVID-19 Hastaların Yakınları İle Buluşturulması: Sanal Hasta Ziyareti
- [120S467](#) COVID-19 Pandemisi ve Benzeri Kriz Dönemlerinde Hemşirelik Hizmetlerinin Etkin Yönetimine İlişkin Online Eğitim Programı Modeli



COVID-19 ve Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi 100-104. sayfalar

- [120K626](#) Sosyal Ağların Sürdürülebilirliğinin Geliştirilmesi
- [120K642](#) Pandemi Sürecinde Kent: “Kentsel Bağışıklık” Sağlanmasında Beklenti-Kapasite Yönünden Bir Araştırma (Göller Bölgesi Örneği)
- [120K659](#) COVID-19 Pandemi Nedeniyle Yerel Yönetimlerde Dijital Dönüşümden Kaynaklanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Bartın İli Örneği
- [120K665](#) COVID-19 Salgını ve Vefa Sosyal Destek Grubu Bağlamında Yerelde Yaşlılara Sunulan Hizmetlerin Değerlendirilmesi: Kayseri Talas Büyükşehir İlçe Belediyesi Örneği
- [120K681](#) Yerel Yönetimlerde Toplum Hizmet Verenlerin COVID-19’a İnterdisipliner Bir Yaklaşımla Bakış Açısı ve Çözüm Önerileri



COVID-19 ve Sosyoloji 106-115. sayfalar

- [120K446](#) Salgınla Mücadelede Sağlık Çalışanlarının Yaşadığı Etik İnkilemler ve Etik Değerlere Duyarlı Dirençlilik Geliştirilmesi Projesi
- [120K457](#) Gençlerin COVID-19 Salgını ile Baş Etme Stratejilerinin Farklı Dinamikleri
- [120K467](#) COVID-19 Pandemisinin Türkiye’de Yaşlılığın ve Yaşlıların Algılanma Biçimine Etkileri ve Yaşlıların Toplumsal İmajını İyileştirmeye Yönelik Kamusal Politika Önerileri
- [120K471](#) Farklı Sosyal Kırılganlık Düzeyine Sahip Hanelerin COVID-19 Salgını Deneyimleme Biçimleri ve Yakın Geleceğe İlişkin Beklentileri: İstanbul İli Örneği
- [120K476](#) 65 Yaş Üstü Kadınlara Sosyal İzolasyon Altında Gerekli Dijital Yetkinliklerin Kazandırılması
- [120K490](#) COVID-19 Salgınının Türkiye’de Kuşaklararası Dayanışma Üzerine Etkisi
- [120K493](#) İstanbul’da Yaşlı Nüfusun COVID-19 Deneyiminin Analizi ve Yaşlılar İçin Bir Toplumsal Dayanıklılık Ölçütünün Geliştirilmesi Projesi
- [120K494](#) Yaşlılıkta Baş Etme Stratejileri: COVID-19 Sürecinde Yalnız Kadınlık Deneyimleri
- [120K496](#) Online Destek Hizmetlerinin COVID-19 Nedeniyle Evde Kalan 25- 50 Yaş Aralığındaki Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin ve Annelerinin Yaşam Kaliteleri ve Fiziksel Aktiviteleri Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi
- [120K619](#) COVID-19 Salgını Sırasında ve Sonrasında İş Sağlığı ve Güvenliği ile Salgının İvme Kazandıracağı Yeni Çalışma Modelleri

COVID-19 ve EĞİTİM





120K162 – Uzaktan Öğretim için Gözetimli ve Gözetimsiz Ölçme ve Değerlendirme Sistemi



Doç. Dr. Dursun AKASLAN – Harran Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fred Barış ERNST – Harran Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜLERCE – Harran Üniversitesi

Amaç

Projenin amacı uzaktan öğretim yoluyla verilen derslerin ölçme ve değerlendirme faaliyetlerini hem gözetimli hem de gözetimsiz olarak gerçekleştirilebilmesi için İnternet bağlantısı olan masaüstü, dizüstü, akıllı telefon ve tablet gibi aygıtlar ile uyumlu bir elektronik sınav sistemi gerçekleştirmek olarak belirlenmiş olup kimlik doğrulamanın gerçekleştirilmesi ve sınav güvenliğinin sağlanması hedeflerini içermektedir.

Bulgular

Projenin hedeflerine ulaşabilmek için bulut bilişim hizmet modelleri kullanılmıştır. İlk aşamada Altyapı Olarak Hizmet (IaaS) için fiziksel bir sunucunun belirlenmesi, Hyper-V olarak adlandırılan sanallaştırma platformunun kurulması, sanal makinelerin oluşturulması ve işletim sistemlerinin yüklenilmesi yapılmıştır. İkinci aşamada Platform Olarak Hizmet (PaaS) için web sunucuların kurulumu, betik dillerin yüklenilmesi ve veri tabanlarının kurulumu gerçekleştirilmiştir. Üçüncü aşamada Yazılım Olarak Hizmet (SaaS) için birinci adımda MySQL ile ilişkisel bir veritabanı oluşturmak için ihtiyaç duyulan varlıklar (entities), nitelikler (attributes) ve ilişkiler (relationships) tanımlanmış; ikinci adımda öğretmenler için Bootstrap, jQuery ve Codeigniter 4 ile sınav oluşturma, soru ve yanıt ekleme, süre belirleme, doğru yanıtları belirleme, öğrencilerin doğru ve yanlış yanıtları takip edebilme, öğrencilerin kimliklerini doğrulayabilme gibi bir çok modül içeren bir web arayüzü geliştirilmiş; üçüncü adımda Unity 3D ile öğrenciler için sınav süresi aralığı içerisinde sınavlarını tamamlayabilmeleri, kimliklerinin doğrulanabilmeleri ve sınav süresince sınav güvenliğinin sağlanması için bir mobil arayüzü gerçekleştirilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Proje kapsamında geliştirilen Gözetimli Elektronik Sınav Sistemi XSS, BFA, SQL Püskürtme ve DDoS saldırılarına karşı koyabilecek şekilde geliştirilmeye çalışılmış olup uzaktan öğretim yoluyla verilen derslerin ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin gözetimli olarak yapılabilmesi için bir seçenek olarak üniversitemizin hizmetine sunulmaya başlanılacaktır. Projede bulut bilişim hizmet modellerinin her aşamasında siber güvenlik, açık kaynak ve sıfır grafiğin önemini ortaya çıkarılmış, elektronik sınava yönelik yeni soru türleri keşfedilmiştir. Derin öğrenme ve şifreleme algoritmaları ile öğrencinin sınav anında yüz, göz ve el-kol hareketleri de otomatik incelenmek üzere öğretmenlerin iş yükünün azaltılması ve iletişim güvenliğinin gerçekleştirilmesi için geliştirilmesine devam edilecektir.



120K167 - Coronavirus (COVID-19) Pandemisi Sırasında ve Sonrasında Hastalığın Yayılımının Azaltılması/Önlenmesi Amacıyla Farklı Toplum Kesimlerine Yönelik Eğitim Seti Hazırlanması



Prof. Dr. Şükran KÖSE - İzmir Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Prof. Dr. Yusuf ÖZBEL – Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Aliye MANDIRACIOĞLU – Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Yasin ÖZARSLAN – Yaşar Üniversitesi
Dr. Kazım KIRATLI – İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Amaç

Projede, COVID-19 pandemisinde yayılımın biran önce önlenmesi için en önemli araçlardan olan eğitimin farklı meslek grupları ve toplum kesimlerini hedef alarak sürdürülebilir bir şekilde hayata geçirilmesi ve söz konusu grupların eğitime çeşitli teknolojik araçlarla her ortamda ulaşılabilir olmasının sağlanması amaçlanmıştır.

Bulgular

Tüm dünyadaki hayatı etkileyen COVID-19 pandemisinin başlamasından sonra uzun bir zaman geçmesine rağmen olgu sayılarının artmaya devam etmesi konunun gündemde birinci madde olarak sıcaklığını korumasına yol açmıştır. Ancak bulaşı azaltacak önlemlerin çok basit olmasına rağmen halen bulaşın hızla devam ettiği görülmektedir. Projede öğrencilere, öğretmenlere, esnaf ve sanatkarlara, orta ve büyük ölçekli fabrikalarda çalışanlara meslek ve toplum kesimine yönelik hazırlanan eğitim setleri, hem görüntülü hem de yazılı olarak web sayfası ve sosyal medya ortamları gibi birçok kesimin kolayca ulaşabileceği platformlarda kullanıma sunulmuştur. Doğrudan hedef kitleye ulaşmasını sağlamak için meslek odaları ile işbirliği yapılmış ve bu odalar aracılığı ile üyelerine bilgilendirme mesajları gönderilmiştir. Uygulanan ve uygulaması devam eden anketlerle de etkinlik ölçümleri yapılmaktadır. Böylelikle farklı toplum kesimleri alabilecekleri önlemleri mesleklerini uygulamaları sırasında kullanabileceklerini gördüklerinden kısa sürede benimsemelerinin sağlanacağı düşünülmektedir. Bunların yanı sıra hastalık hakkında bilgiler de aynı platformlarda dinamik olarak güncellenebilecek şekilde oluşturulmuş ve gerektiğinde dağıtım yapılmak üzere basılı materyale dönüştürülecek eğitim setleri hazır hale getirilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

COVID-19 hastalığı hakkında genel eğitim içeriği hazırlanmış, eğitsel senaryolar yazılmış ve uzaktan eğitim için modeller tasarlanmıştır. İçerikler, öyküleme yöntemiyle çeşitli teknolojik platformlarda kullanılacak şekilde video/animasyon olarak hazırlanmıştır. Projenin temelini oluşturan bu eğitim setlerinin kullanılmasını takiben çeşitli yöntemlerle yapılacak ölçümler sonucunda gerçek etkinliğin ölçülmesi mümkün olabilecektir. Bu amaçla İzmir İli Millî Eğitim Müdürlüğü, Ege Bölgesi Sanayi Odası, İzmir Esnaf Sanatkarlar Odaları Birliği gibi kurum/kuruluşlar ve STK'lar ile işbirliği yapılarak söz konusu meslek gruplarındaki kişilere eğitimlerin “adrese teslim” ulaştırılması sağlanmıştır. COVID-19 hastalığı, her zaman savunulan önemli bir halk sağlığı kuralı olan “korunmak tedaviden çok daha üstündür” ilkesini kanıtlayan bir hastalık olmuştur. Hijyen, maske ve mesafe gibi bireysel olarak alınabilecek önlemlerle bu hastalığın bulaşımının önlenmesi, bu basit kuralların sürekli hatırlatılmasını, güncel tutulmasını gerektirmektedir. Sonuç olarak, hükümet tarafından alınan önlemler, kısıtlamalar, eğitimler, kamu spotları gibi araçların yanı sıra bilim insanlarının, dernek ve vakıfların hazırladıkları bu projedeki benzer araçların hayata geçirilmesi ve aşının da yaygın kullanımı ile pandemiyin kontrol altına alınmasına katkıda bulunulduğu düşünülmektedir.



120K170 – Proje EV-DES: Erken Çocukluk Döneminde Gelişimsel Gerilik/Yetersizlik Tanılı Çocukların Ebeveynlerine Yönelik Çevrim İçi Evde Destek Programının Tasarlanması ve Uygulanması



Prof. Dr. İbrahim H. DİKEN – Anadolu Üni.

Prof. Dr. Oktay Cem ADIGÜZEL – Anadolu Üni.

Prof. Dr. Özlem DİKEN – Anadolu Üni.

Prof. Dr. Mehmet YANARDAĞ – Anadolu Üni.

Prof. Dr. Hasan GÜRGÜR – Anadolu Üni.

Doç. Dr. Ramazan AKDOĞAN – Anadolu Üni.

Dr. Öğr. Üyesi Gözde TOMRİS – Eskişehir

Osmangazi Üni.

Amaç

Bu projenin amacı erken çocukluk döneminde gelişimsel gerilik/yetersizlik tanılı çocukların öncelikle ebeveynlerine daha sonra eğitimci/uzmanlarına yönelik; çocuklarının geriliği/yetersizliği hakkında bilgi ve bu durumları ile baş etme beceri gereksinimlerini karşılamak, ebeveynlerin psiko-sosyal iyilik hallerini destekleyerek ebeveynleri güçlendirmeyi hedefleyen “Çevrim içi Ebeveyn Evde Destek (Proje EV-DES)” Dijital Platformunu tasarlamak ve platformun etkililiğini değerlendirmektir.

Bulgular

Projede iki temel soruya yanıt aranmıştır. Öncelikle ebeveynlerin özellikle evde özel gereksinimli çocuklarına ve kendilerine ilişkin bilgi ve beceri gereksinimlerinin neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma ebeveynlerin büyük bir çoğunluğunun çocuğuyla daha iyi etkileşim kurabilme, çocuğunun sosyal-duygusal becerilerini destekleme ve çocuğunun iletişim becerilerini destekleme konularında özellikle desteğe gereksinim duydıklarını belirtmişlerdir. Tüm bu gereksinimler dikkate alınarak yazılı ve görsel içerikler hazırlanmış, Türkçe kaynaklı diğer broşürler, kılavuzlar, kitapçıklar, kitap linkleri, faydalı linkler, videolar, siteler, yasal düzenlemeler gibi binlerce kaynak dijital bir kütüphane mantığı ile bir platforma dönüştürülmüş ve anahtar sözcük yazımı ile bu kaynaklara kolay erişim sağlanmaya çalışılmıştır. Platforma 10 temel özel gereksinim alanında binlerce kaynak yüklenmiş ve kullanıcıların kullanımına açılmıştır. 30 Aralık 2020 tarihi itibari ile 1320 kişi platforma kaydolmuş ve 191 kişi de platforma ilişkin görüş bildirmiştir. Bulgular incelendiğinde platforma ilişkin %80-90’ın üzerinde kullanıcı memnuniyetinin yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bağımsız yanıt vermeyi sağlayan son maddedeki açık uçlu görüşler incelendiğinde de nicel verileri destekler olumlu görüşlerin ve önerilerin olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak proje kapsamı açısından ülkemizde ilk ve tek olma özelliğine sahip olmakla oldukça özgün özellikler taşımakta ve sonuçları itibariyle sosyal ve ekonomik toplumsal yaygın etkisinin olacağına inanılmaktadır. Proje bağlamında benzer projeler yapılabileceği, özellikle farklı ya da spesifik konularda dijital erişimi ücretsiz kaynak havuzları ya da kütüphaneler hazırlanabilir. Bu projenin hedef kitlesi 0-6/8 yaş iken daha büyük çocuk ve yetişkinlerin gereksinimleri temelinde yeni platformlar hazırlanabilir. Projede kapsam içine alınmayan ve daha çok okul döneminde görülen öğrenme güçlüğü gibi özel gereksinim durumlarına yönelik de yeni platformlar hazırlanabilir.



120K188 - e-Eğitciler için Yapay Zekâ Destekli Öğrenci İzleme ve Değerlendirme Sisteminin Geliştirilmesi



Doç. Dr. Gökhan AKÇAPINAR – Hacettepe Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet KOKOÇ – Trabzon Üniversitesi

Öğr. Gör. Alper BAYAZIT – Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Arif ALTUN – Hacettepe Üniversitesi

Amaç

Projede çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenci etkileşimini artırmaya ve olası başarısızlıkları önlemeye yönelik öğrenme analitiklerine dayalı bir izleme ve değerlendirme sisteminin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Proje kapsamında öğrencilerin Moodle öğrenme yönetim sistemindeki öğrenme süreçlerini izleyen, bu veriler ışığında akademik performanslarına ilişkin tahminde bulunan ve risk altındaki öğrencilere müdahale etmeye olanak sağlayan bir sistem geliştirilmiştir. Sistemin etkililiğini test etmek için gerçekleştirilen pilot çalışma kapsamında;1) öğrencilerin sistemi kullanmadan önceki ve sonraki Moodle etkileşimleri 2) dersi bırakma durumları ve 3) geliştirilen sisteme ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular şu şekildedir: Öğrenciler sistemin kullanıldığı durumda; Moodle ortamında daha fazla aktivite gerçekleştirmişlerdir, Moodle'ı ziyaret ettikleri farklı gün sayısı artmıştır, tartışma ortamına daha fazla katılmışlardır, kısa sınavlara daha fazla katılmışlardır ve ders içeriklerini daha fazla görüntülemişlerdir. Pilot çalışmanın yürütüldüğü derse kayıtlı 64 öğrenciden üç tanesi dersin Moodle ortamına hiç giriş yapmamıştır. Geriye kalan 61 öğrenciden 59'u (%97) sistemi aktif olarak kullanmış ve final sınavına girmişlerdir. Sadece iki öğrenci (%3) süreç içerisinde dersi bırakmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Proje kapsamında geliştirilen yapay zekâ destekli öğrenci izleme ve değerlendirme sistemi, öğrencilerin öğrenme süreçlerine ilişkin toplanan verilerin makine öğrenmesi yöntemleri ile analiz edilmesi sonucu elde edilen bilgileri ders sorumlusuna ve öğrencilere raporlamaktadır. Geliştirilen araç sayesinde ders sorumluları; uzaktan eğitimle yürüttükleri dersleri hakkında veriye dayalı olarak detaylı analizler yapabilirler, öğrencilerin bu derslere ne kadar aktif katıldıklarını izleyebilirler, risk altındaki öğrencileri zamanında belirleyebilirler ve bu öğrencilerin dersten başarılı olabilmesi için gerekli müdahaleleri planlayabilirler. Sistem, bu verileri kullanarak risk altındaki öğrencilere otomatik müdahalelerde bulunabilir. Geliştirilen sistemin, öğrencilerin çevrimiçi derslerdeki etkileşimlerinin artırılmasında ve olası başarısızlıkların önlenmesinde etkili olacağı öngörülmektedir.



120K190 – Uzaktan Eğitimde Akademik Personelin Ölçme ve Değerlendirme Süreçlerinin Çevrimiçi Eğitim Portalı ile Desteklenmesi



Dr. Öğr. Üyesi Beyza AKSU DÜNYA – Bartın Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Sema SULAK – Bartın Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Evrim GÜLER – Bartın Üniversitesi

Amaç

Projenin amacı, yükseköğretim kurumlarında görev yapan, COVID-19 salgını nedeniyle yüz yüze yürüttüğü dersleri uzaktan eğitim sistemine aktarılan akademik personele, öncelikli olarak uzaktan ölçmenin nasıl yürütüleceği konusunda yetkinlik kazandırmak olmak üzere; ölçmenin temel ilkelerini kavrama, ölçme ve değerlendirme araçlarını geliştirme ve uygulamalarına rehberlik edecek bir çevrimiçi eğitim portalı hazırlamaktır.

Bulgular

Proje kapsamında elde edilen bulgulara göre, akademik personeller uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme yaklaşımlarını belirlerken; hem öğrencilerin hem de çalıştıkları kurumların beklentilerini göz önüne almaktadırlar. Buna göre, akademik personellerin uzaktan eğitimde çoktan seçmeli sınav, performans değerlendirme görevi, açık uçlu sınav ve projeyi tercih ettiği tespit edilmiştir. Bunun yanında, öğrenci görüşünün alındığı durumlarda değerlendirme amacıyla en sık kullanılan yöntemin ödev olduğu belirlenmiştir. Akademik personeller, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme sürecini gerçekleştirirken sıklık sırasına göre; not vermede, öğretim yönetim sistemlerini ölçme ve değerlendirme amacıyla kullanmada, madde ve ölçme aracı hazırlamada ve sınav güvenliğini sağlamada güçlük yaşamışlardır. Uzaktan eğitim döneminde akademik personelin ölçme ve değerlendirme bağlamında başvurduğu yardım kaynakları dört gruba ayrılmaktadır: Uzaktan eğitim merkezleri, meslektaş, internet kaynakları ve akademik yayınlar. İlgili akademik personelin hazırlanan portalda yer almasını beklediği başlıca içeriklerin ise dijital ölçme araçları, rubrik hazırlama basamakları ve örnekleri, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmede karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Yükseköğretimde farklı hazırlanmışlık düzeyinden akademik personelin yararlanabileceği ölçme ve değerlendirme yayınları ile çevrimiçi başvuru kaynakları artırılmalıdır. Hazırlanan portal ve gelecekte işe koşulacak başvuru kaynakları yoluyla özellikle uzaktan eğitimde kopya davranışına karşı üst düzey beceri ölçen soru yazma, rubrik hazırlama, sürece yayılmış değerlendirme için alternatif ölçme araçları ve dijital ölçme araçları konularında akademik personele sistematik destek sağlanmalıdır. Ayrıca, akademik personellerin alternatif yöntemleri etkin kullanarak ölçme ve değerlendirme yapabilmeleri için, öğretim yönetim sistemlerinin sunduğu eklentiler aktifleştirilerek sistemlerin uzaktan ölçme değerlendirme yöntemlerine uyumluluğu artırılmalıdır.



120K193 – COVID-19 Sürecinde Uzaktan Öğretme Süreci İle İlgili İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Algıları ve Duygularına Yönelik Bir Analiz



Prof. Dr. Feza ORHAN – Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. M. Betül YILMAZ – Yıldız Teknik Üniversitesi

İlker BAYRAK-Büyükçekmece İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Doç. Dr. Şerife Gonca ZEREN-Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Amaç

Proje kapsamında, COVID-19 Pandemi sürecinde ülke genelinde okullarda yüz yüze eğitime ara verilmesi nedeniyle, yaşamlarında ilk defa uzaktan öğretim deneyimi yaşamakta olan resmi ve özel okullardaki ilk, orta ve lise öğrencilerinin bu sürece yönelik görüşlerini ve duygularını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Bulgular

Araştırma bulgularına göre çevrimiçi öğretim sürecinde öğrenmeyi gerçekleştirebildiklerini belirten öğrenci oranı sadece %36.4'tür. Öğrencilerin %61,1'i okulda yapılan yüz yüze derslerde, ekrandan yapılan çevrimiçi derslere göre daha iyi öğrendiklerini belirtmişlerdir. Çevrimiçi derslere düzenli devam eden öğrencilerin öğrenme algıları ile düzenli girmeyenlerin öğrenme algıları arasında anlamlı farklar görülmüştür. COVID-19 döneminde dersleri çevrimiçi olarak düzenli takip eden öğrencilerin %47.8'i çevrimiçi ortamda öğrendiğini belirtirken, bu oran derslere bazen girip bazen girmeyen öğrencilerde %2,2'ye düşmektedir. Öğrencilerin öğrenme algıları üzerinde zevk ve sıkılma duygularının oldukça yüksek, kaygı duygusunun orta düzeyde etkili olduğu, yalnızlık duygusunun etkisinin ise çok sınırlı olduğu görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Pandemi sürecinde, derslerin uzaktan da olsa ısrarla devam ettirilmeye çalışılmasının en temel nedeni “öğrenme” sürecini devam ettirmektir. Ancak, öğrencilerin sadece %36.4'ü çevrimiçi öğretim sürecinde öğrenmeyi gerçekleştirebildiklerini belirtmişlerdir. Bu oran ilkokuldan liseye doğru ciddi bir düşüş göstermektedir. “Öğrenme” sürecini devam ettirmek öğrencilerin duyguları dikkate alınmadan sağlanabilecek bir süreç değildir. Araştırmanın bulgularına dayalı sonuçlar da “öğrenme algısının “duygular” ile farklılaştığını göstermiştir. Öğrencilerin “Zevk, Kaygı, Yalnızlık ve Sıkılma” duyguları öğrenme algılarına göre analiz edildiğinde, öğrencilerin öğrenmeyi gerçekleştirdikçe süreçten de zevk aldıkları saptanmıştır. Bu nedenle uzaktan öğretim sürecinde öğrencilerin süreçten zevk almaları mutlaka sağlanmalıdır. Zevk almanın sağlanması da ancak öğrencinin sürece etkin katılımı ile gerçekleştirilebilmektedir.



120K195 - Pandemi/Afet Durumlarında Mimarlık ve Tasarım Eğitiminde Zamansal Devamlılığa Dayalı Çok Yönlü Staj Kurgusunun Dijital Süreç ve Algoritmik Model ile Yazılımın Geliştirilmesi



Doç. Dr. Elif SÖNMEZ - Altınbaş Üniversitesi

Doç. Dr. Özge CORDAN - İstanbul Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Şebnem ERTAŞ BEŞİR - Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Ümit Turgay ARPACIOĞLU - Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Merih KASAP - Altınbaş Üniversitesi

Prof. Dr. İlkey ÖZDEMİR - Karadeniz Teknik Üniversitesi

Amaç

Bu proje kapsamında COVID-19 sürecinde ve sonrasında zaman ve mekan kısıtlamalarının kaldırılması; tüm sürecin dijital ortamda kaydedilerek geri dönüşlerin ve süreç yönetiminin kolaylığı gibi avantajlarıyla, Mimarlık ve Tasarım Eğitimi Dijital Staj (MİTEDİS) programı ile staj olanağı sunulması ve öğrenci kazanımına yönelik verim ve kalitenin artırılmasına bir çözüm önerisi sunmak amaçlanmıştır.

Bulgular

Proje kapsamında katılımcı odaklı değerlendirme sürecinde, akademik mentörler ile dijital staj kapsamında öğrenci becerileri ve kazanımları, staj kurulu mentör grubu ile de dijital stajın değerlendirme sürecine yönelik gereksinimler, değerlendirme cetvelinin oluşturulması ve puanlanması ve görev kategorileri verileri ortaya konmuştur. Bir diğer bulgu ise dijital staj kapsamında ihtiyaç analizi sürecinde tanımlanan tüm verilerin yazılıma aktarılmasıyla oluşturulan algoritmik dildir. Bu kapsamda; Bologna çerçevesinde öğrencilerin staj süresince edinebilecekleri beceri ve kazanımlarına yönelik hazırlanan MİTEDİS programında zaman sınırı olmadan değişen, gelişen ve farklılaşan ihtiyaçlara yönelik revize edilebilen/yenilenebilen esnek ve dinamik bir süreç ortaya koyulmuştur. MİTEDİS'i deneyimleyen projede yer alan stajyerlerin, paydaşların ve staj komisyonunun görüşleri alınmış; çalışmanın ana kurgusunu oluşturan MİTEDİS'in içeriğine yönelik hedeflenen beceriler ve kazanımların zayıf ve güçlü yönleri tespit edilmiş, sundukları fırsatlar ve tehditler değerlendirilmiştir. Stajyerler üzerinden yapılmıştır. Son olarak MİTEDİS'i deneyimleyen öğrencilerden yazılımın güçlü yönleri, zayıf yönleri, fırsatları ve tehditleri belirlenmiş ve buna yönelik değerlendirmeler yapılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Dijital staj; COVID-19 sürecinde büro, şantiye ve alternatif staj sürecinde edinilen beceri ve kazanımlara cevap verirken aynı zamanda COVID-19 sonrasında Bologna süreci ile ilişkili yeni bir staj türü ortaya koymuştur. Sanal stajlardan farklı olarak ise beceri ve kazanımlara yönelik değerlendirme sistemini; öğrencilerin paydaş kurum yetkilileri ve staj komisyonu ile iletişim olanağını efektif bir şekilde sunmuştur. Böylelikle projeden elde edilen sonuçların paylaşımı ve yayılımı ile yeni araştırma projelerine kaynak ve zemin oluşturması, süreçte yazılımın kullanımının yaygınlaşması beklenmektedir. Çalışmanın ana modeli, mimarlık, planlama ve tasarım tabanlı bölümler için Bologna program yeterlilikleri olarak tanımlanan beceri ve kazanımlar üzerinden yeni nesil staj eğitimi tanımlamaktadır.



120K197– Etkileşimli Değerlendirme Alanı – EDA



Doç. Dr. Zeynep TATLI – Trabzon Üni.

Doç. Dr. Derya ÇELİK – Trabzon Üni.

Doç. Dr. Gönül GÜNEŞ – Trabzon Üni.

Doç. Dr. Sibel ER NAS – Trabzon Üni.

Dr. Öğr. Üyesi Fatih ORÇAN – Trabzon Üni.

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KOKOÇ – Trabzon Üni.

Prof. Dr. Taner ALTUN – Trabzon Üni.

Prof. Dr. Tolga ERDOĞAN – Trabzon Üni.

Prof. Dr. Ünal ÇAKIROĞLU – Trabzon Üni.

Amaç

COVID-19 Pandemi döneminde eğitimde ölçme değerlendirme etkinliklerini gerçekleştirmek, sürecin etkililiği açısından önem kazanmıştır. Bu nedenle çalışmada, sınıf öğretmenlerinin sanal ortamda ölçme değerlendirme araçlarını tasarlayabileceği, öğrencileri ile paylaşabileceği, değerlendirme sonuçlarının veli ve öğrencilere anında bildirilebileceği Etkileşimli Değerlendirme Alanı (EDA)'nın tasarlanması, uygulanması, öğretmen, öğrenci ve veli boyutlarındaki değerlendirmenin yapılması amaçlanmıştır.

Bulgular

Proje kapsamında geliştirilen EDA, sınıf öğretmenleri, öğrenci ve veliler boyutları ile değerlendirilmiştir. Buna göre geliştirilen EDA, özellikle içinde bulunulan acil uzaktan eğitimi sürecinde öğretmenin iş yükünü azaltma, çoklu ortam destekli içerik üretimini ve paylaşımını sağlama, bireysel arşiv oluşturma, bireysel ve hızlı değerlendirme imkânı sunma özellikleri ile öğretmenler tarafından kullanışlı bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin farklı soru türlerini hazırlayabilmelerini desteklemesi ve çoklu ortam destekli dönütler sunması ile de öğrenci motivasyonu artırmakta, eğlenceli ortam sunmakta, veli iş birliğini ve takibini de desteklediği tespit edilmiştir. EDA zamanla yarışma, anında dönüt vb. unsurlar ile daha eğlenceli çalışma imkânı vermesi, bilgisayar kullanımını desteklemesi, soru havuzu desteği sunması, değerlendirme sonuçlarının veli ve öğretmen tarafından anında görülmesi özellikleri ile öğrenciler tarafından da kullanılabilir bulunmuştur. Son olarak EDA, öğretmen ile etkileşimi artırma, dönütlerin çocuklarını heyecandırarak çalışmaya teşvik etme, paylaşılan görevleri kendi kendine yapma isteği oluşturmaları nedenleri ile veliler tarafından da kullanışlı bulunmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Acil uzaktan eğitim süreci, ölçme değerlendirme etkinliklerinin de gerçekleştirilmesi için alternatif ortamların tasarlanması gerektiğini göstermiştir. Bu kapsamda sınırlı süre ve bütçe ile geliştirilen EDA'nın yaygın etkisinin artırılması için; sesli yanıt verme vb. özellikleri eklenerek yanıt seçeneklerini artırma, öğrenci forumu vb. bölümler ile etkileşim düzeyini genişletme, oyunlaştırma unsurları (ödül, kupa vb.) eklenerek öğrenciler için dış motivasyon desteği sunma, geliştirilen öğretmen içeriklerine en trend sorular, öne çıkan sorular vb. özellikler eklenerek öğretmenler için de dış motivasyon desteği sunulabilir. Son olarak EDA'nın tanıtımları yapılarak Türkiye çapında kullanılması ve sistemde ki etkinlik sayılarının artırılması sağlanabilir.



120K200 – Yükseköğretimde Yeni Bir Uzaktan Öğretim Modeli ve Uygulama Platformu



Prof. Dr. Ahmet ÖZMEN – Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Barış HORZUM – Sakarya Üniversitesi

Amaç

Proje kapsamında, COVID-19 salgını nedeniyle üniversitelerin uzaktan eğitime geçişini kolaylaştıracak, kişisel verilerin korunması kanunu ile uyumlu, bulut temelli ve kolay kullanılabilen bir uzaktan eğitim platformu geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, altyapısı olmayan üniversitelerin diledikleri an uzaktan eğitim faaliyetlerini sürdürebilecekleri bir platform geliştirilmiştir.

Bulgular

Proje kapsamında, yeterli uzaktan eğitim altyapısı olmayan üniversitelere ekonomik bir çözüm üretilmiştir. Proje çalışması başladığında, Yükseköğretim Kurulu'na proje hakkında sunum yapılmış ve 2020 Güz döneminde 12 üniversite tarafından kullanılması kararlaştırılmıştır. Proje çıktısı olan sistem UZEP olarak adlandırılmış ve içine; üniversiteler için özel olarak geliştirilmiş Öğrenme Yönetim Sistemi (OYS), sanal sınıf, materyal paylaşımı, duyuru, raporlama ve uzaktan ölçme-değerlendirme gibi modüller eklenmiştir. UZEP yönetim yazılımı ve sanal sınıf sunucuları TÜBİTAK-ULAKBİM'de konuşturulmuş, bu sayede hem bilişim kaynakları paylaşılmış ve hem de öğrencilerin, öğretim elemanlarının kişisel verileri yurt içinde tutulmuştur. ULAKBİM aynı zamanda üniversitelerin internet servis sağlayıcısı olduğundan, sistem, bant genişliği sorunu olmadan ülkemizdeki tüm üniversitelere kesintisiz çevrimiçi eğitim sağlayabilecek yapıdadır. UZEP ayrıca, uzaktan eğitim servis sağlayıcılarından hizmet alımı yapan üniversiteler için fiyat dengeleme unsuru olmuştur. UZEP halen üniversitelerimizce kullanılmakta ve iyileştirme süreçleri de geri bildirimler aracılığıyla devam etmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Proje ile acil durumlarda tüm üniversiteler için kısa sürede hizmete alınabilecek bir uzaktan eğitim platformu ülkemizde yerli imkanlarla geliştirilmiştir. Bu sayede altyapısı yeterli olmayan üniversiteler, uzaktan eğitim ihtiyaçlarını platform üzerinden karşılayabileceklerdir. Her üniversitenin kendi uzaktan eğitim altyapısını oluşturması oldukça maliyetli, bu sistemleri çalışır halde tutacak yetişmiş uzman personel bulmak ise zordur. Projede, kaynakların paylaşımı yoluyla yükseköğretim kurumlarında uzaktan öğretim altyapısı ihtiyacına ekonomik bir çözüm üretilmiştir. Yapılan anketlerden UZEP'in öğrenciler, öğretim elemanları ve yöneticiler tarafından beğenildiği ortaya konulmuştur. Bu bağlamda, uzaktan yapılan sınavların güvenliği, beceri ve yetkinlik ölçümü gibi konularda çalışılmalara devam edilmesi planlanmaktadır.



120K209 – COVID-19 Pandemisi Sürecince Üniversitelerde Uzaktan Eğitim: Üniversitelerin Kapasiteleri, Öğretim Üyelerinin Adaptasyonları ve Öğrencilerin Memnuniyeti



Prof. Dr. Engin KARADAĞ – Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Ş. Koza ÇİFTÇİ – Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Ramazan GÖK – Akdeniz Üniversitesi

Amaç

Türkiye'deki üniversitelerde pandemi süresindeki uzaktan eğitimin değerlendirilmesi, akademisyenlerin entegrasyon düzeylerini, öğrencilerin beklentileri ve tecrübelerini şekillendirecektir. Bu doğrultuda projenin temel amacı; üniversitelerin uzaktan eğitim kapasitelerinin, öğretim üyelerinin uzaktan eğitime sistemlerini kabul ve kullanımlarının ve öğrencilerin memnuniyetlerin belirlenmesi ve değerlendirilmesidir.

Bulgular

Proje kapsamında üç ayrı çalışma yürütülmüştür. İlk çalışmada 30 üniversitenin (20 devlet & 10 vakıf) uzaktan eğitim kapasiteleri ve gelecek projeksiyonları incelenmiştir. Bulgular, üniversitelerin insan kaynakları, donanım ve yazılım alt yapıları ve kapasiteleri, içerik üretim kapasiteleri, sınav alt yapıları ve kapasiteleri ve bütçeleri açısından yetersiz olduğunu göstermiştir. İkinci çalışmada 30 üniversiteden 3,631 öğretim üyesinin uzaktan eğitim sistemlerini kabul ve kullanımını etkileyen faktörler analiz edilmiştir. Bulgular öğretim üyelerinin uzaktan eğitim sistemlerini kabullenmekte zorlandıklarını ortaya koymuştur. Üçüncü çalışmada ise 14,962 lisans öğrencisi verisinden hareketle uzaktan eğitime ilişkin öğrencilerin memnuniyetleri ve üniversitelerin uzaktan eğitim kapasiteleri ve öğretim üyelerinin uzaktan eğitim sistemlerini kabul ve kullanım düzeylerinin öğrencilerin memnuniyetlerine etkisi araştırılmıştır. Bulgular öğrencilerin “Yükseköğretim Kurulu Memnuniyeti” dışındaki bütün memnuniyet alanlarının düşük olduğu göstermiştir. Ek olarak üniversitelerin uzaktan eğitim kapasiteleri ve öğretim üyelerinin uzaktan eğitim sistemlerini kabul ve kullanımlarının öğrencilerin genel memnuniyetleri üzerine anlamlı pozitif etkisi saptanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Proje sonucunda Türkiye'deki üniversitelerin uzaktan eğitim kapasitelerinin düşük ve yetersiz olduğu, öğretim üyelerinin uzaktan eğitime adaptasyonda zorluk yaşadığı, öğrencilerin ise uzaktan eğitim deneyimlerinden memnuniyetlerinin düşük olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre; YÖK, yükseköğretim kurumları yöneticilerine ve politika yapıcılara şu önerilerde bulunulabilir:

- Üniversitelerin uzaktan eğitime ayrılan bütçeleri artırmalı ve donanım- yazılım alt yapılarındaki eksikler acil olarak tamamlanmalıdır.
- Öğretim üyelerinin adaptasyonuna destek olacak çalışmalar yapılmamalıdır.
- Mevcut öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ve teknolojik araç gereç yeterliliklerinin geliştirilmesi için çalışmalar ve teşvik edici önlemler alınmalıdır.
- YÖK tarafından bankalarla iş birliğiyle teknolojik araçları bulunmayan öğrencilere kredi imkanları sağlanmalıdır.



120K215 – Kullanıcı Deneyimi Araştırması Sürecini Uzaktan Gerçekleştirmeyi Destekleyici Bir Rehber Geliştirilmesi



Dr. Öğr. Üyesi Gülşen TÖRE YARGIN – Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sedef SÜNER-PLA-CERDÀ – TED Üniversitesi

Amaç

Proje, COVID-19 salgınının getirdiği sosyal izolasyon koşulları altında uzaktan sürdürülmekte olan kullanıcı deneyimi araştırma pratiklerini incelemeyi ve bu incelemeyi temel alarak kullanıcı deneyimi araştırmasını uzaktan yürütmeyi destekleyici bir rehber geliştirmeyi amaçlamıştır. Proje kapsamında salgının ilk dönemlerinde konuya ilişkin yaşanan küresel ve ulusal deneyimler incelenmiştir.

Bulgular

Salgın nedeniyle iptal edilen ve ertelenen çalışmalar bulunsa da kullanıcı deneyimi araştırması çalışmaları dijital ortamlara taşınarak hız kesmeden devam ettirilebilmiştir. Salgın koşullarının gerektirdiği uzaktan çalışma ortamı, kullanıcı deneyimi araştırmasını planlama, örneklem kapsayıcılığı, katılımıyla uyumlanma, bağlam gözlemi, etkileşimli sunum ortamı ve ekip içi iletişim gibi çeşitli konularda zorluklar yaşatmakla birlikte, araştırmanın mekândan bağımsız yürütülebilmesi, katılımcı yönetimi ve sistemli çalışma konularında da çeşitli avantajlar ve imkanlar sağlamıştır. Ayrıca, kullanıcı deneyimi araştırması kurgusunda, firmaların belirlediği araştırma sorusu ve ihtiyacını belirleme çalışmalarının, müşteri firmanın kullanıcı deneyimi araştırmasına yaklaşımının ve araştırmacının alt yapısının önemli rolü olduğu görülmüştür. Bu alandaki 'araştırma geçerliliği' tanımlarının bilimsel kabullerden belli noktalarda ayrıştığı tespit edilmiştir.

Çalışma sonucunda, kullanıcı deneyimi araştırması pratiğinde yaşanan süreçler, kullanılan yöntemler ve araçlar tespit edilmiştir. Edinilen bilgiler doğrultusunda uzaktan kullanıcı araştırmasında göz önünde bulundurulması gereken konulara ilişkin bir çerçeve oluşturulmuş ve bu doğrultuda kullanıcı deneyimi araştırmasını uzaktan yürütmeyi destekleyici bir rehber geliştirilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Kullanıcı deneyimi araştırmacılarının salgın ortamının gerektirdiği uzaktan çalışma koşullarında dikkat edilmesi gereken önemli noktalar bulunmaktadır. Detaylı yöntem kurgusu, teknik alt yapı hazırlığı ve katılımcı tanıma ve bilgilendirme yoluyla uzaktan yürütülecek araştırma seanslarına hazır oluş sağlanmalıdır. Araştırmada geçerlilik kavramına ve bu kavramın pratikteki ve bilimsel anlamdaki farkına dikkat edilmeli, araştırmacılar bu konuda gerekli eğitimleri alarak kendilerini geliştirmelidir. Bu kapsamda proje sürecinde geliştirilen rehberin, alanda araştırma yürüten çalışanlar için yönlendirici olacağı ve bu konuya ilişkin geliştirilen ders ve eğitim programlarına dahil edilebileceği öngörülmektedir.



120K232 - Travmadan Yılmazlığa: COVID 19 Sürecinde Hemşire Ebeveynlerin Hastane ve Aile Yaşamında Denge Arayışları



**Prof. Dr. Özge HACİFAZLIOĞLU –
Hasan Kalyoncu Üniversitesi**

Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK - H. Kalyoncu Üni.

Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY - H. Kalyoncu Üni.

Prof. Dr. Yavuz YAKUT - H. Kalyoncu Üni.

Prof. Dr. Tülay ORTABAĞ - H. Kalyoncu Üni.

Prof. Dr. Gül Rengin KÜÇÜKERDOĞAN -

H. Kalyoncu Üni.

Doç. Dr. Latife ÖZAYDIN - H. Kalyoncu Üni.

Amaç

Projenin temel amacı COVID-19 sürecinde hemşire ebeveynlerin iş-yaşam dengesi kurma süreçlerini incelemek ve bu dengenin kurulmasına yönelik politika önerileri geliştirmektir. Projenin ilk aşamasında karma yöntem temel alınarak hemşirelerin COVID-19 sürecindeki denge arayışları ile yılmazlık süreçlerinin nicel/nitel yöntem kullanılarak keşfedilmesi; ikinci aşamasında ise bu bulgulara yönelik politika önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Nicel kısım kapsamında hemşirelerin iş-yaşam dengesi üzerinde yılmazlığın rolü yapısal model ile test edilmiştir. Yılmazlık ile tamamlayıcı denge arasında pozitif, ödün vermeye dayalı denge arasında ise negatif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir. Nitel kısımda ise durum çalışması temel alınarak hemşirelerin iş-yaşam dengesi kurma öyküleri bireysel görüşmeler, aile görüşmeleri ve gözlemlerden elde edilen verilerle incelenmiştir. İçerik analizi sonucu elde edilen bulgular hemşirelerin risk faktörleri arasında en yoğun deneyimlerinin toplumsal risk faktörleri üzerine olduğunu, onu bireysel ve ailesel kaynaklı risk faktörlerinin takip ettiğini göstermektedir. Hemşirelerin koruyucu faktörleri ele alındığında ise bireysel koruyucu faktörler arasında umut/iyimserlik, ailesel koruyucu faktörler arasında eş desteği ve toplumsal koruyucu faktörler arasında ise meslektaş desteği ön plana çıkmaktadır. Son olarak hemşirelerin en yoğun olarak ödün vermeye dayalı denge kurdukları, ikinci sırada tamamlayıcı dengenin geldiği tespit edilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma kapsamında sunulan politika önerileri; iş-aile dengesi arayışları, psikososyal destek sağlama ve özlük hakları olarak üç başlık altında ele alınmıştır. Bu önerilerin içerisinde yer alan alt önerilerden bazıları ise şu şekildedir: Hemşire ebeveynlerin çocuk sayıları, çocuklarının yaşları ve bakım gereksinimleri belirlenmelidir. Hemşire ebeveynlerin çocuklarının bakımını üstlenecek bir kişinin olup olmadığı değerlendirilmelidir. Hemşire ebeveynlerin belirlenen ihtiyaçları doğrultusunda birey, aile ya da grup terapileri düzenlenmelidir. Ayrıca hemşire ebeveynlerin iş ve aile yaşamında denge arayışlarını sağlayabilmelerini desteklemek için mesleki ödüllendirme ve motivasyon çalışmaları yapılmalıdır. Hemşire ebeveynlerin çalışma saatlerinin yoğun olması ve iş/aile yaşamında denge kurmakta zorlanmaları nedeni ile sağlık personeli sayısının artırılarak dönüşümlü çalışma sisteminin oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışan hemşire ve diğer sağlık personeli sayılarının artırılması ile hemşirelerin iş yükü azaltılmalıdır.



120K256 - Yükseköğretimde Eğitsel İçeriklerin Sunumu İçin Dijital İçerik Ekosistemi Gereksinimlerinin Belirlenmesi



Doç. Dr. Aras BOZKURT– Anadolu Üniversitesi

Doç. Dr. Engin KURŞUN – Atatürk Üniversitesi

Öğr. Gör. Dr. Öğr. Üyesi Halil KAYADUMAN – İnönü Üniversitesi

Öğr. Gör. Dr. Hasan UÇAR – Anadolu Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Aşşın Gaye ÜSTÜN – Sinop Üniversitesi

Amaç

Projede ulusal bir dijital öğrenme içerik ekosisteminin gereksinimleri ve bu sistemde yer alması gereken bileşenlerin yapısal özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Projede, dijital içerik ekosisteminde yer alması gereken bileşenler üç grupta toplanmıştır. Öncelikli olarak, makro düzeyde; hazırlanışlık, strateji belirleme, kalite standartları ve sürdürülebilir bir süreç öncelenmesi ve buna yönelik politika geliştirilmesi gerekmektedir. İkinci aşamada, dijital bir öğrenme içerik ekosistemine katkı sağlayacak kişilerin temel hakları, verilecek destekler, içerik geliştirme süreci ve teknik destek ele alınmaktadır. Son olarak, mikro düzeyde kullanıcıların ya da yararlanıcıların kullanımına ilişkin tasarım, etkileşim, erişilebilirlik ve etik faktörler bulunmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Dijital bir içerik ekosisteminin geliştirilmesinin pek çok yönden olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Öncelikle, ulusal bir dijital içerik ekosisteminde açık eğitsel kaynaklara küresel ölçekte erişim sağlanması yükseköğretim kurumlarının itibarını artırabilir ve eğitim-öğretim uygulamalarında iş birliğini teşvik edebilir. Ayrıca, öğrenciler ve kurumlar için eğitim maliyetlerini büyük oranda düşürülebilir. Ekosistemde çeşitli motivasyonel stratejilerle, öğrenci başarısı artırılabilir ve öğrenmenin kalıcılığı üzerinde olumlu bir etki sağlanabilir.

Öncelikle eğitimde açıklık kültürü geliştirilmeli, kurumlar arası iş birliği çalışmaları teşvik edilmeli, öğretim elemanları açık eğitsel kaynakları üretmeleri konusunda öğrenciler ise tüketmeleri konusunda teşvik edilmeli ve bu bağlamda farkındalık çalışmaları yapılmalıdır. Açık erişimin yüksek öğretim kurumlarının olumlu imaj yaratmasına katkı sağlayacağı ve açık eğitsel kaynaklarla yapılandırılan dijital içerik ekosistemlerinin öğrencilerin ve kurumlarının eğitim maliyetlerini azaltacağı ulusal projelerle açıklanmalıdır.



120K259 - COVID-19 Sürecinin Özel Gereksinimli Çocuklar ve Ailelerinin Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi: Bir Karma Desen Çalışması



Doç. Dr. Salih RAKAP - Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Meryem VURAL-BATIK - Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARNAS – Kilis 7 Aralık Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Sinan KALKAN – Çanakkale 18 Mart Üniversitesi

Doç. Dr. Halil İbrahim SARI- Kilis 7 Aralık Üniversitesi

Amaç

Projede, karma araştırma deseni kullanılarak, COVID-19 sürecinin özel gereksinimli çocukların gelişimleri ve ailelerinin yaşam kaliteleri üzerindeki etkilerinin aile yükü, sosyal destek, psikolojik sağlık ve sağlamlık gibi farklı değişkenler bağlamında incelenmesi ile bu süreçte ailelerin karşılaştıkları sorunların, bu sorunlarla başa çıkmak için kullandıkları ve ihtiyaç duydukları kaynakların belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Proje kapsamında yürütülen nicel ve nitel araştırmanın bulguları, (a) COVID-19'un etkisi arttıkça ailelerin yaşam kalitelerinin azaldığını; (b) sosyal destek, ebeveyn yeterliği ve psikolojik sağlamlığın COVID-19 etkisi ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkide aracı rollerinin olduğunu; (c) ailelerin COVID-19'dan etkilenme düzeylerinin çocuklarının devam ettiği okul kademesine göre farklılaştığını ancak yetersizlik türü ve düzeyinden etkilenmediğini; (d) çocuk düzeyi değişkenlerin aile yaşam kalitesini etkilemediğini; (e) ailenin sosyoekonomik düzeyinin COVID-19 etkisi ile aile yaşam kalitesi arasındaki ilişkide aracı rolünün olduğunu ancak ebeveynlerin eğitim düzeylerinin iki bağımlı değişkeni de etkilemediğini ve (f) COVID-19'un etkisi arttıkça algılanan çocuk gelişiminin olumsuz etkilendiğini ortaya koymuştur.

Sonuç ve Öneriler

Proje sonucunda elde edilen veriler temelinde, salgın sürecinde ve sonrasında psikolojik belirtileri azaltmaya, psikolojik sağlamlığı ve sosyal desteği artırmaya ve stresle başa çıkmaya yönelik web-tabanlı olarak sunulabilen müdahale programlarının geliştirilmesinin ve yaygınlaştırılmasının; salgın sürecinde, çeşitli kurum ve kuruluşlara bağlı olarak çalışan aile danışmanları tarafından özel gereksinimli çocukların ailelerine çevrimiçi veya telefon aracılığıyla psikolojik danışma hizmetleri sağlanmasının; EBA ve diğer çevrimiçi eğitim platformlarının, özel gereksinimli çocukların bireysel farklılıkları temel alınarak, çocukların odaklanmalarını destekleyici, motivasyonlarını artırıcı ve bilginin öğrenilmesini kolaylaştırıcı şekilde tasarlanmasının ve sunulacak hizmetlerde ilkökul düzeyinde özel gereksinimli çocuğu olan ve sosyoekonomik durumu düşük olan ailelere öncelik verilmesinin gerekli olduğu değerlendirilmiştir.



120K270 - Yükseköğretimde Pandemi Dönemi Uzaktan Öğretim Uygulamalarının İncelenmesi ve Deneyimler Üzerinden Açık ve Uzaktan Öğrenme Politikası Önerilerinin Oluşturulması



Prof. Dr. Selçuk KARAMAN - Ankara HBV Üni.

Prof. Dr. Alper Tolga KUMTEPE - Anadolu Üni.

Prof. Dr. Arif ALTUN - Hacettepe Üni.

Prof. Dr. Halil İbrahim BÜLBÜL - Gazi Üni.

Prof. Dr. Hasan KARAL - Trabzon Üni.

Prof. Dr. Levent ŞAHİN - İstanbul Üni.

Prof. Dr. Tuncay YİĞİT - Süleyman Demirel Üni.

Doç. Dr. Engin KURŞUN - Atatürk Üni.

Doç. Dr. Muhammet Recep OKUR - Anadolu Üni.

Doç. Dr. Vehbi Aytekin SANALAN - Erzincan B.

Yıldırım Üni.

Doç. Dr. Sinan AYDIN - Anadolu Üniversitesi

Amaç

Projede yükseköğretimde pandemi dönemi uzaktan öğretim uygulamalarının öğrenci, öğretim üyesi ve yönetici perspektifinden incelenmesi, oluşan koşullara göre yeni dönem uzaktan eğitime yönelik politika karar çerçevesinin oluşturulması amaçlanmıştır.

Bulgular

Proje kapsamında nicel ve nitel verilerin birlikte toplandığı karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Online anketlere 111 üniversiteden 10.370 öğrenci, 29 üniversiteden 42 yönetici, 86 farklı üniversiteden 999 öğretim elemanı ve 15 üniversiteden 55 destek personeli katılmıştır. Projenin nitel aşamasında, 34 üniversiteden pandemi döneminde uzaktan öğretim uygulamalarında farklı görevlerde rol almış 54 katılımcının katıldığı çalıştayda yarı yapılandırılmış 11 online odak grup görüşmesi yapılmıştır. Ayrıca 10 farklı üniversiteden 10 öğretim elemanı ile yarı yapılandırılmış online odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre; öğrenciler sistemlerin kullanımına uyum sağladıklarını ve teknoloji kullanım konusunda yeni beceriler kazandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrenciler YÖK ve ilgili birimlerin ellerinden geleni yaptıklarını düşünmelerine rağmen öğrenme çıktılarını/ kazanımlarına ulaşma ve teknolojik olanaklara erişim konusunda sıkıntılar olduğunu belirtmişlerdir. Öğretim üyelerinin ise sisteme alıştıkları, zaman zaman kendilerine has uygulamaları denedikleri ancak öğreticilik tatmini düzeyini sınırlı buldukları belirlenmiştir. Önceki deneyimler ile pandemi döneminde üniversite tarafından sunulan bilgilendirme ve desteklerin uyum sürecinde etkili olduğu görülmüştür. Materyal çeşitliliğinin ve ölçme değerlendirme yaklaşımlarının genellikle yüz yüze eğitimin yansımalarından ibaret olduğu tespit edilmiştir. Yöneticiler teknik altyapı ve destek hizmetleri konusunda temin, tasarım ve koordinasyon faaliyetlerine öncelik vermiş uzaktan öğretim uygulamaları sayesinde eğitimin kesintiye uğramasının önüne geçmişlerdir.

Sonuç ve Öneriler

Projede paydaşların deneyimleri ve yaklaşımları ortaya konmuş, tercih, memnuniyet, uyum ve beklentilerinin ilişkili olduğu bireysel ve çevresel faktörler belirlenmiştir. Proje kapsamında 10 boyuttan oluşan bir yükseköğretimde pandemi sonrası açık ve uzaktan öğrenme politika çerçevesi ortaya çıkmıştır. Ayrıca acil durum uzaktan öğretim eylem planı tasarlanmış, uygulamaya ve araştırmaya yönelik öneriler sunulmuştur.



120K271 - Pandemi Sürecinde Uygulanan İlkokul Uzaktan Eğitim Programı İçeriklerinin Mizahi Açıdan İncelenmesi ve Zenginleştirilmesi



Dr. Öğr. Üyesi Burcu GÜRKAN – H. Kalyoncu Üni.

Doç. Dr. Şermin METİN – Hasan Kalyoncu Üni.

Doç. Dr. Gülfem MUŞLU KAYGISIZ – H. Kalyoncu Üni.

Dr. Öğr. Üyesi Nuri Can AKSOY – H. Kalyoncu Üni.

Dr. Öğr. Üyesi Neşe UYGUN – H. Kalyoncu Üni.

Dr. Öğr. Üyesi Özge KELLEÇİ – H. Kalyoncu Üni.

Dr. Öğr. Üyesi Özlem ÜZÜMCÜ – H. Kalyoncu Üni.

Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY – H. Kalyoncu Üni.

Prof. Dr. Bülent Bahri KÜÇÜKERDOĞAN –

H. Kalyoncu Üni.

Amaç

Projede, COVID-19 salgını süresince uygulanmakta olan ilkökul uzaktan eğitim programı ders içeriklerinin mizahi açıdan incelenmesi, mizahla zenginleştirilmiş öğretim videolarının ve e-içeriklerin oluşturulması amaçlanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin tasarlanan e-içerikleri kullanarak kendi öğretimlerini mizahla zenginleştirmeleri; bu bağlamda öğretmen ve öğrencilerin deneyimlerini paylaşmaları amaçlanmıştır.

Bulgular

İlkokul uzaktan eğitim Türkçe, sosyal bilgiler, hayat bilgisi, matematik ve fen bilimleri derslerine ilişkin 36 ders videosu mizah unsurları açısından incelenmiştir. Bu bağlamda, Türkçe dersi videolarında sözlü, görsel, yazılı ve/veya sözlü, fiziksel mizah unsurlarına; Matematik dersi videolarında sözlü, fiziksel, görsel, yazılı ve/veya sözlü mizah unsurlarına; fen bilimleri dersi videolarında sadece fiziksel mizah unsurlarına rastlanmıştır. Hayat bilgisi dersine ait incelenen altı videoda sözlü, görsel, yazılı ve/veya sözlü, fiziksel ve düşünsel mizah unsurlarına; sosyal bilgiler dersine ait incelenen üç videoda da sözlü ve fiziksel mizah unsurlarına rastlanmıştır. Ancak videolarda düşünsel mizah unsurlarının ve fiziksel mizah unsurlarının yok denecek kadar az olduğu belirlenmiştir.

Derslerini mizahla zenginleştiren öğretmenler eğitimde mizah kullanımıyla öğrencilere derse katılma, motive olma, problem çözme, yaratıcı düşünme, eğlenme, mizahi duygu geliştirme, iletişim kurma, özgüven kazanma vb. bilişsel, sosyal ve duyuşsal açılardan çeşitli katkılar sağlandığını ifade etmişlerdir. Dersleri mizahla zenginleştirilen öğrenciler ise bu süreçte mutlu olduklarını, eğlendiklerini, heyecanlandıklarını, şaşkırdıklarını vb. durumları belirtmişlerdir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, öğretmenlerin ve öğrencilerin eğitimde mizah kullanımına yönelik düşüncelerinin ve deneyimlerinin olumlu yönde olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin ve öğrencilerin bu düşünceleri mizahın uzaktan ve yüz yüze öğrenme ortamlarında kullanılması bakımından önemlidir. Bu bağlamda, COVID-19 gibi küresel salgın koşullarında uzaktan eğitim sürecinde hazırlanan içeriklere hatırlama, motivasyon, geribildirim, değerlendirme gibi amaçlarla mizah unsurlarının yansıtılması önerilmektedir. Ayrıca mizahın eğitimde kullanılmasına ilişkin atölye çalışmaları yapılarak öğretmenlerin deneyimlerinin artırılması önerilmektedir.



120K273 – COVID-19 Döneminde Uzaktan Yüksek Öğretim: Nicel ve Nitel Analiz



Dr. Öğr. Üyesi Umut TÜRK – Abdullah Gül Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Armağan TEKE LLYOD – Abdullah Gül Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Elif BENGÜ – Abdullah Gül Üniversitesi

Öğr. Gör. Dr. Burak Kağan DEMİRTAŞ – Abdullah Gül Üniversitesi

Amaç

Proje ile COVID-19 döneminde acil olarak yürütülmeye başlanan uzaktan eğitim faaliyetlerinin nicel ve nitel analizinin yapılması amaçlanmıştır. Proje kapsamında, uzaktan eğitim döneminde öğrenci ve eğitimci deneyimleri araştırılmış, bu dönemde gözlemlenen öğrenci çıktıları, yüz yüze eğitim ile ampirik olarak karşılaştırılmış ve deneysel ekonomi dizaynı ile senkron ve asenkron metodlarının etki analizi yapılmıştır.

Bulgular

Proje bulgularında, yüz yüze eğitim ile karşılaştırıldığında, iki dönem arasında başarı belirleyicilerinin farklılaştığı, nitel ve nicel araçlarla gösterilmiştir. Uzaktan eğitimde aile içi sorumlulukların arttığı, eğitim faaliyetleri dışında ev işleri gibi yükümlülüklerin orta çıktığı, ailelerin öğrencilere ders çalışma ortamını sağlamakta isteksiz oldukları anlaşılmıştır. Ek olarak ders başına çalışma yükünün arttığı, üniversite deneyimine sahip olmayan, birinci sınıf öğrencilerinin diğer öğrencilere göre avantajlı olduğu ve uygulamalı derslerde öğrenci başarısında bir düşüş olduğu sonuçlarına varılmıştır. Aynı zamanda kaygı düzeyi yüksek olan öğrencilerin bu süreçte başarı kaybı yaşadığı anlaşılmaktadır. Dikkatle ele alınması gereken bir diğer bulgu, ebeveyn gelir ve eğitim seviyesinin ve öğrencinin uzaktan eğitime eriştiği şehir yapısının, öğrenci çıktılarında anlamlı farklara sebep olduğudur. Üniversitelerin güvence altına aldığı eğitim ve öğretim fırsatlarına eşit erişim olanakları, uzaktan eğitimle birlikte bir ölçüde kaybedilmektedir. Son olarak, asenkron metodun, senkron metoda göre daha etkili olduğu, bununla birlikte senkron derste geçirilen her bir dakikanın final notunda %0,14'lük bir artış sağladığı görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Müfredat, ders programı ve ders izlencelerinin uzaktan eğitime uygun bir biçimde ve artan iş yükü göz önünde tutularak yeniden hazırlanması gerekmektedir. Üniversite deneyiminin öneminin öne çıktığı bulgulara dayanarak, hazırlık ve birinci sınıf öğrencilerinin derslerinin bir bölümünü yüz yüze yapabilmeleri için gerekli koşullar sağlanmalıdır. Ailelerin uzaktan eğitimin önemi ile ilgili farkındalıklarını artırmaya yönelik çalışmalar yapılmalı, özellikle öğrencilerin ders yükünü anlamalarını sağlayacak bilgiler verilmelidir. COVID-19 salgını ve uzaktan eğitimin getirdiği stres göz önüne alındığında, öğrencilere rehberlik desteği verilmesinde fayda görülmektedir. Eğitimcilerin uzaktan eğitim biçimine entegrasyonu sağlanmalı, bu yönde eğitim çalışmalarını yürütülmelidir. Son olarak senkron ve asenkron eğitim biçimlerinden birlikte yararlanılmasında fayda görülmektedir.



120K280 – Aday Öğretmenlerin Meslekî ve Psiko-Sosyal Gelişimlerini Desteklemeye Yönelik Kısa Süreli Bir Elektronik Mentorluk Programının Planlanması, Uygulanması ve Değerlendirilmesi



Dr. Öğr. Üyesi Sakine ÖNGÖZ – Trabzon Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ali KÜRŞAT ERÜMİT – Trabzon Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin KARAL – Trabzon Üniversitesi

Amaç

Projenin amacı; ortaokulda görev yapan aday öğretmenlerin meslekî ve psikososyal gelişimlerine katkı sağlamaya yönelik kısa süreli bir elektronik mentorluk (e-mentorluk) programının planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesidir. Altı ay süren projede, Aday Öğretmen Elektronik Mentorluk Programı (AÖEMP) uygulanmıştır.

Bulgular

AÖEMP'ye 23 deneyimli öğretmen mentor, 34 aday öğretmen menti rolüyle katılmıştır. Aday öğretmenlerin en çok alan bilgisi (%70,58), öğretim yöntem-teknikleri ve etkinlik geliştirme (%58,82), sınıf yönetimi (%58,82) ve teknoloji kullanımı (%55,82) konularında mentor desteğine gereksinim duyduğu belirlenmiştir. Mentilerin büyük bir bölümü (%94,11), mentoruyla arasında güçlü bir bağ oluştuğunu bildirmiştir. Mentilerin %100'ü programın iyi bir öğretmen olmaya yönelik inançlarını artırdığını ifade etmiştir. Programda mentorluk yapan deneyimli öğretmenlerin tamamı; AÖEMP'nin sorun çözme ve etkileşim becerilerini geliştirdiğini, kendi deneyimlerini başkalarına aktarabilmelerini sağladığını, öz-yeterlik algılarını geliştirdiğini, meslekî motivasyonlarını artırdığını, bilgi ve becerilerini tazelediğini, pandemi sürecinde sosyalleşmelerini sağladığını ve bir aday öğretmene yardımcı olmaktan dolayı mutluluk verdiğini bildirmiştir. E-mentorluk etkileşim platformu olarak uyarlanan MOODLE öğrenme yönetim sistemine ilişkin katılımcılarla gerçekleştirilen mülakatlardan elde edilen veriler analiz edildiğinde, görüşlerin genel olarak olumlu yönde olduğu görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Proje sonuçları, e-mentorluğun COVID-19 pandemisi süresince aday öğretmenlerin desteklenmesi amacıyla kullanılabilir bir model olduğunu ortaya koymaktadır. Deneyimli öğretmenlerin aday öğretmenlere meslekî ve psikososyal konularda mentorluk yapabileceği bu tür programlar, pandemi sonrasında da hayata geçirilebilir. Millî Eğitim Bakanlığı, aday öğretmen yetiştirme programını e-mentorluk modeli ile ilişkilendirerek; süreci bütünüyle elektronik ortama taşıyabileceği gibi, e-mentorluğu yüzyüze danışmanlığı destekleyecek bir bileşen olarak da sisteme entegre edebilir. Bu tür bir işleyişin aday öğretmenlerin farklı sorunlardan kaynaklı (coğrafi kısıtlamalar, atanılan okulda aynı branştan öğretmen olmaması, zaman, sağlık...) yaşayabileceği eşitsizliklerin üstesinden gelinebilmesi adına yarar sağlayacağı düşünülmektedir.



120K294 - Çoktan Seçmeli Testlerde Test Güvenliğini Arttıran ve Kısmi Puanlama Sağlayan Sınav Sisteminin Geliştirilmesi



Doç. Dr. Ufuk AKBAŞ – Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Doç. Dr. Şeyhmus AYDOĞDU – Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK – Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Amaç

Proje kapsamında, çevrimiçi gözetimsiz sınavlarda, değişen seçenekli çoktan seçmeli test maddelerinin kullanımına ve elemeye dayalı doğru cevap yöntemiyle puanlama yapılmasına olanak sağlayan çevrimiçi sınav sisteminin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Madde türü ve puanlama yönteminde yapılan bu müdahalelerin, test güvenliğine ve öğrenme eksiklerinin belirlenmesine katkısı değerlendirilmiştir.

Bulgular

Öğrencilerin, değişen seçenekli çoktan seçmeli sorulardan oluşan testten aldıkları puanlar ile sınav giriş sıraları arasında istatistiksel olarak manidar bir ilişki olmadığı görülmüştür. Elemeye dayalı doğru cevap yöntemiyle yapılan puanlama ile 1-0 yöntemine göre yapılan puanlama arasında yüksek korelasyon görülmesine rağmen elemeye dayalı doğru cevap yönteminde öğrenciler hakkında daha fazla bilgi elde edilebilmiştir. Öğrencilerin bir maddeden aldıkları puanlar -4 ile +4 arasında puanlanmış, -4'e yakın puanların öğrencinin kavram yanlışlarının +4'e yakın puanların ise öğrencilerin kısmî bilgilerinin arttığını göstermektedir. Bu puanlamaya göre öğrencilerin her maddeden aldıkları puanları gösteren geribildirim haritaları hazırlanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Proje kapsamında geliştirilen sistemde (www.binbirtest.net) 249 öğrenci 35 öğretmen kullanıcısı bulunmaktadır. Değişen seçenekli çoktan seçmeli testlerde doğru cevap ve çeldiricilerin her öğrenci için farklı kombinasyonlardan oluşması, soru ve cevapların paylaşılması ile ortaya çıkan test güvenliği ihlallerinin etkisinin azaltılabileceği görülmüştür. Geribildirim haritası, sadece bireysel olarak öğrencilerin durumu hakkında değil aynı zamanda öğretmenlere grubun tamamı ve testteki her bir sorunun niteliği hakkında da bilgi vermektedir. Kullanılabilirlik testleri, farklı tip kullanıcıların sistemi ilk kullanımlarında dahi önemli bir zorluk yaşamadıklarını göstermiştir. Geribildirim haritasının, özellikle COVID-19 salgını bağlamında ortaya çıkan öğrenme eksikleri ve kavram yanlışlarının giderilmesinde önemli katkıları olabileceği düşünülmektedir.



120K375 – Kültür Turizminin Seyahat Kısıtlamalarından Kurtarılmasında Sanal Gerçeklik Kullanımı



Dr. M. Hamdi KAN – Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Serdar SELİM – Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Nusret DEMİR – Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Erdoğan ASLAN – Selçuk Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hava KESKİN – Akdeniz Üniversitesi

Amaç

Proje ile, COVID-19 sürecinde hızlanan, fakat son on yıldır da popüler olan Kültürel Mirasın dijitalleşmesi, kısaca Dijital Miras kavramının ülkemiz Kültürel Miras Yönetimi ve Kültür Turizmine kazandırılması yolunda bir pilot çalışma gerçekleştirerek, konunun gerek teknik gerekse sosyal boyutunun irdelenmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Bulgular, “Arkeolojik Tutarlılık”, “İçerik Üretimi”, “Ziyaretçi Etkisi ve Kullanılabilirlik” başlıkları altında değerlendirilebilir.

Arkeolojik Tutarlılık: Projeye konu tapınaklara ilişkin bilinen tüm detayların, Kazı Başkanı ve ekibinin yönlendirmeleri ile detaylıca işlenmelerinin yanında, söz konusu bilinen verilere ek olarak mimari parçalar üzerindeki taşıcı işaretlerinden hareketle mimari plastik öğelerin tamamlama önerileri geliştirilmiştir.

İçerik Üretimi: Projede üretilen yüksek kaliteli ve interaktif içeriğin mobil görüntüleme teknolojilerinin güncel yeterliliklerinin üzerinde olması, görüntü ve detay kalitesinden değilse de interaktif tecrübeden ödün vererek ikinci bir içerik üretilmesini gerekli kılmıştır. Bu noktada, mevcut teknolojik yetersizliğin çözümüne ilişkin öneriler geliştirme ihtiyacı doğmuştur.

Ziyaretçi Etkisi ve Kullanılabilirlik: Mobil cihazlarla ulaşılabilir olan içerik üzerinden yapılan anket çalışması özellikle iki önemli bulgu sunmuştur:

1.Kullanıcıların 97,06% gibi tamamına yakın bir oranı Sanal Gerçekliğin Gelecekte Kültür Turizminde Kullanılması başlığına olumlu yaklaşmaktadır.

2.Kullanıcıların 61,76% oranı bu teknolojiden daha önce haberdar olmasına rağmen, 67,65% gibi bir oran da daha önce Sanal Gerçeklik Uygulamalarını tecrübe etmemiştir.

Sonuç ve Öneriler

Öncelikle tapınakların mevcut durumunun fotogrametri yöntemleri ile modellenmesi, 3D suni modeller ile söz konusu yapıların yeniden kurmalarının yapılması, bu çıktıların görüntüleme cihazına aktarılması ve içeriğin Ziyaretçi Etkisinin bir anket yoluyla ölçülmesi sağlanmıştır.

Yüksek kaliteli interaktif içeriğin mobil cihazların yeterliliklerinin üzerinde olması sorunu, proje süresi olan 6 ay içerisinde, interaktif olmayan içeriklerle aşılmış olsa da bu özgün nitelikten fedakârlık etmemek için öneriler geliştirilmiştir. Birinci yöntem, daha düşük hacimli içerikler üretilerek bunların mobil uygulama yamaları halinde, cihaza yüklenmesidir. Diğer yöntem ise, kullanıcının, tarayıcı tabanlı bir uygulama ile içeriği mobil cihaza yüklemeyi sunucu üzerinden deneyimlemesidir. Her iki yöntemin de geliştirilmesi için projeler hazırlanmaktadır.



120K412 – Sağlık Çalışanlarına Yönelik Bilişsel Davranışçı Terapi Temelli E-Psikolojik Destek Programının Geliştirilmesi ve Etkinliğinin Değerlendirilmesi



Doç. Dr. Fulya TÜRK – Gaziantep Üniversitesi

Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI - Gaziantep Üniversitesi

Doç. Dr. Gülçin ELBOĞA - Gaziantep Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Şengül ŞAHİN - Gaziantep Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet Zihni SUNGUR - İstanbul Kent Üniversitesi

Amaç

Projenin amacı; COVID-19 salgını sürecinde sağlık çalışanlarının ikincil travmatik stres belirtileri, kaygı, stres ve depresyon belirtileri ile başa çıkabilmelerine yardımcı olabilecek Bilişsel Davranışçı Terapi Temelli E-Psikolojik Destek Programı geliştirmek ve etkinliğini test etmektir.

Bulgular

Proje kapsamında öncelikle Bilişsel Davranışçı Terapi temelli, 6 modülden oluşan, sağlık çalışanlarının akıllı cep telefonlarıyla erişim sağlayabilecekleri psikolojik destek mobil uygulaması geliştirilmiştir. Stres modeli, kendini izleme becerileri, kaygı ile başa çıkabilme, davranışsal aktivasyon becerileri, bilişsel yeniden yapılandırma becerilerine dayanan e-psikolojik destek uygulamasının kullanıcı dostu, sağlık çalışanlarına ve COVID-19 salgınına özgü bir uygulamadır. Randomize kontrollü bir çalışma olarak tasarlanan araştırmadan elde edilen bulgulara göre, Bilişsel Davranışçı Terapi Temelli E-Psikolojik Destek Programına katılan deney grubundaki sağlık çalışanlarının ikincil travmatik stres düzeyleri, depresyon, anksiyete ve stres düzeyleri ortalamaları kontrol grubunda yer alan sağlık çalışanlarına göre anlamlı düzeyde azalma, travma ile başa çıkabilme algılarında ise, anlamlı düzeyde artma olduğu saptanmıştır. Buna göre, Bilişsel Davranışçı Terapi Temelli, E-Psikolojik Destek Programının sağlık çalışanlarının ikinci travmatik stres, depresyon, anksiyete ve stres düzeylerini azaltma ve travma ile ilgili başa çıkabilme algılarını artırmada etkili olduğu bulunmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Bütün dünyayı etkisi altına alan, bireyleri hem fiziksel hem de ruhsal anlamda etkileyen COVID-19 salgınında e-psikolojik destek uygulamasının en ön safta yer alan sağlık çalışanlarının ruh sağlığının korunmasına katkı sağlayabileceği ortaya konmuştur. Sağlık çalışanları için oldukça ekonomik, uygulaması kolay, ulaşılabilir e-psikolojik destek programının ülkemizdeki tüm sağlık çalışanlarının kullanıma sunulması gerektiği önerilebilir. İlgili literatür incelendiğinde sağlık çalışanlarına özgü Bilişsel Davranışçı Terapi Temelli online terapi programlarının geliştirilme ve deneme aşamasında olduğu saptanmıştır. Bu nedenle bu çalışmanın şu aşamada alanda öncü olmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada uygulanan programın depresyon kaygı stres ikincil travma ve travma ile başa çıkabilme düzeyleri üzerinde etkinliği değerlendirilmiştir. Diğer araştırmalarda tükenmişlik, travmatik büyüme gibi bu araştırmada ele alınmayan diğer değişkenler üzerinde uygulanan programın etkisi değerlendirilebilir.



120K685 – Pandemi Koşullarında, Üniversitelerin Sanat, Tasarım ve Mimarlık Bölümlerindeki Uygulamalı Dersler İçin Çevrimiçi Eğitime Yönelik Etkileşimli Arayüz Tasarımı ve Tasarım Kılavuzu



Doç. Dr. Adviye Ayça ÜNLÜER ÇİMEN – Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Nur CEMELELİOĞLU – Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Arda EDEN – Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Feza ORHAN – Yıldız Teknik Üniversitesi

Amaç

Projede, pandemi (vb. doğal afetler) gibi ekstrem koşullar karşısında, sanat, tasarım ve mimarlık gibi uygulama tabanlı bölümlerin eğitiminin sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik, alternatif etkileşimli bir çevrimiçi eğitim sistemine temel oluşturacak geçerli kavramsal bir arayüz ve etkileşim tasarımı maketi (mock-up) ve bu tasarım sürecinden elde edilecek tasarım kılavuzu geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Proje kapsamında atölye temelli derslerde eğitmen ve öğrencilerin çalışma esnasında birbirleriyle ve toplu iletişimlerini sağlanarak takım çalışması anlamında olumlu çıktılar alınacağına ve öğrencilerin birbirleri arasında iletişim kanallarının artırılarak, aynı zamanda öğrenciler arasında sosyal dinamiklerin desteklenebileceğine dair bulgular ortaya konulmuştur. Tasarlanan kavramsal modele göre eğitici ve öğrenciler arasında spontane etkileşim olanakları da artırılarak, uygulama ya da performans esnasında eş zamanlı olarak eğitime danışma ya da eğitici tarafından müdahale edilmesi mümkün kılınmıştır. Plastik sanat atölye derslerinde, müzik ve dans gibi performansa yönelik atölye derslerinde, eğitmenin öğrencilerin el ve vücut duruşlarını kontrol edebilmesi ve örnek verebilmesi gibi yüz yüze eğitimin bazı kritik çıktıları için ayrıca, gerek sanal gerçeklik uygulaması, gerekse esnek bir görüntülü etkileşim sistemi için modeller sunulmuştur. Sanal kampüs uygulamasının keşfe dönük yapısı, sosyal etkileşim için gerek doğrudan iletişim, gerekse sergi, konser ve etkinlik altyapıları sunması, hem eğitimcilerden hem de öğrencilerden, eğitime dair motive edici unsurlar olarak algılanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Sanat ve tasarım fakültelerindeki pandemi öncesi atölye ve uygulama temelli eğitimin anketler ile elde edilen pozitif çıktıları üzerine inşa edilen sanal kampüs uygulamasının prototipi üzerinden yapılan üç aşamalı çalışma sonrası gerçekleştirilen anketler, kullanılabilirlik, akademik ve motivasyonel anlamda beklenenin üzerinde geri dönüş almıştır. Verilen görevlerin yerine getirilebilmesi ve arayüzün kullanılabilirliği açısından başarılı sonuçlar elde edilen uygulama, gerek akademik başarıyı olumlu yönde etkilemesi, gerekse eğitimciler ve öğrenciler arası sanatsal ve sosyal etkileşimi destekleyerek motivasyonel katkı sağlaması yönünden beklenti oluşturmuştur. Üniversitelerin kendi sanal kampüs uygulamalarını gerçekleştirmeleri için bir dayanak olarak hazırlanan detaylı bir tasarım kılavuzu, proje kapsamında ortaya konulmuştur.

COVID-19 ve İKTİSAT





120K638– COVID-19 Türk Vergi Politikası, Yönelimler ve Hukuki Öncelikler



Prof. Dr. Leyla ATEŞ – Altınbaş Üniversitesi

Amaç

Projede, COVID-19 karşıtı mali önlemlere ilişkin mevcut bilgi birikimine iki açıdan katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Birincisi, çeşitli ülkelerde ulusal ve uluslararası COVID-19 vergi politikası yönelimlerinin envanteri çıkarılarak, acil alınan önlemler sonrası olası COVID-19 Türk vergi politikası yönelimlerinin tespit edilmesidir. İkincisi ise, Türkiye'nin kriz dönemi mali önlemleri tasarımında dikkate alınması gereken hukuki önceliklerin, geçmiş dönem kriz karşıtı mali önlemlerine ilişkin Türk Anayasa Mahkemesi kararları analiz edilerek ortaya konulmasıdır.

Bulgular

Projede, karar alıcıların etkin COVID-19 vergi politikası önlemlerini belirleme ve uygulamaya geçirmelerine katkı sağlayacak çeşitli bulgulara ulaşılmıştır. Birincisi, Anayasa Mahkemesi'nin yakın dönem kriz vergi politikası tedbirlerinin anayasaya uygunluğunu denetlediği on iki adet kararının tespiti ve ardından analizi neticesince ülkemizde kriz dönemi mali hukuk öncelikleri arasında mali güce göre vergilendirme, yasa önünde eşitlik ve geriye yürümezlik ilkelerinin öne çıktığı görülmüştür. Bunlar karar alıcıların, COVID-19 vergi politikası önlemlerini etkin uygulamaya geçirebilmek için vergi yasası tasarımı göz önünde bulundurmaları gerekli ilkelere. İkincisi, dijital vergiler bakımından Türkiye'nin küresel vergi tabanından arzu ettiği payı almasını sağlayacak olan Dijital Hizmet Vergisi değil, OECD Kapsayıcı Çerçeve çatısı altında yürütülen Sütun 1 ve Sütun 2 çalışmalarının neticesinde şekillenecek mevzuat olacaktır. Üçüncüsü, servet vergileri bakımından COVID-19 vergi politikaları bakımından en gelir getirici çözüm, net servet üzerinden bir vergi alınması olacaktır. Bu verginin uygulanabilirliği bakımından uluslararası otomatik bilgi değişimi ile yaratılan düzen, vergi idarelerinin mükelleflerin yurtdışı varlıklarının tespiti imkânını sağlayarak anahtar bir rol üstlenecektir. Dördüncüsü, fosil yakıt vergi teşviklerinin kaldırılması ya da en azında Orta Vadeli Plan'da hedeflenen teşvik ve destek sisteminin etki değerlendirme çalışmaları dikkate alınarak revize edilmesi politikası hayata geçirilerek sınırlandırılması, bütçeye önemli katkıda bulunacaktır.

Sonuç ve Öneriler

COVID-19 vergi politikaları ana yönelimlerini göz önünde bulundurularak ülkemizde sunulması muhtemel (çok taraflı) dijital vergi, servet vergisi ve çevre vergisi reformları, tespit edilen kriz dönemi hukuki öncelikleri ile okunarak şu üç somut öneri geliştirilmiştir:

- Vergi yükünün mali güce göre adaletli ve dengeli dağılımının sağlanabilmesi için çok taraflı dijital ekonominin vergilendirmesi çalışmaları tamamlanarak küresel vergi tabanı kavranmalıdır.
- Mali gücü göre vergilendirme ilkesi gereğince servet vergisi getirilirken net varlık matraha esas alınmalıdır.
- İklim krizinin geldiği nokta göz önünde bulundurduğunda fosil yakıt enerji vergi teşvikleriyle müteşebbisler lehine yaratılan yasa önünde eşitsizliğin haklı nedeninin objektif ve makul olup olmadığı yeniden sorgulanmalıdır.



120K541 - COVID-19 Salgının Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri ve Politika Alternatiflerinin Makroekonomik Genel Denge Analizi



Prof. Dr. Alp Eriñ YELDAN - Kadir Has Üniversitesi

Doç. Dr. Hasan TEKGÜÇ - Kadir Has Üniversitesi

Dr. Ezgi Berfin ÜNSAL - Kadir Has Üniversitesi

Amaç

Projenin ana amacı, COVID-19 salgını krizinin Türkiye'deki ekonomik etkilerini öngörmek ve krizin olumsuz etkilerini en aza indireyecek gerçekçi gelir ve maliye politikaları tasarlayarak Türkiye politik ekonomi yazınına ve ilgili tüm sosyal paydaşların gündemine sunmaktır.

Bulgular

Bulgular ilk anlık etkilerinin sonucunda, 2019 sonuna görece olarak anlık olarak GSYH'nin %27 azalabileceğini, işsizlik oranının %34 olabileceğini ve bütçe açığının GSYH'ye oranı %12'ye kadar büyüebileceğini göstermektedir. Emek Gelir Destek programı olarak adlandırdığımız programla 2019 milli gelirin %2,9'una ulaşacak destek paketleri sayesinde GSYH'deki azalma %16'ya, işsizlikteki artış ise %17'ye düşürülebilir. Bu paketle bütçe açığının GSYH'ye oranı %6 civarında tutulabilir.

Söz konusu Emek Gelir Desteği paketinin unsurları;

- krizde işini kaybeden kişilerin, kayıtlı işgücünün ortalama ücretinin %50'sine tekabül edecek sürekli bir gelir transferi ile desteklenmesi,
 - küçük ve orta boy şirketlerin ve kendi hesabına çalışan kesimin desteklenmesi,
 - kamunun tüketim harcamalarının %20 düzeyinde artırılması
- şeklinde özetlenebilir.

Bu olumlu etkilerin milli gelirdeki daralmayı geriletebileceği ve işsizlikle mücadelede çok daha etkin ve olumlu sonuçlar alınabileceği öngörülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

COVID-19 salgınının neden olduğu iktisadi kriz Türkiye'yi, 2018 finansal krizinin etkilerinin tamamıyla çözümlenmediği ve ulusal ekonominin yıpranmış dengelerinin henüz onarılmamış olduğu bir konjonktürde etkilemiştir. Yüksek enflasyon ve dövizde belirsizliğin hüküm sürdüğü bu ortamda, etkili kamu politikalarının uygulanması için manevra alanı daralmıştır. Bu koşulları gözetererek, salgının olumsuz etkilerini göğüsleyebilecek alternatif bir ekonomik destekleme paketi düşünülmektedir. Bu paketin önceliği hanehalkları emek gelirlerinin desteklenmesidir. Bunun da kamu kesiminden doğrudan gelir desteği biçiminde uygulanması öngörülmektedir.



120K548 - COVID-19 Pandemisinden Kaynaklanan Dış ve İç Ekonomik Gelişmelerin Türkiye Üzerindeki Olumsuz Etkilerinin Tahmini: Bu Etkilerin Giderilmesi İçin Alternatif Politika Paketlerinin Önerilmesi



Prof. Dr. Selim ÇAĞATAY – Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Celal TAŞDOĞAN – Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Çağaçan DEĞER – Ege Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Zafer Barış GÜL – Akdeniz Üniversitesi

Amaç

Projede, COVID-19 pandemisinin dış dünya ve Türkiye içinde yol açtığı olumsuz gelişmelerin Türkiye ekonomisinde yaratacağı kısa ve uzun dönem olumsuz etkileri ampirik olarak ortaya çıkarılması; ortaya çıkacak olumsuz etkilerin azaltılması, giderilmesi için alternatif politika paketi önerilerini ampirik analizler tabanında geliştirmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Pandemi etkisiyle ortaya çıkan ekonomik küçülmenin beklenenden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bununla birlikte ikinci çeyrekte yaşanan tam kapanmanın maliyeti beklenenden daha düşük olduğu gözlenmiştir. Uygulanan telafi politikalarının kısa dönem etkisinin ekonomik küçülmeyi telafi etmekten uzak olduğu ortaya çıkmıştır. Uzun dönem etkilerin ise beklenen kadar oluşması birçok varsayıma bağlıdır. Aktarılan tüm telafi transferlerinin hedefine uygun olarak kullanılması, alternatif politika araçlarının çakışmaması ve transferlerden beklenen iktisadi tetiklemenin ve aktivitelerin gerçekleşmesi bunlardan bazılarıdır. Ayrıca orta-uzun vadede örneğin açılan her türlü kredilerin, daha pandemi ekonomik etkileri giderilmeden, geri ödemesinin başlayacağı da unutulmamalıdır. İşgücüne yapılan doğrudan transferlerin gelir yaratımı açısından en ekili politika olduğu gözlenmiştir. Sektörel ve hanehalkı kredilerinin etkileri ise daha kısıtlı kalmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Telafi politikaların temel önceliğinin istihdamın korunması, işletme iflaslarının önlenmesi ve geniş tabana yayılmış sosyal destekleme programlarının olması gerekliliği anlaşılmıştır. Etkinliği yüksek önlemlerin devamı ve belki çok da etkisi olmayan politika araçlarının diğerlerine kaydırılmasının olumlu bir etki yaratabileceği düşünülmüştür. Büyüme ve beklenen istihdam artışını sağlayacak sektörler kauçuk ve plastik ürünler sektörü ve ana metaller sektörü olarak belirlenmiştir.



120K554 - COVID-19 Salgınının Ekonomik Etkisinin Sektörel Bazlı ve Genel Belirsizlik Endeksleriyle İncelenmesi ve Sektörel Acil Önlem Önerileri



Dr. Öğr. Üyesi Ali Yavuz POLAT - Abdullah Gül Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Erhan MUĞALOĞLU – Abdullah Gül Üniversitesi

Öğr. Gör. Dr. Hasan TEKİN – Karabük Üniversitesi

Doç. Dr. Eyüp DOĞAN – Abdullah Gül Üniversitesi

Amaç

Projenin iki temel amacı vardır. Öncelikle Temel Bileşenler Analizi (PCA) metodu ile sektörel ve genel bazda ekonomik belirsizlik endeksleri oluşturulması ve bu sayede politika yapımında önemli bir araç elde edilmesi amaçlanmıştır. Daha sonra bu belirsizlik endeksleri ile COVID-19 salgınının oluşturduğu ekonomik etkisinin analiz edilmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Oluşturulan ekonomik belirsizlik endeksleri Türkiye'deki önemli politik ve ekonomik olaylarda ani artışlar göstermektedir. Yani oluşturulan belirsizlik endeksleri, reel aktiviteyi önemli ölçüde etkileyen belirsizlik artışlarını hassas olarak ölçebilmektedir. Projenin ikinci kısmında COVID-19 salgınının reel ekonomi üzerindeki etkisi belirsizlik endeksleri üzerinden analiz edilmiştir. Oluşturulan yapısal vektör oto regresyon (SVAR) modelleri ile belirsizliğin hem toplam sanayi üretimine hem de her sektördeki üretimi üzerinde nasıl bir etki oluşturduğu gösterilmiş ve tartışılmıştır. Sonuçlar göstermektedir ki, belirsizlikteki bir artış reel aktiviteyi düşürmektedir. Bu sonuç teorik olarak belirsizliğin ekonomiyi yavaşlatacağı argümanını ampirik olarak desteklemektedir. COVID-19'un oluşturduğu belirsizlik, tüm zamanlar içinde en yüksek ve ani belirsizlik artışına sebep olmuştur ve reel aktivite üzerinde şiddetli bir negatif etkisi olmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Oluşturduğumuz hassas belirsizlik endeksleri, politika yapımında daha etkili kararlar alabilmek için önemli bir yardımcı araç olacaktır. Örneğin belirsizliğin aşırı arttığı COVID-19 gibi şoklar esnasında, uygulanan politikaların belirsizliği artırıcı mı azaltıcı mı etki yaptığı oluşturulan endeksler vasıtası ile görülebilir. Bu sayede politika yapımında dinamik kararlar alınabilir. Türkiye'de kısa çalışma ödeneği ve işten çıkarma yasağı ile birlikte, bunlardan yararlanamayan işçilere verilen doğrudan desteklerin sektörel olarak istihdam kaybının engellenmesine katkı sağlayacağı kesindir. Ancak projede tahmin edilen seviyelerde üretim kaybı oluşması durumunda, salgın sonrasında firmaların salgın öncesine benzer kapasitede üretim yapabilmeleri ve istihdamın sürekliliği için sektörlere özel desteklerin oluşturulması gerekecektir. Salgın sonrasında, sektörel belirsizlikleri azaltacak politikalar tekrar gündeme getirilmelidir.



120K566 - COVID-19 Salgınlarının Konut ve Ticari Gayrimenkul Fiyatlarına Etkisi: Türkiye Örneği



Doç. Dr. Havvanur Feyza KAYA - Samsun Üniversitesi
Prof. Dr. Selahattin KAYNAK - Samsun Üniversitesi
Doç. Dr. Aykut EKİNCİ - Samsun Üniversitesi

Amaç

Proje kapsamında bir sağlık şoku olarak ortaya çıkan ve küresel ekonomik sistem üzerinde; ani, güçlü, dışsal arz ve talep şoku yaratan COVID-19 salgınının Türkiye'deki konut ve ticari gayrimenkul fiyatları üzerindeki etkisinin olay inceleme ve panel veri analizi yöntemleri kullanılarak detaylı bir biçimde araştırılması amaçlanmıştır.

Bulgular

Projede ilk olarak konut ve ticari gayrimenkul sektörü analiz edilmiş ve veriye dayalı ön bulgulara ulaşılmış; daha sonra olay inceleme yöntemi ile kurulan modeller aracılığıyla COVID-19 salgını, kredi paketi ve seçilmiş bazı makroekonomik değişkenlerin olay penceresi döneminde konut ve ticari gayrimenkul fiyatlarını nasıl etkilediği panel veri analizi ile incelenmiştir. Projede elde edilen ampirik bulgulara göre COVID-19 salgını konut ve ticari gayrimenkul anormal getirilerini negatif yönde etkilemektedir. Konut kredi paketi ise konut anormal getirilerini pozitif etkilemiştir. Ayrıca, konut kredi faiz düşüşünden ziyade, kredi koşullarındaki gevşemenin konut anormal getirileri üzerinde güçlü etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Diğer taraftan, tüketici güvenindeki artış konut ve ticari gayrimenkul anormal getirilerini pozitif etkilemektedir. TL'deki değer kaybı ve borsadaki yükselişin de konut anormal getirilerini pozitif etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Kamunun COVID-19 tedbirleri kapsamında 1 Haziran'da açıkladığı kredi teşvik paketindeki konut kredileri faiz oranının düşürülmesi, 1 yıl ertelemeli ödeme, 15 yıla kadar vade seçenekleri ile birlikte konut satışlarının arttığı söylenebilir. Türkiye'de tüm bölgelerde COVID-19'un satışları düşürücü, konut paketinin satışları artırıcı etkisinin bulunduğu, salgının konut ve ticari gayrimenkul anormal getirilerini negatif etkilediği, buna karşın düşük konut kredi faiz oranı, daha uzun vade, 12 aya kadar ödeme erteleme seçeneklerine sahip olan konut kredi paketinin konut anormal getirilerini pozitif etkilediği görülmüştür. Projede COVID-19 dönemi gibi acil ve etkili şok durumlarında, değişken sıklıklarının artırılması, yayımlanma gecikmesi az online kullanım verilerine dayalı verilerin oluşturulması önerilmektedir.



120K577 - COVID-19 Pandemisinde İşgücü Piyasası, Gelir Kayıpları ve Hane İçi Üretim



Doç. Dr. Gökçe UYSAL KOLAŞIN - Bahçeşehir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Aysun HIZIROĞLU AYGÜN – İstanbul Teknik Üniversitesi
Selin KÖKSAL – Bocconi Üniversitesi

Amaç

Projede, salgın sebebiyle bireylerin işgücü durumlarındaki değişimlerin, hane gelirlerindeki kayıpların ve hane içi üretimin hem seviyesinde hem de hane içindeki iş bölümündeki değişikliklerin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Projede uygulanan anket (HCOVIDA) verilerine göre ortalama kişisel gelirler Şubat ayından Eylül ayına yüzde 4,5 düşmüştür. Gelir kayıplarının orantısız olarak orta ve alt gelir gruplarında yoğunlaştığı görülmektedir. Ücret geliri olan kişilerin neredeyse üçte biri ve kendi işini yapan her on kişiden dördü gelirlerinde azalma olduğunu belirtmektedir. HCOVIDA verileri, sosyal transferlerin ve haneler arası transferlerin açtığı koruma ağının salgında yetersiz kaldığına işaret etmektedir. Salgın döneminde geçim zorluğu çektiğini beyan edenlerin oranı yüzde 70'e, gıda harcamalarını karşılamakta zorlandıklarını beyan edenlerin oranı yüzde 38'e ulaşmıştır.

Türkiye'de salgının işgücü piyasası üzerindeki etkileri oldukça şiddetlidir. Katılımcıların yüzde 15'i salgın yüzünden ya işini kaybettiğini ya da sahibi olduğu işyerini kapatmak zorunda kaldığını beyan etmiştir.

Salgın sırasında hane içi üretimin genel olarak arttığı görülmektedir. Evli çiftlerde erkeklerin hane içi üretime katkısında anlamlı bir artış olmasına rağmen, kadınlar en az salgın öncesi dönemde olduğu kadar hane içi görevlerle ilgilenmeye devam etmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Hane gelirlerindeki çöküşlerin sebebi hanelerin gelir kaynaklarına erişimindeki sıkıntılar ve gerek ücret karşılığı gerek kendi işinde çalışma sonucunda elde edilen gelirlerdeki azalış olarak temayüz etmektedir. Salgının uzamasıyla birlikte işgücü piyasasıyla ilgili düzenlemelerin kısa vadeli sonuçlarının orta vadeli sonuçlara dönüşerek daha kalıcı ve yapısal sorunlar haline dönüşmelerinin önüne geçilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kayıt dışılık ile mücadelenin tekrar tasarlanması önemli bir fırsat olabilir.

Salgının hane içi üretimi artırdığı ve iş bölümünü daha eşitlikçi olabilecek bir yöne doğru eğdiği görülmektedir. Yine de hane içi üretimin paylaşımında kadınların üstlendiği yükün azalmayı ve salgının işgücü piyasasına etkileri düşünüldüğünde kadınların işgücüne dönüşünü destekleyen politikaların düzenlenmesi gerekmektedir.



120K584 – TRC2 Bölgesi'nde Faaliyet Gösteren KOBİ'lerin COVID-19 Sürecine Uyum Kabiliyetlerinin Ölçülmesi ve Sanayi 4.0 Perspektifinden Rekabet Koşullarının İyileştirilmesi Analizi



Prof. Dr. Esra SİVEREKLİ – Harran Üni.

Prof. Dr. Bahar BURTAN DOĞAN – Dicle Üni.

Doç. Dr. Gencay SARIŞIK – Harran Üni.

Doç. Dr. Dursun AKASLAN – Harran Üni.

-Dr. Öğretim Üyesi Nihat KÜÇÜK – Harran Üni.

-Dr. Öğretim Üyesi Hamza ERDOĞDU – Harran Üni.

-Recep Aytaç İZGÖRDÜ – Şanlıurfa Tic.ve San.O.

Amaç

Proje kapsamında eğitim, demografik yapı ve ekonomik göstergeleriyle sahip olduğu kendine has yapısı ile yerel politikaların geliştirilmesi gereken stratejik öneme sahip bir Bölge olan TRC2 Bölgesi'nin COVID-19 sürecinden etkilenme düzeyi ve bu sonuçların Sanayi 4.0 sürecinde rekabet koşullarının iyileştirilmesinde fırsata dönüştürülebilecek çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Proje kapsamında ilk olarak TRC2 Bölgesi KOBİ'lerinin kendine has özellikleri ve pandemi sürecinin artırdığı finansal ve kurumsal yapılarındaki kırılganlık nedeniyle Bölge özelliklerini yansıtan “Devletin son çözümlemede temel risk yöneticisi olması fonksiyonu” ile yerel politikalar uygulanma gerekliliği içerik ve somut uygulamalar düzeyinde değerlendirilmiştir. 2019 Küresel Salgın (Pandemi) sürecinin TRC2 Bölgesi KOBİ'lerini; sahip oldukları mevcut kırılgan ve birikime dayalı süreklilik göstermeyen sermaye yapıları öncelikli olmak üzere; buldukları sektör, sürdürülebilirliği yetersiz kurumsal yapıları ve kalite ve Ar-Ge konusundaki yetersiz yapılanmaları ile büyük ölçüde etkilediği belirlenmiş ve Sanayi 4.0 kavramı dahilinde yer alan karar ve işlemlerde dijitalleşme, sistemsel yaklaşımlar ve e-ticarete olan uygulamadaki uzaklığın KOBİ'lerin pandemi sürecine uyum kabiliyetini azalttığı sonucu elde edilmiştir. Bununla birlikte TRC2 Bölgesi KOBİ'lerinin ölçek küçüldükçe Sanayi 4.0 sürecine olan uyumlarının arttığı ve sürece geçişte bilişsel olarak hazır ve istekli oldukları sonucuna ulaşılması TRC2 Bölgesi'nin gelişmeye açık potansiyeli olarak değerlendirilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Bölgede mevcut özellikle imalat sektöründe faaliyette bulunan KOBİ'lerin başta olmak üzere işletmelerin finansal kaynaklara erişiminin kolaylaştırılması/artırılması, Kalite&Ar-Ge Birim desteğinin sağlanması, pandemi süreci sonrası sektörel, ölçüğe bağlı hibe uygulamalarının gerçekleştirilmesi ve işletmelerin talebine göre kurumsal gelişimin sağlanması ve e-ticaret konularında periyodik eğitim desteklerinin sağlanması TRC2 Bölgesi KOBİ'lerinin Sanayi 4.0 sürecine uyum kabiliyetlerini artıracak ana başlıklar olarak belirlenmiştir. TRC2 Bölgesi nezdinde 2019 Küresel Salgınının yol açtığı krizin etkilerinden korunmak ve KOBİ'lerin devamlılığının sağlanabilmesinde Sanayi 4.0 Sürecine geçiş işletmeler için bir çıkış yolu olarak zorunlu bir süreç halini aldığından, TRC2 Bölgesi KOBİ'lerinin sürece uyumunu sağlayacak finansal, istihdam ve teşvik uygulamaları başlıklarında yerel politikaların sektörel ve ölçek duyarlı olması gereken kamu kesimi planlama, izleme ve değerlendirme anlayışı ile gerçekleştirilmesi gerekliliği değerlendirilmiştir.



120K594 – COVID-19 Verilerinin İstatistiksel Analizi, Modellenmesi ve Olası Risk İndeksinin Geliştirilmesi



Prof. Dr. Olçay ARSLAN – Ankara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Fulya GÖKALP YAVUZ – Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Şenay ÖZDEMİR – Afyon Kocatepe Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Yeşim GÜNEY – Ankara Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Yetkin TUAÇ – Ankara Üniversitesi

Amaç

Projede ilk olarak betimleyici istatistikler yardımıyla COVID-19 verilerinin davranışının belirlenmesi ve COVID-19 salgını açısından Türkiye'nin dünyadaki yerini belirlemek amacıyla da COVID-19 verileri için kümeleme analizinin yapılması amaçlanmıştır. İkinci olarak COVID-19 verilerinin istatistiksel modellerle analizinin yapılması hedeflenmiştir. Son olarak ülkemiz verileri kullanılarak COVID-19 salgınına ilişkin bazı indekslerin oluşturulması amaçlanmıştır.

Bulgular

Proje kapsamında ilk olarak Türkiye ve her bir kıtayı temsilen seçilen bazı dünya ülkeleri için betimleyici istatistikler, verileri modelleyebilecek dağılımlar tespit edilmiştir. Kümeleme analizi sonuçlarına göre vaka sayısı açısından Amerika ve Avrupa'nın daha homojen bir yapıya sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İkinci olarak, vaka, iyileşen ve ölüm sayılarını açıklamak için doğrusal ve doğrusal olmayan regresyon, kırılma noktalı regresyon, lojistik büyüme regresyon, ARIMA, power-law, polinom zaman trend ve yerel polinom regresyon (loess regresyon) modelleri ele alınmıştır. Bu modellerle kısa dönem için güvenilir öngörülerin yapılabileceği saptanmıştır. Ülkemiz için Devlet Müdahale İndeksi (GRI), COVID Bulaşma İndeksi (CCI) ve Devlet Koruma İndeksi (GPI) oluşturulmuştur. GRI değerlerine göre devlet müdahalelerinin etkileri ortaya konulmuştur. CCI değerlerine göre 25-49 yaş aralığındaki kişilerin en yüksek, 20-24 ve 65-74 yaş aralıklarındaki kişilerin en düşük bulaştırıcılığa sahip oldukları tespit edilmiştir. GPI değeri ile devletin salgın karşısında vatandaşlarını koruma politikasının başarılı olduğu gösterilmiştir. Ayrıca proje sonuçlarının yaygınlaştırılması amacıyla "<http://covid19stats.ankara.edu.tr/>" internet sitesi hazırlanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Kümeleme analizi sonucunda, Türkiye vaka, iyileşen ve ölüm sayısının en yoğun olduğu gruplarda yer almıştır. Kırılma regresyon modelinin bulguları ışığında tedbirlerin kaldırıldığı durumda vaka sayılarındaki artış nedeniyle daha katı tedbirlerin alınmasının gerekliliği önerilmektedir. Devlet Müdahale İndeksi'ne göre salgın tamamen kontrol altına alınana kadar endekse en çok etki eden tedbirlerden; sokağa çıkma kısıtlamaları, yüz yüze eğitime ara verilmesi ve seyahat kısıtlamalarının devamının salgının önlenmesinde çok önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. COVID Bulaşma İndeksi'nin yaşa bağlı sonuçlarına göre ise kısıtlamalara tabi yaş gruplarının bulaştırıcılık değerlerinin minimum düzeyde olduğu, çalışan yaş gruplarının hareketliliğinin yoğun olmasından dolayı bulaştırıcılık katsayılarının en yüksek düzede olduğu sonucuna ulaşılmıştır.



120K600 – COVID-19 Salgınının Getirdiği Belirsizliklerin Sosyal, Ekonomik ve Politik Tercihler ve Davranış Kalıplarına Etkileri: Risk Algısının Rolü



Dr. Öğr. Üyesi Sabri Arhan ERTAN – Boğaziçi Üniversitesi
Doç. Dr. Osman Sabri KIRATLI – Boğaziçi Üniversitesi
Doç. Dr. Hamid Akın ÜNVER – Kadir Has Üniversitesi

Amaç

Proje kapsamında, COVID-19 salgınının sağlık, ekonomi ve sosyal hayat ile ilgili yarattığı belirsizliklerin bireylerin: a) risk algısı ve 'ahlaki çember' yapısı üzerindeki etkilerinin, b) ekonomik ve sosyal davranışlar ve politik tercihlerinde oluşabilecek değişikliklerin belirlenmesi ve c) bu değişiklikleri üzerinde rol oynayan faktörler ortaya çıkarılarak politika yapıcılara öneriler sunulması amaçlanmıştır.

Bulgular

Araştırma sonucu elde edilen en önemli bulgular şu şekilde özetlenebilir:

- Kurumlar tarafından verilen bilgiye yeterince güvenemeyen bireyler hem ekonomik hem de sağlık ile ilgili şartlar açısından kendilerini daha riskli konumda görmektedirler.
- Bireylerin risk algıları ile ahlaki çemberleri arasında net bir ilişki bulunmamaktadır.
- Ekonomik risk algısı diğerkâmlık üzerinde negatif rol oynarken, sağlık risk algısı pozitif etki göstermektedir.
- Yetkili resmi kurumlar tarafından verilen bilginin güvenilirliği ile resmi kurumlara ve COVID-19 ile ilgili alınan önlemlere duyulan güven arasında pozitif ilişki vardır.
- COVID-19 ile ilgili, yetkili kurumlar (ulusal ve uluslararası) tarafından verilen bilgiye güven ile: a) uluslararası kurumlara (NATO, BM, AB) güven ve b) Türkiye'nin içinde bulunduğu uluslararası işbirliklerine destek arasında pozitif ilişki vardır.
- Yetkili resmi kurumlar tarafından verilen bilginin güvenilirliği bireylerin tasarruf alışkanlıkları üzerinde pozitif etki yapmaktadır.
- Diğer bulgularda bahsedilen etkilerin çoğu kadınlar ve erkekler üzerindeki farklılıklar göstermektedir – özellikle risk algıları kadınlar için daha yüksek görünmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmamızın bulguları, COVID-19 sürecinde, yetkili kurumlar (ulusal ve uluslararası) tarafından bireylere iletilen bilginin güvenilirliğinin, bireylerin sosyal ve ekonomik davranışları ve politik tercihleri üzerinde çok yönlü etkilere sahip olması açısından çok önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.

Bireylerin a) uygulanan önlemlere verdiği destek, b) diğerkâmlık seviyeleri, c) tasarruf alışkanlıkları, d) uluslararası işbirliklerine destekleri, doğrudan ve dolaylı (risk algıları üzerinden) olarak, kurumlar tarafından sağlanan bilgiye duydukları güvenden etkilenmektedir.

Bu sebeple, bireylerin alınan önlemlere uymasını, kaygıya/paniğe dayalı harcamalar yapmak yerine tasarrufa yönelmesini ve ihtiyacı olanlara yardım etmesini sağlamanın yolu topluma güvenilir bilgi vermeyi düzenli olarak devam ettirerek, belirsizliklerin ve risk algılarının düşmesini sağlamaktan geçmektedir.



120K602 – Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden COVID-19 Salgını ve Bakım Hizmetleri Krizi: Bakım Hizmetlerine Kamu Yatırımlarının İstihdam Etkisi



Doç. Dr. Derya GÜLTEKİN KARAKAŞ – İstanbul Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. İpek İLKARACAN AJAS – İstanbul Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Ayşe Aylın BAYAR – İstanbul Teknik Üniversitesi

Amaç

Proje, COVID-19 salgınının tüm dünyada kalbinden vurduğu bakım hizmetlerine odaklanarak, salgınla birlikte ağırlaşan mevcut bakım krizinin Türkiye'deki durumunu incelemiş ve çözüm önerileri getirmiştir.

Bulgular

COVID-19 salgını tüm ülkelerde hane içi ücretsiz çalışma saatlerinde büyük bir artışa yol açmış, bunun ağırlıklı kısmı kadınların üzerine düşmüştür; ancak kadınların artan ücretsiz çalışma saatlerindeki payı Türkiye'de daha yüksektir. Bakım hizmetleri istihdamının toplam istihdamın %13'ünü; kadın istihdamının %25'ini sağladığı ülkemiz, dâhil olduğu Avrupa ve Orta Asya bölgesi ortalamasının oldukça altındadır. Bakım hizmetleri alt sektörlerinde kadınlara karşı ücret ayrımcılığı vardır (bu fark sağlık sektöründe %18'e kadar yükselmektedir); ayrıca bakım hizmetlerinde ücretler "bakım ücreti cezasına" tabidir; eğitim, yaş ve kıdem gibi özelliklerin ücret getirisi, eğitim ve sağlık sektörlerinde diğer sektörlerle göre daha düşüktür. Bu şartlar altında, Türkiye'de uluslararası kriterler çerçevesinde eğitim hizmetlerindeki kapsama açığı 5,8 milyon öğrenci, yatırım maliyeti 98,5 milyar TL, GSYH'ye oranı %2,28'dir. Sağlık hizmetlerindeki açık ise 303 bin personel, gerekli yatırım tutarı 52,9 milyar TL, GSYH'ye oranı %1,23'tür. Türkiye'de bu ölçekte yapılacak kamu yatırımları eğitim ve sağlıkta 1,74 milyon yeni iş, diğer bağlantılı sektörlerde 1,1 milyon yeni iş yaratacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Türkiye'de bakım sektörlerinin az gelişmişliği kadın istihdamının önündeki önemli darboğazlardan biridir. Kurumsal bakım hizmetlerinin kamusal yatırımlarla geliştirilmesi sadece kadınların işgücü piyasalarına entegrasyonunu destekleyerek refah düzeylerini yükseltmekle kalmayacak, tüm toplumun muhtemel yeni salgın dalgalarının derinleştirebileceği krizlere karşı direncini arttıracaktır. Çocuk, yaşlı, hasta ve engelli bireylerin kurumsal bakım kapasitesinin güçlendirilmesine ilaveten, ücretli ebeveyn ve hastalık izinlerinin verilmesi, ailelere piyasadan bakım hizmeti temini için mali destek sağlanması, ücretsiz bakım sağlayıcılara (yeniden) eğitim programları ile vasıf kazandırılması, İŞKUR üzerinden rehberlik hizmeti sağlanması ve bakım sorumluluğu olanlara gelir ve kariyer kayıplarını en aza indirecek esnek çalışma düzenlemeleri getirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.



120K605 – İstanbul’da COVID 19 Salgınının Ticari Faaliyetlerde Yarattığı Etkinin Saptanması ve Çözüm Önerileri Sunulması



Prof. Dr. Elçin AYKAÇ ALP - İstanbul Ticaret Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet Oğuz DEMİR - İstanbul Ticaret Üniversitesi

Amaç

COVID-19 salgınının, İstanbul’da farklı ölççek ve iş kollarındaki firmalarda sebep olduğu sorunların saptanması ve çözüm önerileri sunulması hedeflenmiştir. Çalışma sonucunda, salgının firmalara ilk etkilerinin (sorunlarının) belirlenmesi, bu sorunların önem sıralaması yapılması ve farklı ölççek ve faaliyet alanında olan firmalar için politika önerileri oluşturulması amaçlanmıştır.

Bulgular

İstanbul’da faaliyet göstermekte olan firmalara yönelik anket düzenlenerek, salgının tüm firmalar için, ayrıca ölççeklere ve faaliyet alanlarına göre ayrı ayrı yarattığı sorunların ilk etkilerinin ne olduğu ortaya konulmuştur. Firmalara bu sorunların etki düzeyleri Analitik Hiyerarşi Süreci yaklaşımı kullanılarak belirlenmiştir.

Daha sonra her bir ölççek ve faaliyet alanına göre firmaların çözüm önerileri derlenmiştir. Ayrıca, çalışma konusunda uzman akademisyenler ve iş dünyasından ilgili kişiler ile bir yuvarlak masa toplantısı organize edilmiş ve bu toplantı da İstanbul’da COVID-19 salgınının ticari faaliyetlerde yarattığı etkiye ilişkin elde edilen ön bulgular değerlendirilmiştir.

Son olarak analiz ve değerlendirme sonucunda ortaya konulan sorunlara, ikincil veriler ışığında makro-ekonomik göstergeler ile ilişkili politika çözüm önerileri sunulmuştur.

Salgın sürecinde firmaları etkileyen başlıca sorunların döviz kuru, maliyet artışı, talep daralması ve finansman sorunu olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular ışığında politika yapıcılar ve karar alıcılar için iş dünyasından alınan bilgiler ile bu sorunlara çözüm önerileri sunulmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Çalışma sonucunda İstanbul’da faaliyet gösteren firmalar için salgın döneminde en önemli sorunların döviz kuru belirsizliği, maliyet artışı, talep daralması ve finansman sorunları olduğu saptanmış ve her bir soruna aşağıdaki çözüm önerileri sunulmuştur.

“Döviz kuru” konusunda iş dünyası oynaklığının azalması ve öngörülebilir olması gerektiğini ifade etmiştir. İlişkili olduğu makroekonomik göstergelerde ise enflasyon öne çıkmıştır.

“Maliyet artışı” başlıca sorunlar arasında yer almıştır ve makroekonomik değişkenler ile olan ilişkisi incelendiğinde en çok gözlemlendiği dönem enflasyon ve enflasyon beklentisinin en yüksek olduğu dönemlerdir.

“Talep Daralması” açık uçlu sorularda en fazla değinilen sorundur. Analiz sonucunda ilişkisi saptanmış olan işsizlik ve döviz kuru göstergeleri iyileştirme yapılması gereken göstergeler olarak değerlendirilmiştir.



120M251 - COVID-19 Salgını Sürecinde Elektrik Tedariğinin, Üretim Kaynaklarının ve Talebinin Yönetilmesi



Prof. Dr. Ahmet Deniz YÜCEKAYA – Kadir Has Üniversitesi

Prof. Dr. Ayşe Hümeysra BİLGE – Kadir Has Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Esra AĞCA AKTUN – Kadir Has Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa HEKİMOĞLU – Kadir Has Üniversitesi

Amaç

Projede, tüm sektörleri ve ülkeleri etkisi altına alan, hayatın akışını olumsuz etkileyen COVID-19 pandemisinin ve uygulanan kısıtlamaların elektrik talebine ve günlük talep profiline etkilerinin, ayrıca uluslararası kaynak tedariki sorunlarında yerli kaynakların talebi karşısına düzeyinin seviyesinin incelenmesi hedeflenmiş, pandemi ortamında kısıtlamalar sonucunda oluşacak etkilere karşı olası çözümler önerilmiştir.

Bulgular

Proje kapsamında Türkiye için COVID-19 kısıtlamalarının elektrik talebi üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bu kapsamda her kısıtın toplam elektrik talebi üzerindeki etkisini belirlemek için iki farklı yöntemle saatlik elektrik talebi tahmin edilmiş ve gerçek verilerle karşılaştırılarak kısıtların etkileri tespit edilmiştir. Fourier Serisi Açılımı ve Çoklu Doğrusal Regresyon ile yapılan tahmin ve analiz sonucunda düşük seviye kısıtların %2, orta seviye kısıtların %9 ve yüksek seviye kısıtların %12 oranında elektrik talebinde düşüşe sebep olduğu ve toplam düşüşün %23 olduğu görülmüştür. Uygulanan kısıtlılık seviyesini ölçmek için Oxford Üniversitesi tarafından geliştirilen ve birçok ülkenin kısıtlılık seviyesini ölçen kısıtlılık endeksi de araştırmaya dahil edilmiştir. İki endeks karşılaştırılmış ve enerji talebine etkileri konusunda önemli derecede benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Günlük talep profilinin gündüzden gece saatlerine kaydığı oranlarıyla tespit edilmiş ve raporlanmıştır. Uluslararası yakıt tedarikinde yaşanması muhtemel sorunların oluşması durumunda yerli kaynakların talebi karşılama düzeyi senaryolarla incelenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Pandemi durumu beklenmeyen bir kriz olarak ele alınmalı ve sonuçları elektrik sektörü için analiz edilmelidir. Proje sonucunda üç safhaya ayrılan kısıtlılık seviyelerinin toplam talebe ve günlük talebe etkileri kestirim yöntemleriyle elde edilmiştir. Herhangi bir kısıtlama kararı verildiğinde oluşabilecek talep profili önceden tahmin edilebilecek ve planlama yapılabilecektir. Elektrik sisteminin güvenli bir şekilde sürdürülebilmesi ve talep ve arz esnekliğinin artırılması için gerekli politika kararları alınmalı ve desteklenmelidir. Enerji verimliliği, ithal yakıtlarının payının azaltılması, enerji depolama sistemlerinin desteklenmesi, talep profilinin kalıcı şekilde etkilendiği gerçeğiyle beraber enerji dönüşüm stratejilerinde ele alınmalıdır.



120M265 - COVID-19 Salgını Sürecinde Sektörel Teşvik Politikalarının Tespiti ve Stratejik Rekabet Gücünün Artırılması için Modelleme ve Simülasyon Yazılımı



Doç. Dr. Yetkin ÇINAR - Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Türkmen GÖKSEL - Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Oktay ÖLMEZ - Ankara Üniversitesi

Amaç

COVID-19 salgını nedeniyle yavaşlayan ekonomik faaliyetler ülkemizde birçok sektörü olumsuz etkilemekte, bu etkileri bertaraf etmek amacıyla devlet tarafından sektörel teşvikler uygulanmaktadır. Bu projeye, söz konusu kararlara destek olmak üzere, sektörlerin çeşitli faktörlere göre önceliklendirilmesini sağlayacak ve politika yapıcılar ile diğer tüm araştırmacıların kolaylıkla kullanabileceği kullanıcı-dostu bir yazılım gerçekleştirmek amaçlanmıştır.

Bulgular

Projenin en önemli bulgusu / çıktısı, politika yapıcıların farklı iktisadi önceliklerini yine kendi belirleyecekleri ağırlıklarla dikkate alan ve devletin sınırlı kaynaklarıyla sektörel teşviklerde kaynak dağılımını en etkin şekilde hesaplayan bir yazılım programı geliştirilmesidir. Bu yazılım sayesinde politika yapıcıları ve araştırmacıları, hiçbir programlama bilgisi olmadan, gelişmiş bir programlama dili ile yazılmış kompleks algoritmaları sadece basit bir ara yüz kullanarak çalıştırabileceklerdir. Bu yazılım aracılığıyla sektörlerin birbirleri ile girdi-çıktı ilişkileri bağlamında ekonomik işleyişteki merkezîyet / kritiklik dereceleri belirlenebilmekte; sektörler, bu bulgunun yanında ciro, işgücü kaybı gibi krizden etkilenme dereceleri ile birlikte çok boyutlu olarak değerlendirilip derecelendirilebilmektedir. Geliştirilen yazılım, karar vericinin önceliklerine ve dönemin koşullarına / güncel verilere uygun olarak, hangi sektörlerin öncelikli ve ne kadar süre ile teşvik edilmesi gerektiğine ilişkin bulguları ortaya koymaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu proje, oraya çıkan yazılım çıktısı sayesinde tek bir öneri sunmaktan ziyade, politika yapıcıların iktisadi önceliklerine, Türkiye'nin sağlık ve iktisadi konjonktürüne göre optimal sektörel teşvik önceliklendirmesi yapmakta ve dolayısıyla farklı kriterlere ve koşullara göre farklı optimal sonuçlar ve öneriler sunmaktadır. Özetle projede, alınacak iktisadi politika kararlarını değiştirebilecek koşullara göre adapte edilebilen bir yapı oluşturulmuş ve böyle bir yapının optimal teşvik politikalarında kullanılması önerilmiştir.



120K399 - İbadet, Muamelat ve İktisadî Yönleriyle Salgın Dönemi Fıkhı



Doç. Dr. Abdurrahman YAZICI - Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Doç. Dr. Şahban YILDIRIMER - Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Doç. Dr. Mahmut SAMAR - Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Amaç

Proje araştırmasında, salgın sürecine ilişkin fıkhî ve iktisadî kaynakların tespit edilerek ortaya çıkartılması, geçmişteki benzeri tecrübelerden istifade yollarının aranması, fıkhın ibadet ve muamelat alanına ilişkin salgın hükümlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede, finansal sözleşmelerin durumu, ulusal/uluslararası fetva kurum ve kurullarıyla standart yapıcı kuruluşların düzenlemelerinin tespiti, Katılım Finansın krizlere ve ekonomik istikrarsızlıklara yönelik tavrının ne olduğu ve krizlere ilişkin çözüm önerilerinin tespiti amaçlanmıştır.

Bulgular

Salgın süreci ilmihali, namaz, oruç, hac, umre vb. ibadetleri kapsayacak şekilde ana hatlarıyla ortaya konulmuştur. Salgın dönemi muamelat hükümlerinin neler olduğu araştırılarak özellikle, iş/işlemlerde etik-hukuk dengesi, yardımlaşma etik ilkeleri, salgın döneminin finansal sözleşmelere etkisi incelenmiştir. Salgın sürecinde ortaya çıkan zorunlu hallerde fetva verme usulü ve yöntemleri ile temel ilkeleri ortaya konulmuştur. Mikro ve makro düzeyde İslam iktisadının katılım bankacılığı, katılım sigortacılığı ile mikro finans, zekât, karz-ı hasen (faizsiz ödünç), vakıf gibi sosyal temelli katılım finans araçlarının kriz sürecinde hangi alanlarda çözüm olabilecekleri belirtilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

İbadet ve muamelat alanını içeren salgın süreci fıkhının hükümleri ortaya konularak, zekât ve karz-ı hasen müesseselerinin kurumsallaştırılarak mevzuatlarının oluşturulması; olumsuz ekonomik etkileri en aza indirme noktasında katılım sigortacılığı ve vakıf gibi kurumların aktif kullanılmasının gereği ortaya çıkmıştır. Katılım finansı kuruluşlarının reel sektörel ilişkilerini artırarak, uzmanlaşma temelli şube temelli bankacılık anlayışına geçmesi, borç temelli sözleşmeler yerine ortaklık ve risk paylaşımı esaslı sözleşmeleri kullanmalarının krizlere karşı güçlü yapılarını koruyacağı ortaya konulmuştur. Katılım esaslı sosyal finans kuruluşlarının geliştirilmesi ile merkez bankasının tedrici olarak kısmi rezervden tam rezerv uygulamasına geçişinin önemi ile salgın fıkhına ilişkin detaylı çalışmaların gerekli olduğu bunun için ilgili kurum ve kuruluşların ortak çalışması gereği belirtilmiştir.

COVID-19 ve İŞLETME





120K308 - Esnek Çalışma Yönetim Sistemi Standartları Geliştirme Projesi: İş Sürekliliğini ve Çalışan Psikolojik İyi Oluşunu Destekleyici Uygulamalar



Doç. Dr. İdil IŞIK - İstanbul Bilgi Üniversitesi
Prof. Dr. Kübra Doğan YENİSEY - İstanbul Bilgi Üniversitesi
Doç. Dr. Deniz KANTUR - İstanbul Bilgi Üniversitesi

Amaç

Proje, esnek çalışma sistematiğini belirleyen, çalışanların psikolojik iyi oluşunu, organizasyonların dayanıklılığını destekleyen bir esnek çalışma yönetim standardı yapılandırılmaya hedeflemektedir. COVID-19 şartlarında esnek çalışmaya hızla geçiş yapan örgütlerdeki uygulamaların nitel, çalışan deneyimlerinin nicel yöntemlerle incelendiği araştırmada, zaman ve/veya mekân esnekliğiyle çalışmanın birey ve örgütlerde etkili ve sürdürülebilir şekilde yönetilmesinin esasları sunulmaktadır.

Bulgular

Esnek çalışma şekilleri açısından üç ana çalışma şekli ortaya çıkmaktadır: mekân esnekliği, zaman esnekliği ve karma esneklik. Bu çalışma şekillerinin yapılandırılmasına rehberlik edecek “Zaman ve/veya Mekân Esnekliğiyle Çalışma Yönetim Standardı” olarak isimlendirilen taslak standart, insan kaynakları süreçlerini hukuki perspektifle harmanlayan yol gösterici bir kılavuz niteliğindedir. Nitel ve nicel bulgular, dijital altyapının, esnek çalışmaya geçiş aşamasında çalışan ihtiyaçlarının dikkate alınmasının ve yöneticilerin esnek çalışma şekline tutumunun önemini göstermektedir. Bu süreçte, çalışanların psikolojik iyi oluşlarını belirleyen en kritik değişkenler; çalışanın kendi evlerinin esnek çalışmaya uygun olması, esnek çalışmanın kişisel sınırların ihlal edildiğine dair bir algı yaratmaması, örgüt içi güven ve yöneticilerin karantina döneminde verdiği destektir. Örgütsel dayanıklılık açısından en belirleyici unsurlar, örgüt içi güven ve üst yönetimin karantina dönemindeki tutumudur. Yönetimin, güven telkin etmesi, güçlü liderlik sergilemesi; hukuki ve sağlık düzenlemelerine şirketlerinin hızlı adaptasyonu; fikir birliği içinde olması, mevcut durum ve gelişmelerle ilgili düzenli bilgilendirme yapması kritik rol oynamaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Esnek çalışmanın bireysel ve örgütsel kaynakların sürdürülebilir kullanımıyla yönetilmesi için gereken dijital alt yapı, donanımlar, aynı ve parasal destekler sağlanmalıdır. Adil ücret ve yan haklar sürdürülmelidir. Bunlar örgüt içi güven duygusunu pekiştirecektir. Esnek çalışmada sosyalleşmenin kritik rol oynadığı görülmektedir; yöneticilerin iş talepleriyle sınırlı kalmayan iletişimiyle çalışanın yalnız hissetmesi engellenmelidir. İlişkileri kuvvetlendirecek aktiviteler, psikolojik iyi oluşu, fiziksel sağlığı destekleyici uygulamalar çalışanlara sunulmalıdır. Organizasyonlar kadına ve erkeğe atanan geleneksel rolleri pekiştiren yaklaşımlardan kaçınılmalıdır; kariyer ve terfi fırsatları zayıflatılmamalıdır. Sistematik esnek çalışma süreçlerinin yerleştirilmesi için bu projede mevzuatla tutarlı hazırlanan standardın ulusal standarda dönüştürülmesine yönelik çalışmalar başlamalı, uluslararası bir standarda öncülük edilmelidir.



120K312 - COVID-19 Pandemisinin Gıda Perakende Sektörüne Etkilerinin Analizi ve Geleceğe Yönelik Çözüm Önerilerinin Geliştirilmesi



Prof. Dr. Ferhan GEZİCİ KORTEN - İstanbul Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Dilay ÇELEBİ GONİDİS - İstanbul Teknik Üniversitesi

Amaç

Proje kapsamında, pandemi sürecindeki kısıtlamalar ve tüketici davranışlarındaki değişimin gıda perakende sektörüne etkilerinin iş modelleri, tedarik zinciri, çalışanlar ve mekânsal öncelikler dikkate alınarak tanımlanması, uyum stratejileri ve geleceğe ilişkin öngörülerin ortaya konması amaçlanmıştır.

Bulgular

Araştırmanın öne çıkan bulguları, sektörde pandemi öncesinde de var olan tüketici davranışlarındaki değişimi pandeminin hızlandığı yönündedir. Bu süreçte artan çevrimiçi alışveriş talebine karşılık, gıda perakendenin geleceğinde hem fiziksel hem de sanal mağazacılığın yer alacağı anlaşılmaktadır. İş modelleri ve kriz yönetimi konusunda, kurumsallaşma ve sermaye büyüklüğüne bağlı olarak yerel, ulusal ve indirim marketleri arasında farklılıklar görülmektedir. Gerek mağaza sayısı ve müşteriye erişimi ile öne çıkan indirim marketleri, gerekse sermayesi sınırlı yerel marketlerin çevrimiçi alışverişin ortaya çıkardığı dağıtım-teslimat maliyetini göze almadıkları anlaşılmaktadır. Ancak sanal mağazacılıktaki artış, kent içinde daha fazla depo ve karanlık mağaza ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Öte yandan, kriz koşullarında firmaların tedarik zincirini dayanıklı ve esnek tasarlaması, oldukça kritik hale gelmiştir. Türkiye'nin gıda ürünleri açısından gerek tarımsal gerekse endüstriyel üretim tarafında güçlü olması, bu konuda yaşanabilecek sorunları görece azaltmıştır. Bulgulara göre, yerel-kısa tedarik zincirlerinin oluşturulması ve çoklu tedarikçiyle çalışılması, işletmeler tarafından önemsenen stratejiler olmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Yeni dijital iş modelleri, gıda perakendeciliğini, geleneksel doğrusal yapıdan, her bir bileşen grubunun doğrudan nihai tüketiciyle bağlantı kurmasına izin veren ağ yapısına doğru değiştirmek durumundadır. Tüketicilere yakın konumlanan küçük ölçekli tesisler, depolama ve nakliye maliyetlerini düşürerek, çevresel etkileri azaltmaya yardımcı olabilir. Perakende lojistik faaliyetlerinin etkin yönetimi, yük hareketlerinin çevre ve kentsel mekân üzerindeki olumsuz etkilerini doğrudan azaltmaya yardımcı olacaktır. Çevrimiçi satış ürünlerinin mağaza yerine depodan dağıtımı, daha fazla depo alanlarına gereksinimi ortaya çıkaracak ve dağıtım maliyetleri açısından daha çok mahalle ölçeğinde karanlık mağazalara ihtiyaç olacaktır. Dağıtımda işbirlikleri ve rota optimizasyonu konusu gerek çevreye verilen zarar, gerekse zaman ve maliyet açısından işletmeler için önem kazanmaktadır.



120K323 - Koronavirüs Tedbirleri Döneminde Tüketim Alışkanlıkları ve Kaynaklara Erişimdeki Kırılganlığın Tüketimde Öz-denetim ile İlişkisinin Araştırılması: Psikolojik Esenlik, Bireysel Yılmazlık, Sosyal Sermaye ve Toplum Yanlısı Davranışların Etkisinin Tespiti ve Politika Önerilerinin Geliştirilmesi



Doç. Dr. Elif KARAOSMANOĞLU - İstanbul Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Neşenur ALTINIĞNE – İstanbul Bilgi Üniversitesi

Amaç

Dönüştürücü tüketici araştırması olarak tasarlanan bu çalışma, pandeminin tüketiciler üzerindeki etkisini tüketim alışkanlıklarındaki değişim (gıda tüketimi, online alışveriş davranışı, sosyal medya tüketimi), ekonomi ve psikolojik kırılganlıklar, psikolojik esenlik ve tüketimde öz-denetim konularına odaklanarak incelemektedir.

Bulgular

Pandemi sürecinde iki ayrı dönemde panel veri şeklinde (N= 812, Temmuz-Ağustos 2020; N= 616, Kasım-Aralık 2020) CATI yöntemiyle elde edilen veriler ışığında yapısal eşitlik modellemesi uygulaması sonucunda ulaşılan temel bulgulara göre; (1) sosyal medya bağımlılığı, online alışveriş bağımlılığı, gıda tüketim bağımlılığı örüntülerinde pandemi nedeniyle artan stres ile birlikte bozulmalar meydana geldiği; (2) beklenenin aksine, gıda tüketim bağımlılığının sosyal izolasyon altında arttığı ancak bunun psikolojik esenliğe olumlu olarak yansıdığı gözlemlenmiştir. (3) Artan stres ekonomik kırılganlıkların daha yoğun hissedilmesine ve dolayısıyla psikolojik esenliğin olumsuz etkilenmesine neden olurken (4) psikolojik kırılganlığın toplum yanlısı davranışlar gösterme eğilimini tetiklediği görülmektedir. (5) Sosyal sermaye psikolojik esenliği olumlu yönde etkilemekte, bu durumun da hem toplum yanlısı davranışlar hem de bireysel yılmazlık üzerinde olumlu etkiye dönüşmektedir. (6) Gelecekteki tüketimin öz-denetiminin bireysel yılmazlıklarla değil toplum yanlısı davranışlarla ilişkili olduğu bulunmuştur. Ancak toplum yanlısı davranışların sosyal sermaye üzerindeki olumlu etkileri gözlemlendiğinde, tüketim üzerindeki öz-denetim mekanizmaları olumsuz etkilenmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Esnek çalışmanın bireysel ve örgütsel kaynakların sürdürülebilir kullanımıyla yönetilmesi için gereken dijital alt yapı, donanımlar, aynı ve parasal destekler sağlanmalıdır. Adil ücret ve yan haklar sürdürülmelidir. Bunlar örgüt içi güven duygusunu pekiştirecektir. Esnek çalışmada sosyalleşmenin kritik rol oynadığı görülmektedir; yöneticilerin iş talepleriyle sınırlı kalmayan iletişimiyle çalışanın yalnız hissetmesi engellenmelidir. İlişkileri kuvvetlendirecek aktiviteler, psikolojik iyi oluşu, fiziksel sağlığı destekleyici uygulamalar çalışanlara sunulmalıdır. Organizasyonlar kadına ve erkeğe atanan geleneksel rolleri pekiştiren yaklaşımlardan kaçınılmalıdır; kariyer ve terfi fırsatları zayıflatılmamalıdır. Sistematik esnek çalışma süreçlerinin yerleştirilmesi için bu projede mevzuatla tutarlı hazırlanan standardın ulusal standarda dönüştürülmesine yönelik çalışmalar başlamalı, uluslararası bir standarda öncülük edilmelidir.



120K520 – Tüketici Perspektifinden COVID-19: Davranışsal İlgörü Kullanarak Salgında Gıda Tüketimine Yönelik Etkili Politikalar Tasarlama



Doç. Dr. Cihat GÜNDEM – Ege Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Duygu TOSUN – Ege Üniversitesi

Amaç

Proje kapsamında tüketicilerin gıda değerlerinin, sağlık bilincinin, sürdürülebilir ve sağlıklı beslenme davranışlarının, COVID-19'a yönelik tutumlarının belirlenmesi; tutumlarına göre tüketicilerin segmentlere ayrılarak her bir segmentin profilinin çıkarılması; COVID-19 salgınında davranışsal içgörüler (dürtme) kullanarak tüketicilere sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandıracak somut davranış değişikliklerini hedefleyen politikalar tasarlanması amaçlanmıştır.

Bulgular

Projede öncelikle Türkiye genelinde İBBS1'e göre sınıflandırılmış 12 bölgede 1050 tüketiciden elde edilen verilerden yararlanarak, toplum tarafından genel kabul gören sekiz gıda değeri belirlenmiştir: Doğallık, güvenlik, çevresel etkiler, besin değeri, köken (menşei), tat, adil üretim ve fiyat. Tüketicilerin %54.3'ünün bu değerlere ilgisiz olduğu görülmüştür. Toplumun salgına yönelik tutumunu belirlemek üzere duygusal, bilişsel ve davranışsal bileşenler dikkate alınarak COVID-19 Tutum Ölçeği geliştirilmiştir. Buna göre toplumun COVID-19 tutumu altı temel boyut yardımıyla değerlendirilmiştir: Aktüalite, güven/memnuniyet, duyarsızlık/rahatlık, endişe/korku, evde kaliteli zaman geçirme ve bilgi kaynağı olarak sosyal çevre. Tüketiciler, COVID-19 tutumuna göre önemsemeyenler, kafası karışıklar, kaygılılar ve uyumlular olmak üzere dört segmente ayrılmıştır. Salgınla mücadelede hedef kitlenin, tüketicilerin %46.6'sını oluşturan önemsemeyenler segmenti olduğu saptanmıştır. Projede, gıda değerleri ile COVID-19 tutumu ve beslenme davranışları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Sonuç olarak, gıda değerlerine önem vermeyenlerin sağlık bilincinin düşük olduğu, sürdürülebilir sağlıklı beslenmeyi ve COVID-19'u önemsemediği belirlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Davranışsal içgörüler kullanarak gıda değerleri odaklı beslenme davranışı değişikliğini amaçlayan politikaların tasarlanmasında, gıda değerlerine ilgisiz tüketiciler hedef alınması uygun görülmüştür. Kolay, dikkat çekici, sosyal ve uygun zamanlı olma ilkeleri dikkate alınarak, tüketicilerin gıda satın alma ve tüketim kararlarını verdiği ortamlarda değişiklikler yapılmasına odaklanan politika müdahaleleri geliştirilmiştir. Bu sebeple, kamu kurumları, özel sektör ve üniversite yemekhanelerinde değer odaklı ürünlerin hazır bulunan seçenek olarak sunulması; market raflarında ve restoran menülerinde görünürlüğü, erişilebilirliğin ve bulunabilirliğin artırılması; değerlere ilgisiz tüketicilerde davranış değişikliği için sosyal normların kullanılması önerilmektedir. Bu müdahalelerin, uygulanabilir ve maliyetinin düşük olduğu düşünülmektedir.



120K531 – COVID-19 Salgınının Turizm Endüstrisine Etkisi ve Ülkelerin Kriz Yönetim Stratejilerinin Karşılaştırmalı Analizi



Doç. Dr. Murat BAYRAM – Pamukkale Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Semih ARICI – Pamukkale Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ümmühan BAYRAM – Pamukkale Üniversitesi

Amaç

Projede, dünyada en çok turist ağırlayan 21 ülkenin (Türkiye ve ilk 20 ülke) COVID-19 salgını sürecinde turizm odaklı kriz yönetim stratejilerinin ve salgın döneminde turizme yönelik uygulama pratiklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Proje kapsamında, ülkelerin pazarlama odaklı tepki sürelerinin ortalama kırk gün olduğu göz önüne alındığında tüm ülkelerin pazarlama odaklı hazırlıksız yakalandığı ortaya çıkmaktadır. Salgın sonrası paylaşılan içeriklerde öne çıkan değişikliklerin başında en çok azalan tema olarak etkinlikler teması gelmektedir. Buna karşın manzara odaklı içeriklerin paylaşımının arttığı görülmektedir. Salgın öncesi ülkelerin paylaşımlarında seyahat, tatil ile aşk, güzellik, ilham gibi kelimeler ve doğa, görülmesi gereken yerler, odaklı içerikler varken salgın sonrası paylaşımlarda güvende kalmayı, gelecekte seyahat etmeyi teşvik eden içerikler ile destinasyonun duygusal imaj boyutunu ön plana çıkaran umut odaklı paylaşımların tercih edildiği görülmektedir. Ayrıca ülkelerin salgın sürecinde uyguladıkları kriz yönetim yaklaşımlarının maliye ve para politikası, pazarlama ve iletişim çalışmaları, iş birliği yaklaşımı, toparlanma stratejileri, iç turizmi canlandırma girişimleri ve doğrudan sektör destekleri olmak üzere yedi başlık altında toplandığı ortaya çıkmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Ülkelerin kriz dönemi uygulamaları göz önüne alınarak salgınlar ve diğer kriz türlerinde de uygulanabilecek bir kriz yönetim modeli önerilmiştir. Bu model kriz öncesi, esnası ve sonrası olmak üzere üç ana bölümden ve hazırbulunuşluk, sinyal, harekete geçme ve önleme, mücadele, toparlanma-yenilenme ve öğrenme olmak üzere yedi kısımdan oluşmaktadır. Modelde özellikle sinyal bölümünde yer alan büyük veri kullanımının uygulanması ile birbirinden bağımsız ve ilişkisiz görünen verilerin kullanımı ile krizlerin önceden tespit edilmesi sağlanabilecektir. Krizin aynı zamanda fırsatlar yarattığı genel kabulü ile normal dönemlerde değiştirilmesi mümkün olmayan yapısal sorunların çözümlenmesi, nicelik odaklı turizm stratejilerinin ve finansman modellerinin güncellenmesi, sürdürülebilir turizm faaliyetleri için genel destek ve kabulün sağlanması gibi iyileştirmelerin de bu dönem sonunda uygulanabilir olması için çalışılmalıdır.



120K533 – COVID-19 Pandemi Döneminde İstanbul'da Sosyal Hizmet Sunan Kurumların Faaliyetlerinin Değerlendirmesi ve İkinci Dalga Kriz Süreci için Stratejik Sosyal Hizmet Yönetimi Dâhilinde Proaktif İş Planı Geliştirilmesi



Dr. Öğr. Üyesi Cemre ERCİYES – İstanbul Aydın Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fahime Hosseinezhad HENDVARI – İstanbul Aydın Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Müge İRFANOĞLU – İstanbul Aydın Üniversitesi

Amaç

Proje kapsamında COVID-19 pandemi döneminde Sosyal Hizmet Merkezlerinin (SHM) ve Belediyelerin sosyal hizmet birimlerinin faaliyetlerini değerlendirmek ve gelecekte yaşanabilecek benzer salgın ve kriz durumlarına yönelik stratejik sosyal hizmet yönetimi perspektifinde proaktif bir iş planı hazırlamak amaçlanmıştır.

Bulgular

İstanbul'daki Sosyal Hizmet Merkezlerinin (SHM) ve Belediyelerin sosyal hizmet birimleri, yöneticileri ve meslek elemanları perspektifinden pandemi sürecindeki çalışmalarını incelendiğinde belediyelerin önceliklerini gıda temelli desteklere verdiği (gıda paketi, sıcak yemek) SHM'lerin ise Sosyal ve Ekonomik Destek'lerin (SED) sürdürülmesi ve yeni ihtiyaç sahiplerine tek seferlik SED verilmesine odaklandığı görülmüştür.

Krizde sosyal hizmet sunumunu üstlenen kişiler mola zamanı bulamamış, uygun olmayan başvurular işlerini zorlaştırmış, değersizlik ve yalnızlık hissi yaşamış, sosyal hizmet müdahalesi etkin bir şekilde yapılamamış ve süpervizyon eksik kalmıştır. Ayrıca SWOT analizi ile kurumların ve çalışanların güçlü ve zayıf yönleri hakkında bulgular elde edilmiştir. SWOT analizi sonucunda belediye ve SHM'ler için güçlü yönler iş motivasyonunun yüksek olması (fedakârlık), iş birliği ve takım çalışması; personel bilinci ve mesleki yeterlilik, yönetici kalifikasyonu ve operasyonel verimlilik; zayıflıklar ise eksik ve/veya göreve uygun olmayan personel, görev tanımı karmaşası, operasyonel sıkıntılar, bütçe eksikliği, takım çalışması eksikliği, plansız reaktif yaklaşım olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma İstanbul'da pandemi sürecinde sosyal hizmet sunan kurumların çalışmalarını pandemi öncesi, süreci, normalleşme süreci ve gelecekte ihtiyaç duyulanlar perspektifinde analiz etmiştir. Elde edilen bulgulara dayanarak gelecekte yaşanabilecek benzer salgın ve kriz durumlarına yönelik stratejik sosyal hizmet yönetimi perspektifinde proaktif bir iş planlanması hazırlanmıştır. Projenin bulguları pandemi ve kriz dönemlerinde sosyal hizmetin önemi ve işlevini anlaşılır kılmak için çalışmalar yapılması gerekliliğini, sosyal hizmet sunan kurumların SWOT analizi yapmalarını sağlamanın krizlerin proaktif yönetimi için bir gereklilik olduğunu ortaya koymuştur. Kurum ve kuruluşların proaktif bir iş planlamasına sahip olmalarını destekleyerek sürecin iyi yönetilmesi sağlamak için kurum bazlı aksiyon planları oluşturulmalıdır.



120M279 – COVID-19 Salgınının Hazır Giyim Sektöründe Tedarik Zinciri Yönetimine Etkileri ve Olası Çözüm Önerileri



Doç. Dr. Seher KANAT – Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Turan ATILGAN – Ege Üniversitesi

Amaç

Bu araştırma, hem global hazır giyim pazarındaki hem de Türkiye ekonomisindeki yerini ve önemini korumaya devam eden Türk hazır giyim sektöründe tedarik zinciri yönetiminin COVID-19 salgınından nasıl etkilendiğini tespit etmeyi ve bu etkilerden kaynaklanabilecek olumsuzluklara karşın olası çözüm önerileri belirlemeyi amaçlamaktadır.

Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, katılımcı işletmelerin %91'i salgının kapasite kullanım oranlarını azalttığını belirtmiştir. Bu azalma oranı ortalama %46 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca, işletmelerin %89'u kısa çalışma ödeneğinden yararlanmıştır. Salgın hazır giyim sektöründe tedarik zinciri yönetimini en çok; kârlılığın azalması, ortalama sipariş sayılarının azalması, sipariş başına ortalama ürün adetlerinin azalması, üretim miktarının azalması, bitmiş ürün stoklarının artması, stok maliyetlerinin artması, verimliliğin azalması, iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan önlemlerin artması, nakit ihtiyacının artması ve yurt dışından tedarik edilen girdilerin miktarının azalması unsurları bakımından etkilemiştir. Ek olarak, sahip oldukları ortalama yıllık ciro ve çalışan sayılarına göre küçük ve orta ölçekli işletme sınıfına giren katılımcı işletmeler salgının finansmana, satışlara, bilgi akışına, verimliliğe, Ar-Ge faaliyetlerine ve online ticarete olan etkilerinden daha çok etkilenmişlerdir.

Sonuç ve Öneriler

Salgının olumsuz etkilerinden kurtulabilmek için alınabilecek olası önlemler kapsamında işletmeler en çok istihdama yönelik desteğe ihtiyaç uymaktadırlar. Ayrıca, vergi borçlarının ertelenmesini, finansal kaynaklara erişimin kolaylaştırılmasını, yatırıma yönelik destek sağlanmasını, online ticarete yönelik destek verilmesini, kredi borçlarının ertelenmesini ve mali destek ihtiyacının karşılanmasını da talep etmektedirler. İşletmeler salgının olumsuz etkilerinden kurtulabilmek ve krizi fırsata dönüştürmek için pazarlama faaliyetlerinin etkinliğini arttırmalı, yeni pazarlar bularak riski dağıtmalı, tedarik zincirlerini kısaltarak girdilerini mümkün olduğunca yurt içinden veya yakın coğrafyadan tedarik etmeli, siparişlerin müşteriye ulaştırılmasında lojistik hizmet ağının tamamından yararlanmalı, değişen tüketici taleplerine ve isteklerine bağlı olarak ürün gamlarında gerekli değişimleri gerçekleştirmeli, online ticarete ve bütüncül kanal stratejisine gereken önemi vermeli ve bu alanlara yatırım yapmalı, dijitalleşmeyi tedarik zincirindeki tüm süreçlere hızlı ve etkin bir şekilde entegre etmeli, inovasyonun çok önemli hale geldiğinin farkına varmalı ve iş sağlığı ve güvenliği sistemlerini etkin olarak kullanmalıdırlar.

COVID-19 ve KİTLE İLETİŞİMİ ARAÇLARI





120K613 - COVID-19 Sürecinde Yaşlıların Enformasyon Arayışı ve Enformasyon Değerlendirmesi



Prof.Dr. Mutlu BİNARK - Hacettepe Üniversitesi

Doç.Dr. Özgür ARUN - Akdeniz Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Duygu ÖZSOY TAYLAN - Atatürk Üniversitesi

Amaç

Pandemi enformasyonun insanlar için önemli olduğunu gösteren bir süreç olmuştur. Türkiye’de pandemide getirilen sosyal kısıtlamalardan en çok etkilenen nüfus yaşlılardır. Amacımız yaşlıların (n 1075) yaş grubu, toplumsal cinsiyet ve sınıf kesişiminde medya-yeni medya repertuvarlarını, enformasyona erişim gereksinimlerini, kaynak ve kanallarını, güven ve bilgi düzeylerini, BİT sahipliğiyle dijital becerilerini dijital sermaye düzeyiyle dijital eşitsizlik bağlamında veri temelli ortaya koymaktır.

Bulgular

Türkiye’de yaşlanma döneminde görülen eşitsizlikler (medya-yeni medya repertuarı hacminin darlığı, dijital sermaye düzeyindeki düşüklük, enformasyonun araçlarına ve kaynaklarına ilişkin şüphe duyma konusundaki yoksunluk) kişinin yaşam döngüsü boyunca birikiminin sonucudur. Yaşam döngüsünde kümülatif avantajlar ve dezavantajlarla birlikte yapısal eksiklikler yaşlıların karşı karşıya kaldığı eşitsizlikleri belirlemektedir. Türkiye’de yaşlıların %94.8’i televizyon sahibidir, televizyon asli enformasyon aracıdır. Yaşlıların %51.4’ü akıllı telefon sahibidir. Ancak aracın olanaklarını kullanacak dijital sermaye ve yetkinlik düşüktür. Yaşlıların %39’unun her hangi bir dijital araç/ortam sahipliği yoktur. Yüksek düzeyde dijital sahipliği olanlar %3 oranındadır. Yaşlıların %37’sinin dijital beceri yetkinliği yoktur. Yüksek düzeyde dijital yetkinlik sahibi olanlar %2 oranındadır. Dijital sermaye hacmini (sahiplik ve yetkinlik olarak) belirleyen en önemli faktör toplumsal sınıftır. Yaşlılar enformasyon kaynağı olarak, en sık kişilerarası iletişim kaynaklarını tercih etmektedir. Bunu bilim insanları ve devlete ait kaynaklar takip etmektedir. En az kullanılan kaynaklar ulusal ve uluslararası sivil toplum örgütlerine ait kaynaklardır. Ayrıca, yaşlıların iletişim araçları ve kaynaklarından elde ettikleri enformasyonun doğruluğundan şüphe etme oranı da oldukça düşüktür.

Sonuç ve Öneriler

Medya-yeni medya okuryazarlığının toplumun her kesimi ve nüfusu için gerekli temel bir bilişsel beceridir. Yaşlıların farklı ve çeşitli, nitelikli enformasyona erişim hakkının sağlanmasında kamuya, yerel yönetim ve STK’lara önemli sorumluluklar düşmektedir. Pandemi döneminde doğru enformasyona erişim sadece sağlık enformasyonuna erişimle sınırlı değildir, geniş bir kapsama sahiptir. Bu bağlamda, kamu tv.yayıncılığı yapan TRT’ye yaşlılara yönelik tematik yayıncılık yapması, mahalle ve ilçelerde İnternete erişim sağlayan, dijital okuryazarlık eğitimi veren merkezlerinin açılması, medya profesyonellerine yaşlanma konusunda uzmanlık eğitimi verilmesi önerilmektedir.



120K625 - COVID-19 Pandemisi ve Sinema Sektöründe Kriz



Doç. Hakan ERKİLİÇ - Mersin Üniversitesi

Prof. Senem A. DURUEL ERKİLİÇ - Mersin Üniversitesi

Prof. Dr. Süleyman DEĞİRMEN - Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi

Amaç

Projenin temel amacı COVID-19 pandemisinin sinema sektöründe yarattığı krizi incelemek ve olası çıkış yollarını saptamaktır. Bu çerçevede pandeminin sinema sektörü üzerindeki yıkıcı ekonomik ve sosyal etkilerini araştırmak ve destek mekanizmalarını saptamak için elli iki sektör çalışanı ile derinlemesine görüşme yapılmıştır.

Bulgular

2020 yılında 32 hafta açık kalan sinema salonlarının boxoffice geliri 299.444.667 TL olmuştur. Bu sektör açısından büyük bir krizi işaret etmektedir. Sektörün tahmini 2020 istihdam büyüklüğü 30.000 civarındadır. Sinema sektörünün dizi sektörü ile birlikte toplam ekonomik büyüklüğünün ise 2.054.942.970 TL civarında olduğu hesaplanmaktadır. Sinema salonları, COVID-19 sürecinde ciddi bir daralma yaşamaktadır. Sinema çalışanları, krizden en çok etkilenen kesimi oluşturmuştur ve sosyal güvence yasasındaki farklı uygulamalar (4A/4B, ek 6) ile sektörün proje bazlı, esnek ve güvencesiz çalışma düzeni etkilenmeyi derinleştirmiştir. Yapım grubu, ertelenen veya yarım kalan projeler, iptal edilen gösterimlerle derin bir yara almıştır. Festivaller iptal, erteleme, çevrimiçi ve karma seçeneklerle karşı karşıya kalmıştır. Krize yönelik destekler bağlamında devlet desteği olarak Ekonomik İstikrar Kalkınma Paketi, sivil toplum sektör işbirliği olarak COVID-19 Sinema ve Televizyon Sektörü Desteği (Netflix, Sinema-Televizyon Sendikası, İKSV) tespit edilmiştir. Sinema Fonu 2020 desteklerinin sürmesi kriz döneminde önemli bulunmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Sektörün proje bazlı ve esnek çalışma koşullarına uygun olarak “Sinema-Televizyon Kriz Destek Fonu” oluşturulmalıdır. Sektör çalışanları için Fransa’daki “intermittent du spectacle” (aralıklı eğlence çalışanı/ kültür işçisi) örneğinden hareketle yeni bir Sinema İş Yasası hazırlanmalıdır. Dijital platformlarla ilgili yapılacak yasal ve mevzuat düzenlemeleriyle, bu platformların yıllık gelirlerinin %2’si sinema salonlarına dağıtılmak üzere sinema fonuna aktarılmalıdır. Yapım grubunu güçlendirmek için yalnızca ulusal değil, uluslararası fonlama mekanizmalarının çoğullaşmasını sağlamak için Creative Europe gibi fonlara yeniden üye olunmalıdır. Film festivalleri destekleri arttırılmalıdır. Sektörde eser sahipleri ve bağlantılı hak sahiplerinin kazanımlarını yasal güvence altına almak için Telif Hakları Yasa tasarısı yasalaşmalıdır. Sinema, hem ulusal kültürün önemli bir temsilcisi olması hem de kültürel yaratıcı ekonomi içinde yüksek katma değer yaratma potansiyeline sahip olması nedeniyle desteklenmelidir.



120K633 – Türkiye’de COVID-19 Pandemisinde Kırılgan Kamular ve Risk İletişimi: 65 Yaş ve Üzeri Risk Grubunun Risk Algıları Üzerine İletişim Odaklı Bir Analiz



Prof. Dr. Melike AKTAŞ – Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. B. Pinar ÖZDEMİR – Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. G. Senem GENÇTÜRK HIZAL – Başkent Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Nilüfer Pınar KILIÇ – Ankara Üniversitesi

Amaç

Proje kapsamında kırılgan kamular olarak Türkiye’de 65 yaş ve üzeri bireylerin COVID-19 pandemisindeki risk algılarının ve bu algıları biçimlendiren unsurların, özellikle iletişim süreçlerinin rolü dikkate alınarak analiz edilmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Proje bulguları, 65 yaş ve üzeri bireylerin COVID-19 pandemisine ilişkin bilgi düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya koymuştur. COVID-19 pandemisine ilişkin olarak temel bilgilerinin kaynağı ağırlıklı olarak televizyondur. Gazete, radyo ve çeşitli sosyal medya platformlarının yanı sıra kişilerarası iletişim kanalları da bilgi kaynakları arasında bulunmaktadır. Tüm bu iletişim kaynakları ve risk iletişimi süreçleri, risk algısını biçimlendiren temel unsurlardır. 65 yaş ve üzeri bireylerin pandemi sürecindeki deneyimleri, biyolojik ya da kronolojik yaştan bağımsız olarak çeşitlilik göstermektedir. Sahip olunan kültürel ve ekonomik sermaye hacmi, COVID-19 pandemisi deneyimlerini, kırılganlık tecrübelerini ve kırılganlıkla baş edebilme kapasitesini farklılaştırmakta, aile ve yakın çevre desteği kırılganlıkla baş edebilme kapasitesini güçlendirmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Risk iletişimi süreçleri, 65 yaş ve üzeri bireyler arasındaki farklılıkları ihmal etmeden, özgün talep ve ihtiyaçları gözetecek şekilde ve risk algısını biçimlendiren iletişim uğrakları dikkate alınarak yapılandırılmalıdır. 65 yaş ve üzeri bireylere yönelik risk iletişimi planlarında, bireylerin eğilimleri, yaşam biçimleri ve gereksinimleri özelinde ayrıntılı araştırmalar yapılarak birincil ve ikincil hedef kitleler birbirinden ayrılmalı, farklılaşan iletişim ihtiyaçları belirlenmeli, belirlenen hedef kitlelere ulaşmak için araştırma verilerine dayanan iletişim stratejileri geliştirilmeli, stratejiye uygun iletişim mesajları yapılandırılmalı, yapılandırılan mesajların hedef gruplar açısından doğru mecralarda yer alması sağlanmalıdır. Risk iletişiminin dinamik bir süreç olduğu gözetilerek belirlenen aralıklarla düzenleme ve denetleme yapılmalıdır. İletişim, mesaj ve medya stratejileri oluşturulurken kamuların iletişimsel süreçlere katılımı sağlanabilmelidir.



120K634 – Kriz İletişimi: COVID-19 Salgınından Çıkarılan Dersler Işığında Önleyici İletişimsel Yaklaşımlar



Arş. Gör. Dr. Zafer KIYAN – Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Nurcan TÖRENLİ – Ankara Üniversitesi
Öğr. Gör. Taner SEZER – Mersin Üniversitesi

Amaç

COVID-19 sürecinde Türkiye’de iki temel taraf öne çıkmıştır: krizi yönetenler ve krizden etkilenenler. Bu projede salgın sürecinde tarafların benimsedikleri iletişimsel tutum ve davranışların karşılıklı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda; i. yurttaşların salgın krizine yönelik iletişimsel tepkilerini anlamak ve ii. krizi yönetenlerce benimsenen kriz iletişim yaklaşımının güçlü ve güçsüz yönlerini açığa çıkarmak hedeflenmiştir.

Bulgular

Projede COVID-19 salgını sürecinde krizi yönetenlerin ve krizden etkilenenlerin Twitter’da ürettiği 1,5 milyondan fazla gönderi analiz edilerek toplumsal yarar sağlayacak bulgulara ulaşılmıştır. İlk olarak, salgın sürecinde yurttaşların duygu durumunda olumsuz duyguların olumlu duygulara oranla daha baskın bir görünüm arz ettiği görülmüştür. Olumsuz duygu durumu kendisini en çok endişe, panik, (kaos, telaş) ve korku (öfke, kızgınlık, nefret, sinir) gibi duygular olarak göstermiştir. Öte yandan, salgın sürecinde kriz yöneticisi durumundaki Sağlık Bakanının dilsel olarak bütünleştirici ve genellikle güven artırıcı bir stratejiye başvurursa da iletişim kanalı olarak belirlenen Twitter’da çift yönlü iletişim yerine geleneksel medyaya özgü tek yönlü iletişim modelini tercih ettiği belirlenmiştir. Bu model, bir süre sonra geleneksel medya yayıncılığının kanıksanmış rutin-senkron formatına dönüşerek yurttaşların salgın sürecinde yaşadığı iletişimsel tepkileri görmeyi engellemiştir. Projede, bu iki bulgudan hareketle, gelecekteki olası krizlerde krizi yönetenler ve krizden etkilenen yurttaşlar arasında iletişimi dinamik tutacak bir iletişim modelinin gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Proje, COVID-19 salgın sürecini yönetenlerin ve bu salgından etkilenenlerin benimsedikleri iletişimsel tutum ve davranışları karşılıklı olarak analiz ederek üç temel hedefe ulaşmıştır. Bu kapsamda; (i). yurttaşların salgın krizine yönelik iletişimsel tepkilerinin neler olabileceği ortaya konmuş, (ii). krizi yönetenlerce benimsenen kriz iletişim yaklaşımının niteliği açığa çıkarılmış ve (iii). elde edilen sonuçlar ışığında işlevsel bir kriz iletişim modeli tasarlanmıştır. Proje, COVID-19 salgınının ortaya çıkardığı dersler ışığında gelecekte yaşanacak olası krizler için bir iletişim modeli önermektedir. Geliştirilen kriz iletişimi modeli, benzerlerinden farklı olarak, bir yapılacaklar listesini içermemekte, teknolojik ve insani yetenekleri yoluyla olası krizleri yönetilebilir kılmak için ağ temelli dinamik ve esnek bir organizasyon önerisi sunmaktadır.



120K639 - “İnfodemi” İle Etkin Mücadele İçin Bireylerin Yanlış Bilgi Karşısındaki Tutumlarının ve Bu Tutumların Belirleyicilerinin Araştırılması: COVID-19 Örneği



Prof. Dr. Emre ERDOĞAN- İstanbul Bilgi Üniversitesi
Prof. Dr. Pınar UYAN SEMERCİ- İstanbul Bilgi Üniversitesi

Amaç

Proje kapsamında kırılgan kamular olarak Türkiye’de 65 yaş ve üzeri bireylerin COVID-19 pandemisindeki risk algılarının ve bu algıları biçimlendiren unsurların, özellikle iletişim süreçlerinin rolü dikkate alınarak analiz edilmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Öncelikle elde edilen göre sosyal medyada yanlış bilgi içeriği çok yaygın değildir, incelenen haber kaynaklarının %5’i yanlış haber içermektedir, bu içerik de döneme göre değişmektedir. Derinlemesine görüşmeler sonucunda bireylerin yanlış bilgiyi yayarken bunu kötü niyetten çok (dezenformasyon), iyi niyetle yaptıklarını ortaya koymuştur (mezenformasyon). Niceliksel araştırmaya göre bireylerin COVID-19 ile ilgili yanlış bilgileri alınan tedbirlere uymalarını hatta aşı olmalarını engellemektedir. Genel olarak komplo teorilerine inanç, COVID-19 komplo teorilerine inanç ve bireylerin bilişsel kapasiteleri daha fazla yanlış bilgiye sahip olmalarına yol açmaktadır. Kurumlara güvensizliğin de yanlış bilgi edinmeyi tetiklediği görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

İnfodemi konusunda kadınlar, yaşlılar ve gençlere yönelik farkındalık kampanyaları yürütülmesi, bu konunun yarattığı sağlık sorunlarını engelleyecektir. Ayrıca başta kırılgan kesimler olmak üzere, toplumun genelinde eleştirel düşünce ve medya okuryazarlığı eğitimi verilmesi de önerilmektedir. Çalışmanın gösterdiği üzere kamuoyu komplo kuramlarına inançları önemli bir anahtar oluşturmaktadır, bu nedenle de genel olarak komplo teorileri hakkında bilgilendirilmesi önerilmektedir. Ek olarak doğrulama kuruluşlarının desteklenmesi ve tanıtılması da önceliklendirilmelidir.



120K653 – Yakın Çevre Ekolojisinde Fiziksel Mesafe ve İzolasyon Kırılganlığının Durumsallığı: Sorumluluklar ve Beklentilere İlişkin Uyuma Teşvik Edici Kamusal İletişim Politika Önerilerinin Geliştirilmesi



Doç. Dr. Ebru Belkıs GÜZELOĞLU – Ege Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Elif ÜSTÜNDAĞLI ERTEN – Ege Üniversitesi

Doç. Dr. Burcu ŞENTÜRK – Ege Üniversitesi

Dr. Asuman ÖZGÜR KEYSAN – Ortadoğu Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ali Erhan ZALLUHOĞLU – Ege Üniversitesi

Prof. Dr. Ü. Şevkat BAHAR ÖZVARIŞ – Hacettepe Üniversitesi

Amaç

Salgın gibi krizler, bireysel ihtiyaçlara destek için yakın çevreyle etkileşimin yoğunlaşabildiği ancak gönüllü izolasyon ve önlemlere uyumda kırılmaların risk oluşturduğu durumlar yaratmaktadır. Projede, bireylerin farklı gruplarla etkileşiminin yoğunluğu ve gönüllü izolasyonu koruma durumuna göre sergilediği profil bazında; önlemlere uyumdaki risk faktörlerini ve durumsallığı analiz ederek, uyuma teşvik edici iletişim politika önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Proje kapsamında öncelikle; COVID-19 salgınıyla mücadelede en kapsamlı kısıtlamaların olduğu ilk dönemde Türkiye örneğinde bireylerin hane içinde veya farklı hanelerdeki ihtiyaçlar için destek alma/verme üzere kurdukları yakın çevre etkileşiminin yoğunluğu ve gönüllü izolasyonu koruma durumuna göre kümelenen sekiz profil tespit edilmiştir. Sağlık riskleriyle birlikte zorlaşan şartlarıyla salgın dönemi gündelik yaşamında bireyler için gönüllü izolasyonu zorlayıcı durumlarda koruyucu önlemlere uyumunda öne çıkan risk faktörlerini anlamak üzere; Sağlık İnancı ve Planlı Davranış Teorilerinin bileşenleriyle birlikte COVID-19 bilgi düzeyi, vaka duyuları ve deneyimleri, riskli/özel/yasaklı ve ilgi gereken bireylere ilişkin hane içi/dışı koşullar ve demografik özellikler kullanılmıştır. Analizlerde algılanan özyeterlilik, neredeyse her profil için bir risk faktörü olurken kolektivism ve algılanan sosyal destek faktörleri çoğunlukla etkileşimi yüksek profillerde öne çıkmıştır. Hane içi ve kolektif durumlar ise önlemlere uyumun en düşük seviyede olduğu zorlayıcı durumlar olarak saptanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Sonuçlar doğrultusunda, salgın döneminde koruyucu önlemlere uyum davranışını teşvik eden ulusal iletişim çalışmalarının; farklı boyutlardaki durumsallık ve profiller doğrultusunda hedef gruplara odaklanan, yakın çevre ve yerel aktörlerin eklemlendiği iletişim çalışmalarıyla desteklenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Algılanan özyeterlilik ve risk vurgusu iletişim stratejilerinde birlikte ön plana çıkarılmalı, profillere bağlı hane içi/dışı koşullar, bilgi düzeyi, deneyimler ile mesaj çerçeveleri belirlenmelidir. Etkileşimi yoğun profillerde ise, kültürel ve sosyal desteği tanımlayıcı değerlere ve kişilerarası iletişime yer verilmelidir. Ancak iletişim politikalarının, profiller ve yakın çevreleri için ihtiyaçları karşılayan, kırılganlık koşullarını hafifleten ve koşullarla baş etmeyi kolaylaştırıcı ulusal ve yerel düzenleme ve desteklerle birlikte çalışması önem taşımaktadır.



120K658 – COVID-19 Bağlamında Türkiye’de Yanlış Bilgi Yayılımını Medya Kullanıcılarının Gözünden Anlamak ve Önleyici Faaliyet Önerileri Geliştirmek



Doç. Dr. Suncem KOÇER ÇAMURDAN - Kadir Has Üniversitesi

Amaç

Araştırmanın amacı COVID-19 salgını bağlamında Türkiye’de yanlış bilgi yayılımını kullanıcıların gözünden anlamak ve önleyici faaliyet önerileri geliştirmektir. Bu doğrultuda Temmuz Aralık 2020 arasında Türkiye temsili anket, medya günlükleri, derinlemesine görüşmeler ve katılımcı gözlem tekniklerinden oluşan karma yöntemle veriler toplanmış ve analiz edilmiştir.

Bulgular

COVID-19 hakkındaki bilgiye erişim çevrimiçi sosyal ağlar ve televizyon üzerinden gerçekleşmiştir. Mecraların bilgiye erişim için kullanım sıklığında salgınla birlikte artış yaşanmıştır. Salgın sürecinde en çok güvenilen bilgi kaynakları olarak yaşananlara tanık olduğunu belirten kişiler ve sosyal çevre ön plana çıkmıştır. Sosyal ağlar arasında katılımcıların gözünden yanlış bilgiyle en çok karşılaşılan platform Facebook, geleneksel medya türleri arasında ise tartışma programlarıdır. Medya kullanıcılarının yarısından çoğu COVID-19 hakkında eriştikleri bilgilerin doğruluğunu kontrol etmemektedir. Medya kullanıcıları enformasyon değerlendirmeleri sırasında birbiriyle iç içe de geçebilen yakın çevreye sormak, farklı kaynakları kullanmak gibi bilgi işleme mekanizmaları kullanmaktadır. Şüpheli bilgi ile karşılaşıldığında alınan aksiyonlar arasında en fazla sergilenen davranış yakın sosyal çevreye danışmaktır. Medya kullanıcılarının yaklaşık yarısı şüpheli bir bilgi ile karşılaştıklarında bu bilgiyi yakınları ya da takipçileri ile paylaşmaktadır. Medya kullanıcıları COVID-19 ile ilgili bilgi ve haberleri Facebook, Twitter, Instagram gibi sosyal medya platformlarından ziyade WhatsApp gibi mesajlaşma uygulamaları aracılığıyla yakın sosyal çevreleri ile paylaşmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın faaliyet önerilerinden biri disiplinler arası araştırma ekipleri, platformlar, yayıncılar, sivil toplum kuruluşları, doğrulama platformları ve devlet kurumları arasında iş birlikleri, ortaklıklar ve ortak programlar geliştirilmesidir. Bu ortaklıklar bir sistem sorunu olan yanlış bilgiye karşı sürdürülebilir müdahaleleri yeşertecektir. COVID-19 salgını bağlamında yanlış bilgi ile mücadelenin başlangıç noktalarından biri doğru bilginin yayılımını hızlandırmak, buna olanak sağlamak olmalıdır. Makro seviyede resmi kurum ve kişilerin mezenformasyonla mücadeledeki ilk rolü salgına dair bilgilerin kamu ile şeffaf paylaşımıdır. Devlet kurumlarının mezo ve mikro seviyedeki çözüm alanlarında da rol alması kaçınılmazdır. Bu çözüm alanlarından bazıları eleştirel düşünce temelli medya okur yazarlığının artırılmasıdır.



120K686 – Küresel COVID-19 Salgınının Türkiye'deki Çağdaş Sanatı Dönüştürücü Etkileri



Doç. Dr. Eser SELEN – Kadir Has Üniversitesi
Dr. Aylin SUNAM – Kadir Has Üniversitesi
Doç. Dr. Aslı ÇARKOĞLU – Kadir Has Üniversitesi

Amaç

Projenin amacı küresel COVID-19 salgınının çağdaş sanata alanına olan mevcut ve öngörülen etkilerinin, sanatçılar, sanat profesyonelleri ve sanat izleyicisinden oluşturulan örneklem grubuyla, sosyal ve beşerî bilimler perspektifinden araştırarak ve çözüm önerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunmaktır.

Bulgular

Salgın çağdaş sanat alanında çalışan ve üreten bireyler üzerinde yarattığı ekonomik, sosyal ve psikolojik sorunlar birbirlerinden ayrıştırılması zor olan ve birbirini besleyen bir sarmala dönüşmüştür. Türkiye'deki sanat ekonomisinin kırılganlığı ve alandaki altyapı eksikliği nedeni ile salgın alanı son derece olumsuz etkilemiştir. Her 5 sanatçıdan 3'ü salgın sürecinde gelir kaybı yaşamıştır. Salgına verilen ilk tepkilerden biri fiziksel mekânda gerçekleştirilen etkinliklerin çevrimiçi ortama taşınması olmuştur. Sanat etkinliklerini fiziksel olarak takip etme imkanının sektöre uğraması ile, seyirciler, çevrimiçi sergileri görmeye ya da etkinlikleri izlemeye bir şans vermişler ve ilk etapta daha sıklıkla katılırken, bir süre sonra ilgileri aynı derecede devam etmemiştir. Örneklem grubunun tamamında dijital ortamın fiziksel mekânın yerini alamayacağı, fiziko-mekânsal deneyimin sanatın alımlanmasının elzem bir parçası olduğu görüşü hâkimdir. Ancak çağdaş sanat etkinliklerindeki çevrimiçi deneyimin biraz daha olumlu görüldüğünü söylemek mümkündür. Öte yandan salgın galeri, müze ve kültür-sanat kurumlarının fiziksel mekânda sanat yapıtlarını sergileme biçimini de (hijyen, sosyal mesafe, fiziksel temas, vb.) bu dönemde etkilemiş ve dönüştürmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Çağdaş sanat sektörünü kapsayacak iyileştirme çalışmalarının ve destek mekanizmalarının geliştirilmesi son derece elzem olduğu düşünülmektedir. Ne doğrudan işçi, memur, uzman olabilen ne de kapitalist sistemin dışında kalabilen sanatçıların, sanatçılığın meslek olarak var olmadığı bir coğrafyada, maddi ve manevi biçimlerde desteklenmemesi ülkenin kültürel ve sanatsal gelişiminin duraksamasına sebebiyet vereceği öngörülmektedir. Devletin çağdaş sanat alanını da bir sektör olarak tanıması, sanatçı ve sanat profesyonellerini alanın çalışanları olarak kabul etmesinin gerekliliği düşünülmektedir. Devletin, belediyelerin ve özel sektörün kültür sanat kurumlarının liderliğinde bir araya gelerek sanat ekonomisini güçlendirecek sürdürülebilir stratejiler geliştirilmesi, politika üretmesi, devletin bu stratejileri kalkınma planlarına dâhil ederek uygulamasının gerekli olduğu değerlendirilmiştir.

COVID-19 ve MİMARLIK İLE ŞEHİR ve BÖLGE PLANLAMA





120K623 - “Hayat Eve Sığar” Evi Nasıl Dönüştürecek?: COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri



Dr. Öğr. Üyesi Derya ADIGÜZEL ÖZBEK - İstanbul Kültür Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Armağan Seçil MELİKOĞLU EKE - İstanbul Kültür Üniversitesi
Prof. Dr. Gülay Usta - İstanbul Kültür Üniversitesi

Amaç

COVID-19 pandemisi, konutun fiziksel ve psiko-sosyal durumunu etkileyerek, dönüştürmüş, yeni ve farklı işlevler ve ihtiyaçlar eklemiş ve insanların konuttan beklentileri değişime uğramıştır. Projede bu değişimler sorgulanarak tespit edilmiş, bu tespitler doğrultusunda mevcut konut stokunun kullanım olanakları ve yeni yapılacak konutlar için tasarım stratejileri geliştirilmiştir.

Bulgular

COVID-19 pandemisi ile yaşanan değişimin sorgulanarak tespit edilmesi, bu tespitlere dayanarak mevcut konut stokunun kullanım olanakları ve yeni yapılacak konutlar için tasarım stratejileri geliştirmesinin amaçlandığı bu proje ile ulaşılan bulgular; fiziksel ve psiko-sosyal değişimin konuta yansımaları, evden/uzaktan çalışma ve eğitim düzeni ile oluşan yeni mekânsal düzenlemeler, sosyal yaşamın eve sığdırılmasının yarattığı mekânsal gereksinimler, evde uzun süre yalnız veya ev halkı ile birlikte olmanın yarattığı fiziksel ve psikolojik etkilerin mekâna yansımaları, değişen hijyen kavramına bağlı olarak evlerde alınan mekânsal önlemler ve düzenlemeler, evlerin yaşanan değişimler sonucunda nasıl tanımlandığı ve evlere ilişkin düşüncelerin nasıl değiştiği, başlıkları altında ortaya konmuştur. Araştırma sonuçlarına dayanılarak, COVID-19 süreci ve sonrası için mevcut ve yeni yapılacak konutlar için ortaya çıkan gereksinimler ve beklentiler, tasarım stratejileri ile uygulamaya dönüştürülmüştür. Tasarım stratejilerinin odağına baktığımızda konutta mobilya ve dekorasyon düzeyinde kalan kullanıcı müdahalelerinin kapsamının genişletilmesine ihtiyaç duyulduğu anlaşılmıştır. Bu bağlamda projede, konut mekanlarında ve mobilyalarında kullanıcı müdahalelerinin kapsamını genişletecek, tasarım stratejileri geliştirilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Proje kapsamında, kullanıcıya konutuna müdahale edebileceği, kendi çözümü için alternatifler yaratabileceği esnekliğin, yaşam olanaklarının değişmesiyle yeni işlevlerin eklenebileceği, aydınlatma, akustik gibi iç mekân konfor koşullarının gerçekleştiği, aile içi ve dışı sosyal etkileşimin sağlandığı, iç-dış mekân iletişimine imkân verildiği konut anlayışının geliştirilmesinin gerekliliği ve bunun için önerilere ulaşılmıştır. Araştırma, katılımcıların pandemi süreçlerinin belirsizliği sebebiyle yaptıkları mekânsal düzenlemeleri devam ettirme isteği ve pandemi nedeniyle ortaya çıkan durumlara uyum sağlayabilmek için geleceğe dönük eyleme geçme zorunluluğu duyduklarını göstermiştir. Proje sonucu ortaya konan tasarım stratejilerinin, mevcut ve yeni yapılacak konutlarda uygulanması ve kullanıcı tarafından deneyimlenmesi gelecek çalışmaların konusu olarak önerilmektedir.



120K672 – COVID-19 Salgınıyla Mücadele Sürecinde Konutlarından Çıkamayan Çocukların ve Ebeveynlerinin Kentsel Mekâna İlişkin Sağlık Güvenliği Algısı ve Normalleşme Sürecinde Çocukların Fiziksel Aktivite Düzeylerine Olası Etkisi



Dr. Öğr. Üyesi Gözde EKŞİOĞLU ÇETİNTAHRA – Dokuz Eylül Üniversitesi

Amaç

Bu proje kapsamında, pandemi sonrası normale döndürülmesi planlanan gündelik yaşantı ve kentsel mekâna ilişkin çocukların ve ebeveynlerin sağlık güvenliği algısını belirleyerek, yaşadıkları mahallelerde bulunan fiziksel aktivite imkânlarına ilişkin görüşlerini elde etmek ve böylece çocuk/ebeveyn çiftlerinin yaşadıkları mahallelerde pandemi sonrası hangi mekânları kullanabilir ya da kullanılmaz olarak algıladıklarını tespit etmek hedeflenmiştir.

Bulgular

Proje kapsamında 1559 çocuğun ebeveyni ile yapılan anket sonuçları, çocukların dışarı çıkamadığı kısıtlamaların uygulandığı sürelerde fiziksel aktivite düzeyinin keskin biçimde azaldığını, kısıtlamaların kaldırıldığı dönemde ise bir artış olmakla birlikte, bu artışın kısıtlamalar öncesindeki aktivite düzeyinin altında olduğunu göstermiştir. Aynı zamanda, kısıtlamalar sonrasında aktivite için tercih edilen mekanın konutun bahçesine, konutun bulunduğu sokağa ve çalışma alanındaki sahil rekreasyon alanına yöneldiği de görülmüştür. Fiziksel aktivite düzeyi ve mekânındaki bu değişimlerin, ebeveynlerin yaşadıkları mekânlarda çocuklarının aktivite yaptıkları alanlara dair olumsuz gelişen sağlık güvenliği algısı ile ilişkili olduğu izlenmiştir. Anket ile elde edilen veriler, Coğrafi Bilgi Sistemleriyle analiz edilerek haritalanmış, yaşanan kentsel mekândaki (mahalle ve konut yakın çevresi) yapı yoğunluğu, çocuk parkı, açık ve kapalı spor alanları gibi fiziksel aktivite mekânlarının ve açık yeşil alanların yoğunluğunun, hem çocuğun gerçekleştirdiği fiziksel aktivitenin düzeyi ve mekânında, hem de ebeveynlerin pandemi sürecinde mahallelerine yönelik sağlık güvenliği algısının gelişmesinde etkili olduğu görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Pandemi öncesinde olduğu gibi ileriki süreçte de çocuklarda fiziksel aktivite eksikliği önemli sağlık sorunlarına neden olabileceğinden, ebeveynin yaşadığı alana ilişkin sağlık güvenliği algısını olumlu yönde değiştirerek, çocuğu kentsel mekânla tekrar etkileşime yönlendirmesi gereklidir. Bu doğrultuda karar vericiler ile mekân düzenleme disiplini uzmanlarının alabileceği önlemler, kısa vadede çocukların dışarı çıkma kısıtlamalarının esnetilmesi ve ebeveynlerin sağlık güvenliği algısını olumlu yöne çekebilmek için yerel yönetimler nezdinde çocuk oyun alanları, yeşil alanlar, sokaklar için temizlik hizmetlerinin önemsenerek yapılması olabilir. Uzun vadede ise konut bahçesi, konutun servis aldığı sokak, erişilebilir mesafelerde yeşil alanlar ve aktivite olanakları gibi unsurların 'kentsel tasarım ölçeğinde' yeniden ele alınmasını gereklidir.

COVID-19 ve PSİKOLOJİ





120K359 - COVID-19'un Sağlık Çalışanları Üzerindeki Travmatik Etkisinin Bellek Çerçevesinde Boylamsal Olarak İncelenmesi



Dr. Öğr. Üyesi Sezin ÖNER YAMAN - Kadir Has Üniversitesi

Amaç

Proje ile COVID-19 pandemisi süresince aktif çalışmakta olan sağlık çalışanlarının başlarından geçen ve tanık oldukları olaylara ilişkin bellek örüntülerinin pandemi sürecindeki travma tepkileri ile ilişkisini incelemek ve travma sonrası stres ve gelişim tepkilerini farklılaştıran birey özellikleri saptanarak hangi bireylerin risk grubunda olduğunun ortaya konması hedeflenmiştir.

Bulgular

Salgının akut yaşandığı dönemde, sağlık çalışanlarının salgına ilişkili olarak hatırladıkları olayları hatırlama biçiminin ruminasyon ve baş etme becerileri ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Salgının ilerleyen ve daha yoğun yaşandığı dönemde olayların nasıl hatırlandığı ile ilk aşamadaki hatırlama özellikleri arasındaki tutarlılık gösterilmiş ve bu örüntünün sağlık çalışanlarının travmatik stres ve travma sonrası gelişimini tepkileri ile ilişkisi gösterilmiştir. Ruminasyon yatkınlığı yüksek bireylerde ilk oturumda (Temmuz 2020) alınan anılar ne kadar olumsuz ise, duygusal yoğunluk, yeniden yaşama hissi ve görsel imgelem gibi hatırlama özellikleri bağlamında yüksek değerlendirildiyse ikinci oturumda (Kasım 2020) alınan anıların da benzer şekilde olumsuz ve hatırlama niteliğinin yüksek olduğu görülmüştür. Daha önemlisi, beklendiği üzere, bu örüntünün de hem travmatik stres (ikincil travmatizasyon düzeyi) hem de travmatik gelişimi artırdığı görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın ikinci aşaması pandemi şiddetinin yoğun olduğu bir dönemde yapılmıştır. Bu nedenle bulguların farklılaşp farklılaşmadığının pandemi şiddetinin azaldığı bir dönemde toplanacak veri ile incelenmesinin önemli olduğu düşünülmüştür. Bulgular ışığında hatırlamaya ilişkin örüntülerin risk grubundaki çalışanlar hakkında bilgi verici olduğu ortaya konmuştur. Buradan yola çıkarak bellek özellikleri ve ruminasyon yatkınlıkları hedef alınarak önleyici destek programları geliştirilmesi önerilmiştir.



120K364 - COVID-19 Pandemisine İlişkin Ruh Sağlığı Çalışmaları: Pandemi ile İlişkili Psikolojik Zorlanmaların Değerlendirilmesi, Mobil Telefon Temelli Uygulamaların ve Web Temelli Psiko-Eğitim Paketlerinin Geliştirilmesi



Prof. Dr. Müjgan İNÖZÜ MERMERKAYA - Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Ayşe Bikem HACIÖMEROĞLU - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Amaç

Bu proje kapsamında COVID-19 Sıkıntısı Ölçeği'nin geliştirilmesi, OKB belirtileri ve COVID-19 ile ilişkili psikolojik zorlanmaların altında yatan çarpıtılmış inanç ve bilişlerin düzeltilmesini hedef alan GG-Sağlıklı Düşünme (GGSD) ve GG-OKB-Düşünce Egzersizleri (GGOKB-DE) isimli iki mobil uygulamanın dilimize kazandırılması ve web temelli bir psiko-eğitim paketinin hazırlanması amaçlanmıştır.

Bulgular

Proje kapsamında ilk olarak Türkiye örnekleminde kişilerin pandemiye vermiş oldukları psikolojik tepkilerin bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutlarını değerlendirmek üzere COVID-19 Sıkıntısı Ölçeği geliştirilmiş ve ölçeğin psikometrik özelliklerinin istatistiksel olarak kabul edilebilir değerlerde olduğu bulunmuştur. Pandemi sürecinde kişilerin evlerinden çıkmadan psikolojik hizmet kanallarına erişebilmeleri de oldukça önemli hale gelmiştir. Bu amaçla Bilişsel-Davranışçı Terapi ilkelerine göre oluşturulmuş ve kişilerin kendine-yardım aracı olarak kullanabilecekleri ücretsiz, kullanıcı dostu iki mobil temelli uygulamanın (GGOKB-DE ve GGSD) Türkçeye uyarlaması yapılmıştır. Yapılan etkinlik çalışması sonuçları, bu uygulamaları düzenli kullanmanın pandemi döneminde ciddi düzeyde tetiklenen bulaşma/kirlenme obsesyonlarının, COVID-19 ile ilişkili sağlık kaygılarının, belirsizliğe tahammülsüzlük ve işlevsel olmayan çarpıtılmış düşüncelerin şiddetini anlamlı bir derecede azalttığı bulunmuştur. Ayrıca, kişilerin yaşayabilecekleri kaygı, stres, belirsizliğe tahammülsüzlük, işlevsel olmayan inanışlar gibi olası psikolojik belirtiler hakkında bilgilendirilecekleri; bilişsel yeniden yapılandırma temelli müdahaleler ile bu sorunların üstesinden nasıl gelebileceklerine ilişkin ayrıntılı bir psiko-eğitim materyali hazırlanarak www.kaygiylabasetme.com isimli internet sitesinde halkın hizmetine sunulmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Çevrim içi veya akıllı telefon tabanlı psiko-eğitim ve psikolojik müdahalelerin zamanlarının çoğunu evinde geçiren bireyler için bir destek ağı sağlayabileceği ve alternatif bir destek yöntemi olarak kullanılabilirliği düşünülmektedir. Ülkemizde mevcut pandemi ortamında, özellikle de ruhsal problemlerden dolayı, insanların psikiyatri servislerine gitmeyi tercih etmiyor olmaları ve neredeyse tek iletişim kanallarının mobil telefonlar olması göz önünde bulundurulduğunda mobil temelli kendine yardım (self-help) müdahale hizmetlerinin artırılmasının; ücretsiz erişime açık halde halka sunulmasının; farklı psikolojik sorunlara ilişkin yeni uygulamalar geliştirilmesinin; geliştirilen bu uygulamaların diğer teknolojik gelişmelerle birlikte kullanılarak etki büyüklüklerinin artırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.



120K365 - COVID-19 Pandemisinin Gölgesinde Mecburi Evden Çalışma Düzeninin Çalışanların İş-Ev Çatışmaları ve Sağlıklarına Etkisi: Boylamsal Bir Araştırma



Doç. Dr. Mahmut BAYAZIT - Sabancı Üniversitesi
Doç. Dr. İlkur ÖZALP TÜRETGEN - İstanbul Üniversitesi

Amaç

Projenin amacı pandemi sırasında zorunlu olarak evden çalışanların evden çalışma sıklıklarına bağlı olarak yaşadıkları iş-aile çatışmasının ve bu çatışmanın stres belirtileri ve memnuniyet düzeyleri üzerindeki etkilerinin boylamsal olarak incelenmesi ile bireysel ve örgütsel faktörlerin bu ilişkilerdeki düzenleyici rollerinin araştırılmasıdır.

Bulgular

Mayıs–Temmuz 2020 aylarında 8 hafta boyunca toplanan haftalık veriler analiz edildiğinde, evden çalışılan gün sayısı arttıkça işten-eve ve evden-işe geçiş sıklıklarının arttığı bulunmuştur. Ayrıca evden çalışma sıklığının işten-eve geçiş sıklığı üzerindeki etkisinin, işi evden korumaya yönelik taktikleri kullananlarda daha düşük, eve daha fazla zaman ayıranlarda ise daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Geçişlerin etkisi incelendiğinde, işten-eve geçiş sıklığının evden-işe çatışma ve evden-işe geçiş sıklığının işten-eve çatışma hissini arttırdığı tespit edilmiştir. Bununla beraber, aileden alınan desteğin evden-işe geçiş sıklığı ile işten-eve çatışma arasındaki ilişkiyi; yöneticiden alınan desteğin de işten-eve geçiş sıklığı ile evden-işe çatışma arasındaki ilişkiyi zayıflattığı bulunmuştur. İşten-eve ve evden-işe çatışma düzeyinin psikolojik ve fiziksel stres belirtileri üzerinde pozitif; genel memnuniyet ile iş ve aile performansından memnuniyet üzerinde ise negatif etkileri olduğu gözlenmiştir. Ayrıca, işten-eve çatışma ile fiziksel stres arasındaki ilişkinin koruyucu davranışlar sergileyenlerde daha düşük olduğu bulunmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Evden çalışanlarda iş ve ev arasında yaşanan çift yönlü geçişlerin alanlar arasındaki rol çatışmalarını artırdığı, çatışmaların ise zorlanmayı artırırken memnuniyeti azalttığı anlaşılmaktadır. Bu süreçte çalışanların işlerini evlerinden korumaya yönelik gayretlerinin, evlerini işlerinden koruma gayretlerine kıyasla daha olumlu sonuç verdiği görülmüştür. Ayrıca aile ve yöneticilerinden destek alamayanların ve ev yükünü daha çok üstlenen çocuklu kadınların pandemi döneminde evden çalışma sisteminden daha olumsuz etkilendikleri anlaşılmaktadır. Aile dostu uygulamaların benimsenmesi, iş taleplerinin çalışma saatleri içerisinde tutulması, koruyucu davranış eğitimleri verilmesi, teknolojik destek sağlanmasının çalışanlara ve örgütlere fayda sağlayacağı düşünülmektedir.



120K368 - COVID-19 ile Mücadelede Sağlık Çalışanlarına Yönelik Örgütsel ve Psikolojik Müdahale



Prof. Dr. Burcu GÜLER - İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Zümrüt GEDİK - İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ayla HOCAOĞLU UZUNKAYA - İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Amaç

Projenin temel amacı, bir sağlık krizi olmakla birlikte, çok yönlü etkileri bakımından çalışma hayatında bir dönüşüm yaratan COVID-19 ile sağlık sektöründe gerek duyulan örgütsel bağlam ve pratikleri incelemek, sağlık çalışanlarının deneyimlediği psiko-sosyal risk faktörlerini belirlemek, çözüm önerileri sunmak, etkin örgütsel ve psikolojik müdahaleler planlamaktır.

Bulgular

Çalışmanın örgütsel boyutu açısından nitel analiz bulgularına göre, COVID-19 sürecinde sağlık çalışanlarının algıladığı yeni oluşan psiko-sosyal riskler; bulaş riski, hasta yakınlarından görülen şiddetin artması, sosyal mesafe kaynaklı yaşanan sosyalleşememedir. Bulaş riski, diğerlerine bulaştırma endişesi ile birlikte işin duygusal yükü ile ilişkili görülmüştür. Çalışanlar tarafından sıklıkla ifade edilen iş talepleri; eleman eksikliği, uzun süreli çalışma ile artan iş yükü ve yorgunluk, ödül-çaba dengesizliği kaynaklı algılanan adaletsizliktir. Örgütsel kaynak olarak vurgulanan konu iş arkadaşları ve liderlerin sosyal desteğidir. Katılımcıların, hastalardan aldıkları olumlu geribildirim, diğerlerine yardım edebilme, mücadelecilik aktif çalışma kaynaklı mesleğe yönelik içsel tatmin içinde buldukları görülmüştür. Araştırmanın psikolojik müdahale kısmında, tümü kadın 8 hemşire ve 1 idari personelden oluşan gönüllü grup 3 ayrı psikoterapi grubu olarak, toplam 5 seans bilişsel davranışçı grup terapisi almıştır. Katılımcıların genel psikolojik sorunları, anksiyete ve endişe düzeyleri, dayanıklılıkları ve sağlık bilişlerini değerlendirmek üzere müdahale öncesi ve sonrasında alınan ön test ve son test ölçümleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, salgın sürecinde mücadele veren sağlık çalışanlarının çalışma ortamındaki deneyimlerini anlamak, işyerine ilişkin psiko-sosyal risklerin ortaya çıkarılması, hastanelerin yaşanan stres ile mücadelede alması gereken önlemleri belirlemek adına önemli veri kaynağı olup bu konuda yapılacak müdahaleler için yol haritasının belirlenmesine katkıda bulunmaktadır. Her örgütün sahip olduğu kültürel iklim içinde, örgüte özgü psiko-sosyal risk ve kaynaklar olduğu bilinciyle hareket edilmesi önemlidir. Örgütlerin kendi dinamikleri çerçevesinde çalışanların iş kaynaklı tükenmişliğine yol açabilecek çok sayıda risk faktörü bulunmakta olup bunların anlaşılmasında başlangıç noktasının hâlihazırda örgütte çalışanlar olduğu bilinciyle hareket edilmesi gerekmektedir. Yapılacak tüm müdahale çalışmalarında çalışanların katılımcı olması ve bunun örgüt yönetimi tarafından teşvik edilmesi önerilmektedir.



120K372 - COVID-19 Salgını Etkileri ile Kaygı ve Depresyon Semptomları Arasındaki İlişkide Başa Çıkma Biçimleri ve Duygu Düzenlemenin Aracı Rolü



Dr. Öğr. Üyesi Başak Türküler AKA - Bahçeşehir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Meltem BUDAK ÜSTÜNDAĞ - Bahçeşehir Üniversitesi

Amaç

Bu projede, COVID-19 salgının psikolojik etkilerini tarayan bir ölçek geliştirilmesi, salgının psikolojik etkileri ile depresyon ve kaygı semptomları arasındaki ilişkide başa çıkma biçimleri ile duygu düzenleme yöntemlerinin aracı etkisinin iki farklı yaş grubunda incelenmesi, salgınla başa çıkmayı kolaylaştıracak kaynakların sunulduğu bir web sitesi oluşturulması amaçlanmıştır.

Bulgular

Projede COVID-19 salgının etkilerini değerlendirmek hedefiyle konuya özgü bir tarama ölçeği geliştirilmiş ve psikometrik özellikleri tatmin edici bulunan bu ölçekle COVID-19 salgınının psikolojik etkileri değerlendirilmiştir. Çalışma sonuçları, 20-40 yaş grubunda salgının psikolojik etkileri ve depresyon semptomları arasında olumlu duygu durumunu artırma, bakış açısını değiştirme ve bastırmanın kısmi bir aracı etkisi olduğunu göstermiştir. Sonuçlar kaygı semptomları açısından değerlendirildiğinde ise sadece olumlu duygu durumunu artırmanın kısmi bir aracı etkisi bulunmuştur. Başa çıkma yöntemleri açısından ise aşırı telafi ve kaçınmanın depresyon ve kaygı semptomları için aracı bir etkisine rastlanmamıştır. 41-65 yaş grubunda, depresyon ile kaygı semptomları için duygu düzenleme boyutlarının aracı bir etkisi olmadığı görülmüştür. Başa çıkma yöntemlerinden ise sadece depresyon semptomları için aşırı telafinin kısmi bir aracı etkisi olduğu görülmüştür. Ayrıca, araştırmaya katılan kişilerin içinde bulunduğumuz bilinmezlik ile baş edebilmeleri, ruh sağlıklarını koruyabilmeleri ve ihtiyaç duyduklarında başvurabilecekleri kaynaklara ulaşabilmeleri için bilgi ve destek paylaşımı içeren bir web sitesi (www.covid19psikolojikdestek.com) hazırlanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Çalışma sonuçlarına göre erken dönem yetişkinlik grubuyla gerçekleştirilecek uygulamalarda, özellikle salgın dönemindeki terapi süreçlerinde, bu grubun kişilerarası duygu düzenleme biçimlerine odaklanılmasının, bakış açısını değiştirme ile olumlu duygu durumunu artırma yönünde çalışılmasının depresyon ve kaygı semptomlarını azaltmada faydalı olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca, müdahale programlarında veya terapi süreçlerinde, orta yaş yetişkinlik grubundakilerarası duygu düzenleme yerine, başa çıkma biçimlerine odaklanılabileceği, özellikle aşırı telafinin olumsuz özellikleri ile çalışılabileceği öngörülmüştür. Özellikle, bu grubun zorlu süreçleri yönetirken neleri yapmadıkları yerine hangi olumlu stratejileri kullandıklarının incelenmesinin ve bu uyumlu becerilerin kazanımı üzerinde yoğunlaşılmasının faydalı olabileceği düşünülmüştür.



120K385 - COVID-19'un Çocuk ve Ergenlerin Bilişsel ve Psikososyal Gelişimi ile Akademik Hayatına Etkileri



Prof. Dr. Sibel Kazak BERUMENT - Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Aysun DOĞAN - Ege Üniversitesi

Doç. Dr. Başak Şahin ACAR - Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Deniz TAHİROĞLU - Boğaziçi Üniversitesi

Amaç

Bu projede, ilkököl ortaokul ve lise çağındaki çocuk ve ergenler ile annelerinin COVID-19 deneyimleri ile, çocuk ve gençlerin bilişsel gelişim (otobiyografik bellek), sosyal gelişim (duygu düzenleme, siber zorbalık, siber kurban, olumlu sosyal davranışlar, içe-yönelim ve dışa-yönelim), akademik ilgi, medya kullanımı ve okul dışı aktivitelere katılımı arasındaki ilişkileri incelemek amaçlanmıştır.

Bulgular

COVID-19 öncesi ile COVID-19 sürecinde ailelerin durumu, ebeveynlik davranışları ve çocuklarının gelişimleri karşılaştırıldığında; anneler evlilik doyumlarının ve eşler arası çatışmaların azaldığını, fakat depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin arttığını, duygu düzenlemede de zorlandıklarını rapor etmiştir. İlkokul ve ortaokula devam eden çocukların akademik ilgilerinde anlamlı düzeyde azalma kaydedilirken, ilkököl öğrencilerinin okula olan bağlanmalarında da azalma olmuştur. Ayrıca çocukların kurallara karşı gelme, söz dinlememe, saldırgan davranışlar sergilemelerinde anlamlı bir artış gözlemlenirken, başkalarına yardım etme, onlara destek olma davranışlarında azalma bulunmuştur. Annelerin psikolojik sağlıklarındaki bozulma, çocuklarına karşı kullandıkları psikolojik kontrol davranışlarındaki artış ile ilişkili bulunurken; çocukların uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları zorlanmalar, çocuk ve ergenlerin duygularını düzenlemedeki sorunlarını, siber zorbalık ve siber kurban olmayı, takıntılı sosyal medya kullanımı, saldırganlık, kurallara karşı gelme, depresyon, kaygı ve kardeşler arasındaki çatışmalarda artış ile akademik ilgideki azalmayı yordayan en önemli faktör olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca, annenin COVID-19 geçirmesi çocukların kaygı düzeylerinde artış, kurallara karşı gelme ve saldırgan davranışlarında azalma ile ilişkili bulunmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Çocuk ve ergenlerin uzaktan eğitimde yaşadıkları güçlüklerin gelişimlerinin çok farklı alanlarında etkili olması ile annelerin kaygı, depresyon ve stress düzeylerinin COVID-19 öncesine göre anlamlı bir şekilde artması bu projenin en önemli bulgularıdır. Uzaktan eğitimin çocuk ve gençlerin gelişimlerini olumsuz şekilde etkilediği bulguları paylaşılarak, herkesin COVID-19 önlemlerine uymasının önemi vurgulanmalı; ayrıca annelere psikolojik destek sağlanmalıdır.



120K387- COVID-19 Salgını Bağlamında Ebeveynlerin Bireysel, Ailesel ve Çevresel Stres Faktörlerinin Çocukların Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi



Doç. Dr. İbrahim Hakkı ACAR - Özyeğin Üniversitesi

Prof. Dr. Asiye KUMRU - Özyeğin Üniversitesi

Dr. Öğret. Üyesi Gizem ARIKAN - Özyeğin Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Fatma Özge ÜNSAL - Marmara Üniversitesi

Amaç

Bu araştırma projesi kapsamında küçük yaşlarda çocukları olan annelerin COVID-19 bağlamındaki stres ve bireysel stres kaynaklarının (stres, depresyon, kaygı) çocukların psikolojik sağlıkları (olumsuz duygulanım, dışa ve içe yönelim davranışları) üzerindeki etkisinin boylamsal olarak incelenmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Küçük yaşlarda çocukları olan annelerin COVID-19 bağlamında deneyimledikleri stres kaynakları tespit edilmiştir. Salgın dönemi sürecinde annelerin COVID-19 streslerinde artış ve eş uyumlarında azalma bulunmuştur. Annelerin eşleriyle ilişki uyumları hem onların hem de çocukların psikolojik sağlıkları için önemlidir. COVID-19 bağlamında ortaya çıkan stres kaynakları hem annelerin hem de çocukların psikolojik sağlıkları ile olumsuz bir ilişki içerisindedir.

Sonuç ve Öneriler

Salgın döneminde annelerin COVID-19 bağlamındaki stresi ve bireysel stres, depresyon ve kaygılarının, çocukların olumsuz duygulanım, içe yönelim ve dışa yönelim davranışları için negatif bir etkiye sahip olabileceğini ortaya konulmuştur. Küçük yaşlarda çocukları olan annelerin COVID-19 bağlamında oluşan streslerini azaltmak veya ortadan kaldırmak için tasarlanabilecek aile-temelli müdahale programları hem annelerin hem de çocukların psikolojik sağlıkları için yararlı olacaktır. Annelerin eşleriyle uyumlarının güçlendirilmesi hem kendi hem de çocuklarının psikolojik sağlıkları için olumlu sonuçlar doğuracaktır.



120K390 – COVID-19 Salgın Sürecinde Öznel Esenliği Koruyucu Bireysel, Ailesel ve Sosyal Faktörlerin İncelenmesi



Doç. Dr. Aslı ÇARKOĞLU – Kadir Has Üniversitesi
Prof. Dr. Mary Lou O’Neil ŞİMŞEK – Kadir Has Üniversitesi

Amaç

Proje ile Türkiye şehir nüfusu temsili bir örneklemden toplanan bireysel (dayanıklılık, algılanan stres, gelecek kaygısı, COVID-19 stresi ve sağlık örseleyici davranışlar), ve ailevi (aile içi iletişim, bakım paylaşımı, bakım yükü ve ilişki memnuniyeti) değişkenlerin COVID-19 salgın sürecindeki durum tespitinin yapılması, bu değişkenlerin öznel esenlik üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Araştırmanın 1175 kişiden salgın öncesi ve sırasında toplanan ilişki memnuniyeti ve ev ve çocuk bakım sorumluluğu paylaşımı ile ilgili sonuçları COVID-19 sürecinde grubun çoğunluğunun hayat ve ilişkilerinden memnuniyetlerinde azalma olduğunu ve erkeklerin bu süreçte ev ve aile bakım işlerine eskisinden daha az katkı sağlayabildiğini göstermiştir. Çalışmanın 1832 kişilik salgın sırasındaki durum tespiti analizleri ise ev kadınlarının kendilerini bakım sorumlulukları ile örselenmiş ve yüksek stres yükü altında algıladıklarını, çalışan kadınların ise gelecekleri konusunda kaygılı olmalarına rağmen, hayat doyumlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğunu göstermektedir. Sağlık riski yaratan kilo ve sigara kullanım artışı oranlarında ise kadınların erkeklerden daha kötü durumda oldukları görülmüştür.

Araştırmanın bu değişkenlerin öznel esenlik üzerindeki etkisinin inceleyen yapısal eşitlik modeli sonuçları ise bireysel dayanıklılığın öznel esenliğin artışında bireyin stres ve bakım verme yükü deneyimlerinde azalmaya sebep olarak dolaylı ancak güçlü bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bireylerin, özellikle de ev kadınlarının, bakım verme yükünü azaltacak aile içi ve dışı mekanizmalar geliştirilmelidir. Türkiye çalışma kültürünün çalışanlarının aile sorumluluklarına zaman ayırmalarına imkân sağlama yönünde değişimi, bunu destekleyici aile/bakım izni ve “babalık izni” gibi devlet politikaları ve düzenlemeler ile hızlanacaktır. Çalışma sonuçları ev kadınlarının bakım verme yükü ile örselenmiş olduklarını, çalışan kadınların ise gelecekleri konusunda kaygılı olmalarına rağmen, hayat doyumlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Hayat doyumundaki bu olumlu fark, aile bakımı ötesinde topluma katkı sağlayabilme imkânının bireylerin öznel esenlikleri açısından önemine işaret etmektedir. Kadınlarımıza sağlanacak ev bakım sorumlulukları ötesinde topluma katkı verebilecekleri imkân ve desteğin öznel esenliklerini artırıcı etkisi olacağı görülmektedir.



120K392 - Ağ Analizi Perspektifinden COVID-19 Küresel Salgınının Psiko-Sosyal Etkilerinin İncelenmesi



Doç. Dr. Mehmet HARMA – Kadir Has Üniversitesi

Amaç

Projenin amacı COVID-19 küresel salgını ile ilintili psiko-sosyal değişkenlerin Türkiye temsili bir örneklemede incelenmesidir. Ağ analizi yaklaşımı ile salgınının farklı sosyoekonomik düzeydeki kişiler üzerindeki etkileri finansal endişeler, davranış düzenleme ve bir dizi iyi-oluş göstergesi bağlamında ele alınmıştır. Bu değişkenlerin farklı gruplar için merkeziyetleri ve karşılıklı etkileri ortaya çıkarılarak bir anlamda risk haritasının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Türkiye temsili bir örneklemede 1905 kişiden veri toplanan bu projede katılımcılara salgın sırasında deneyimledikleri tiksinnmeye hassasiyetleri, algıladıkları finansal endişeler, kurumlara duydukları güven, davranışlarını nasıl düzenledikleri ve iyi-oluşlarına ilişkin sorular sorulmuştur. Daha sonra bu değişkenlerin farklı alt-örneklemlerdeki birbirine göre merkeziyetleri ve karşılıklı ilişkileri incelenmiştir. Sosyoekonomik düzeydeki (SED) farklılıklara göre yürütülen ağ analizi sonuçlarına göre, yüksek SED'deki katılımcılar için yetersizlik ve çaresizlik, eğlencearıyışı ve iş kaybı merkezi önemdeyken, orta SED'deki katılımcılar için yetersizlik ile gözlenen stres, iş kaybı olması durumu, yatırım davranışları, hem COVID-19 ile ilintili tiksinnme hem de genel tiksinnme hassasiyeti yüksek merkezi öneme sahip bulunmuştur. Düşük SED'deki katılımcılar için finansal açıdan tasarrufta bulunma, yatırım yapma motivasyonu ve işteki tükenmişlik diğer düğümlerle yüksek oranda etkileşim içinde bulunmuştur. Sonuçlar farklı SED'deki kişiler için salgın döneminde merkezi öneme sahip değişkenler ortaya çıkarılmıştır ve geliştirilmesi muhtemel veri-temelli müdahale programlarında bu görelî öneme sahip değişkenlerin diğer değişkenler ile ilişkisinin de göz önüne alınması gerekmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Farklı SED'deki bireylerin COVID-19 küresel salgını ile karşı karşıya kaldığı riskfaktörlerinin farklı boyutlar içerdiği görülmektedir. Ağ analizindeki sonuçlar ele alınan değişkenlerin merkeziyetleri ve diğer değişkenlerle ilişkisinin gücü bağlamında incelendiğinde yüksek SED'deki kişiler için sosyal güçlendirici programlardan öte bireysel düzeyde stresle baş etme yolları hakkında bilgilendirici eğitimler yararlı olacaktır. Orta SED'deki kişiler için olası istihdam şartları ve yakın ilişkilerini düzenleyip yönetebilme becerisi kritik görünmektedir. Son olarak, düşük SED'deki katılımcılar için finansal okur-yazarlık eğitimleri küresel salgının yol açtığı problemlerle başa çıkma konusunda faydalı olabilir. Elbette bu finansal okuryazarlık eğitimleri yanında istihdam imkanlarının artırılması kritik öneme sahiptir.



120K406 – COVID-19 Kaynaklı Kaygının Yaygın Anksiyete Bozukluğuna Etkisinde Maneviyat, Farkındalık, Bilişsel Kontrol ve Esneklik Değişkenlerinin Rolü



Dr. Öğretim Üyesi Yasemin MERAL ÖĞÜTÇÜ - İzmir Ekonomi Üniversitesi

Amaç

Projede, COVID-19 Kaynaklı Kaygı ve Yaygın Anksiyete Bozukluğuna semptomları arasındaki ilişkinin ve bu ilişki üzerinde Maneviyat, Bilinçli Farkındalık, Bilişsel Kontrol ve Bilişsel Esneklik bileşenlerinin aracı rollerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, araştırma kapsamında COVID-19 ile ilgili endişeleri ölçmek amacıyla geliştirilmiş olan Koronavirüs Kaynaklı Endişe Ölçeği'nin (KKEÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır.

Bulgular

Geçerlik ve güvenilirlik çalışmamız, KKEÖ'nün psikometrik özelliklerinin yüksek ve kullanışlı bir ölçüm aracı olduğunu göstermiştir. Ana bulgularımıza göre, COVID-19 Kaynaklı Kaygının Yaygın Anksiyete Bozukluğuna (YAB) ile anlamlı bir şekilde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dahası, COVID-19 Kaynaklı Kaygı ve YAB arasındaki ilişkiyi Bilinçli Farkındalık ve Bilişsel Kontrol değişkenlerinin yordadığı gösterilmiştir. Maneviyat ve Bilişsel Esneklik ise ilişkili bulunmamıştır. Bilinçli Farkındalık, bireyin dikkatini şu anda meydana gelmekte olanlara, yargılamadan ve kabul edici bir şekilde odaklaması olarak tanımlanmıştır. Araştırmamızın sonuçlarına göre, Bilinçli Farkındalık düzeyi yüksek olan kişiler pandemi sürecinde kaygı hissetseler de daha az YAB semptomları göstermişlerdir. Bilişsel Kontrol ise bireylerin dikkatini bir amaca yönelik bilgilere yönlendirirken amaç dışı bilginin gelmesini engelleme becerisi olarak nitelendirilmiştir. COVID-19 salgını sürecinde bireylerin düşüncelerinin daha amaca yönelik olması durumunda yine daha az YAB semptomları gösterdikleri bulunmuştur. Bu bulgular ışığında an'da kalabilen, yaşadıklarını yargılamadan kabul edebilen, daha amaç odaklı düşünebilen bireylerin COVID-19 salgını sürecinde daha az etkilendiklerini söylemek mümkündür.

Sonuç ve Öneriler

Yaşanan olağanüstü sürece bağlı olarak gelişen YAB belirtilerinin yordayıcılarının ve koruyucu etmenlerinin daha iyi anlaşılmasına yönelik katkı sunulmuştur. Araştırma sonuçları Bilinçli Farkındalığın ve Bilişsel Kontrolün salgın döneminde koruyucu faktörler olabileceğini göstermiştir. Bu bulguların, YAB tedavisinde de yol gösterici olabileceği düşünülmektedir. Öte yandan, bu araştırma çıktılarından ilerde uygulanacak olan müdahale programlarına da (örneğin farkındalık ya da bilişsel temelli müdahale programları gibi) ışık tutacağı düşünülmektedir. Ayrıca, Koronavirüs salgınının halen devam ettiği ve bireylerin psikolojik sağlığı üzerinde uzun vadeli olumsuz etkileri olabileceği göz önünde bulundurulduğunda, Koronavirüs endişesini incelemek için kullanışlı ve pratik bir ölçek geliştirilmiştir.



120K407 – COVID-19 Pozitif Geçmiş Olan Bireylerde Ruh Sağlığını Koruyucu Faktörlerin Belirlenmesi



Doç. Dr. Mehmet Akif KARAMAN – Kilis 7 Aralık Üniversitesi

Doç. Dr. Ramin ALİYEV- Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi İsmail Hakkı TOMAR - Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hasan EŞİCİ - Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY - Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Amaç

Projede, özellikle COVID-19 gibi önemli felaketler sonrası kolektif olarak toplumu etkileyen olumsuz koşullarda insanların birey ve aile olarak zor durumlar karşısında kendilerini toparlamalarına ve iyi oluşlarını devam ettirmelerine kaynaklık edebilecek koruyucu etkenlerin belirlenmesi ve bu etkenlerin daha da nasıl güçlendirilebileceğinin incelenmesi hedeflenmiştir.

Bulgular

COVID-19 hastalığını geçiren bireylerin yılmazlık deneyimleri dört ana tema altında toplanmıştır: 1) Koruyucu faktörler, 2) Risk faktörleri, 3) Olumlu çıktılar ve 4) Duygular. Koruyucu faktörler kendi içinde içsel ve dışsal koruyucu faktörler olarak ikiye ayrılmıştır. Risk faktörleri ise sosyal dışlanma, ailede eğitimin aksaması ve ekonomik sorunlar alt başlıklarından oluşmaktadır. Olumlu çıktılar içerisinde aile ilişkilerinin güçlenmesi, yaşamda anlamın değişmesi ve gelişim fırsatlarını keşfetme vardır. İçsel koruyucu faktörler maneviyat, umut ve iyimserlik başlıklarından oluşmaktadır. Dışsal koruyucu faktörler ise sosyal destek, aile bağları ve sağlıklı yaşam tercihlerini içermektedir. Katılımcıların üç farklı risk faktörüne sahip oldukları görülmektedir. Bunlar 1) Sosyal dışlanma, 2) Ailede eğitimin aksaması ve 3) Ekonomik sorunlardır. Katılımcılar COVID-19 süreci sonrasında kendilerine meydana gelen pozitif gelişmeler olduğunu belirtmektedirler. Bu pozitif gelişmeler olumlu çıktılar başlığı altında ele alınmıştır. Araştırma kapsamında COVID-19'a yakalanan bireylerin bu süreçte hissettikleri duygular arasında korku, çaresizlik, şaşkınlık, üzüntü, suçluluk, umursamazlık ve engellenmişlik gibi duygular yaşamışlardır.

Sonuç ve Öneriler

- COVID-19 hastalarına psikolojik destek veren ruh sağlığı profesyonelleri yılmazlık konusunu özel olarak değerlendirebilir.
- COVID-19 pozitif olan bireylerin en önemli koruyucu faktör olarak “sosyal destek” kavramına işaret etmesi, toplumda bu konuda ciddi bir bilinçlenmenin sağlanması, aile, arkadaş ve akraba ilişkilerine yönelik olarak uzaktan da olsa ilişki kalitesini arttıracak yöntem ve araçların kullanılması ve teşvik edilmesi için çalışmalar yapılması önerilmektedir.
- İçsel koruyucu faktörler arasında ifade edilen maneviyat, umut ve iyimserlik kavramlarının tedavi süreçlerinde verilecek medikal desteklerin yanında bireyin duygusal açıdan gücünü arttırabilecektir.
- Dünyada ekonomik daralmaların olacağı beklenmektedir. Yaşanan ekonomik zorluklar ile mücadelede, toplumda dayanışma kültürünün oluşturulması önemlidir.



120K408 - COVID-19 Salgını ile İlişkili Psikolojik Belirtilerin Görülme Sıklığı: Belirtilerin Şiddetlenmesi ile İlişkili Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler



Doç. Dr. A. Bikem HACİÖMEROĞLU - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Müjgan İNÖZÜ MERMERKAYA - Hacettepe Üniversitesi

Amaç

Proje kapsamında COVID-19 salgını sürecinde Türkiye’de yetişkinlerde gözlenebilecek bir dizi psikolojik bozukluğa ilişkin belirtilerin sıklığının incelenmesi ve psikolojik belirti geliştirme açısından risk altında olabilecek grupların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bununla birlikte psikolojik belirtiler ile belirsizliğe tahammülsüzlük ve bilişsel esneklik değişkenlerinin ilişkisinin incelenmesi ve olası koruyucu ve risk faktörü özelliklerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Türkiye’de 76 şehirden 18-75 yaş aralığında toplam 3004 katılımcının anksiyete, depresyon, somatizasyon, olumsuz benlik ve hostilitate belirtilerinin şiddeti değerlendirilmiş ve farklı sosyo-demografik değişkenlere göre psikolojik belirti düzeyindeki değişimler dikkate alınarak risk grupları belirlenmiştir. Buna göre kadınlar, bekarlar, 30 yaş altındakiler, düşük gelir ve eğitim düzeyine sahip olanlar, psikiyatrik tanısı olanlar, kendisi veya bir yakını COVID-19 tanısı almış kişilerin pandemi döneminde psikolojik belirti geliştirme açısından risk altında olduğu saptanmıştır. Belirsizliğe tahammülsüzlük ve bilişsel esneklik psikolojik belirti düzeyinin önemli yordayıcıları olarak bulunmuş, psikolojik belirtilerin belirsizliğe tahammülsüzlük ile olumlu yönde, bilişsel esneklik ile olumsuz yönde bir ilişkisi olduğu ortaya konmuştur. Araştırmanın önemli bulgularından bir diğeri de bilişsel esnekliğe sahip olmanın psikolojik belirti geliştirmeye karşı koruyucu bir etkisinin olduğunun ortaya konmasıdır. Bilişsel esneklik düzenleyici değişken olarak belirsizliğe tahammülsüzlük ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide psikolojik belirti düzeyini azaltan ve psikolojik iyilik halini artıran koruyucu bir faktör olarak bulunmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Salgın sürecinde özellikle psikolojik belirti geliştirme açısından risk altındaki gruplara yönelik müdahale programlarının geliştirilmesi oldukça önemlidir. Salgın sürecinde psikolojik zorluklara yönelik faydalanılabilecek kaynaklara ulaşma ihtiyacının artması nedeniyle çevrimiçi platformların ve kitle iletişim araçlarının ruh sağlığına ilişkin bilgilendirme ve yönlendirme gibi amaçlarla daha fazla kullanılması gerekmektedir. Ruh sağlığına ilişkin koruyucu/önleyici bilgilendirme ve uyarı içeriklerinin önemi dikkate alınarak proje kapsamında salgının ruh sağlığına etkisine ilişkin bilgilendirici bir broşür hazırlanmıştır. Psikolojik zorlukların pek çoğunun çözümlenmesinde psikoterapilerin katkısı bilinmektedir. Proje kapsamında da ruh sağlığını koruyucu faktörler olarak dikkat çeken bilişsel esnekliğin artırılması ve belirsizliğe tahammülsüzlüğün azaltılmasına yönelik uygulanabilecek bilişsel yeniden yapılandırma gibi bilişsel terapi yöntemlerinin bireysel ve grup olarak kullanılabilecek etkili müdahale yöntemleri olduğu düşünülmektedir.



120K416 - COVID-19 Salgınlarının Gebelik ve Doğum Sonu Dönemde Kadınların Psikososyal Sağlığına Yansımaları: Kesitsel Bir Kohort Çalışması



Doç.Dr. Öznur KÖRÜKCÜ – Akdeniz Üniversitesi

Prof. Dr. Nurşen ADAK - Akdeniz Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk BORAN - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Doç. Dr. S. Murat BAKACAK - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Doç. Dr. Ebru FINDIKLI - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Prof. Dr. Kamile KABUKCUOĞLU - Akdeniz Üniversitesi

Amaç

Projenin amacı, bütün dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgınının gebelerin ve yeni doğum yapan annelerin psikososyal sağlığı üzerine etkisini belirlemektir.

Bulgular

Gebelerde yüksek eğitim düzeyi, salgın nedeniyle hastanede doğum yapmaktan korkma, doğum sonunda bebeğini emzirme konusunda kaygı yaşama, bebeğin sağlığının olumsuz etkileneceği konusunda endişe duyma durumunun COVID-19 korku düzeyi ve anksiyete düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Doğum sonu dönemdeki annelerin COVID-19 korku düzeyi ile anksiyete yaşama durumu ve salgın döneminde haber ve sosyal medyadan olumsuz etkilenme arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Sağlık personeliyle yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda; salgın sürecindeki değişimler; salgın sürecinde bakım ve karşılaşılan zorluklar ve salgın sürecinde değişen bireysel tutum ve davranışlar şeklinde üç ana tema belirlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışma sonucunda, gebelerin COVID-19 korkusu, anksiyete ve doğum korkusu açısından bakım gereksinimleri olduğu görülmüştür. Pandeminin gebeler ve doğum sonu dönemdeki annelerin psikososyal sağlığına yansımalarının değerlendirildiği bu proje sonuçlarının perinatalmental sağlık konusundaki literatürü güçlendireceği düşünülmektedir.



120K417 - COVID-19 Pandemisinin Evlilik Uyumu Üzerindeki Etkileri



Doç. Dr. F. Işıl BİLİCAN YURTERİ - İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Amaç

Proje kapsamında pandemi sürecinde COVID-19 ile ilgili stresin, çiftlerin öznel iyi oluşları (yaşam doyumu, psikolojik iyi oluş, depresif semptomlar, kaygı ve stres) ve evlilik kalitesi (evlilik uyumu, ilişki doyumu ve romantik yakınlık) ile ilişkisinin araştırılması ve bu ilişkide diydik baş etme becerilerinin rolünün incelenmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Proje kapsamında evli çiftler ile kesitsel ve boylamsal bir çalışma yürütülerek COVID-19 stresinin varlığında hem kadınların hem de erkeklerin bireysel iyilik hallerinin bu stres kaynağından etkilendiği, ancak sadece erkeklerde bireysel stresi de aşım ilişkiye yansıyan bir geçiş olduğu görülmüştür. COVID-19 stresinin yalnızca erkeklerin evlilik uyumu ve ilişki doyumunu doğrudan olumsuz etkilediği bulunmuştur. Erkeklerin COVID-19 stresi arttığında ise kadınların evlilik uyumu ve ilişkide hissettikleri yakınlığın azaldığı görülmüştür. Bireyin diydikbaş etme becerilerini kullanmasının partnerinin bireysel iyilik haline olumlu etkisi olmamış; ancak partnerinin romantik yakınlık, evlilik uyumu ve ilişki doyumunun artması ile ilişkili bulunmuştur. Duygu odaklı ve pozitif baş etme becerilerini kullanmanın ise evlilik uyumunun artması ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Günlük çalışma ile pandemi sürecinde hem dışsal hem de içsel stres faktörlerinin çiftlerin günlük ilişki doyumlarını olumsuz etkilediği, COVID-19 stresinin içsel strese yayılma etkisi gösterdiği ortaya koyulmuştur. Gün içerisinde partnere kendini açmak ve algılanan partner duyarlılığı romantik yakınlığı artırdığı gözlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

COVID-10 pandemisinin ilişkiler üzerindeki olumsuz etkisi göz önüne alındığında, diydik baş etmenin strese karşı koruyucu bir işlev görebileceği düşünülmektedir. Ülkemizde evlilik ilişkilerinin sürekliliğini sağlamak ve çiftlerin ilişki kalitesini korumak için COVID-19 gibi bir dışsal stresin varlığında bireysel stres yönetimi, çift olarak başa çıkma yeteneği, karşılıklı empati ve geçerli kılma konularında duyarlılık, duyguları ifade etme ve düzenleme becerileri geliştirmeye yönelik bireysel veya grup halinde çiftlere eğitimler geliştirmenin faydalı olabileceği değerlendirilmiştir. Proje bulguları geliştirilebilecek eğitimlerin öncelikli olarak problem odaklı becerilerden ziyade duygu-odaklı beceriler üzerine yoğunlaşabileceğine işaret etmektedir.



120K418 - Corona Sürecinde Minnettarlık Yazma Deneyiminin Tehdit Algısı ve Gelecek Kaygısı ile İlişkisi



Doç. Dr. Derya HASTA - Ankara Üniversitesi

Amaç

Projenin amacı, COVID-19 salgını sürecinde, minnettar kişilik yapısı ve deneysel müdahaleler yoluyla etkinleştirilen durumsal minnettarlığın gelecek kaygısı üzerindeki etkilerinin ve bu etkilere COVID-19 salgını nedeniyle algılanan gerçekçi ve sembolik tehditlerin aracılık edip etmediğini test etmektir. Bu doğrultuda biri ilişkisel, diğeri deneysel iki ayrı çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Proje kapsamında elde edilen bulgular, COVID-19 koşullarında, minnettar kişilik yapısının geleceğe dönük kaygıları negatif yönde yordadığına, başka bir deyişle katılımcıların minnettarlık eğilimleri arttıkça gelecek kaygılarının azaldığına işaret etmiştir (Çalışma 1). COVID-19'un sürdüğü bir bağlamda, minnettar olunan veya şükran duyulan deneyimlerin listesini tutmanın ise insanların yaşamın pozitif yönlerine odaklanmalarına yetmediği ve muhtemelen bu nedenle gelecekte duydukları kaygı gibi olumsuz duygu ve düşüncelerinin azalmasını sağlayamadığı görülmüştür (Çalışma 2). COVID-19 nedeniyle algılanan sembolik ve gerçekçi tehditler minnettarlık-gelecek kaygısı ilişkisine her iki çalışmada da aracılık edememiştir. Daha açık bir ifadeyle, ne minnettarlık eğilimi ne de dışardan müdahaleyle etkinleştirilen durumsal minnettarlık COVID-19 nedeniyle algılanan tehditleri etkileyememiş, bu ise minnettarlığın bu tehditler aracılığıyla gelecek kaygısını etkilemesine olanak vermemiştir.

Sonuç ve Öneriler

Bulgular, COVID-19 salgını koşullarında, minnettar kişilik yapısının gelecek kaygısındaki azalmayı yordayabildiğini göstermiştir. Bununla birlikte, minnettarlık yazımı uygulamalarının gelecek kaygısını azaltmadığını göstererek bu uygulamaların herkes için ve her koşulda olumlu sonuç üretemeyebileceğine ve minnettarlık yazımı uygulamalarının pozitif duygu ve yaşantı deneyimi sağlayamadan tek başına özel kötü oluşun etkisini zayıflatamayabileceğine işaret etmiştir. Bulgular ve katılımcı geri bildirimleri bir arada değerlendirildiğinde, COVID-19 salgını gibi olağanüstü koşullarda, insanlardan çok sayıda minnettarlık deneyimi yazmalarını istemenin yarar sağlayamayabileceği ve bireysel farklılıklara bağlı olarak zarara dahi neden olabileceği öne sürülebilir. Bu nedenle, özellikle zorlayıcı olağanüstü koşullarda insanlara çok sayıda veya sabit miktarda minnettarlık deneyimi yazdırmak yerine herkesin istediği miktarda deneyim yazmasını sağlayacak bir esneklik gösterilmesi önerilebilir. Bu sayede, insanların yalnızca gerçekten minnettar oldukları deneyimleri yazma olanağı bulacakları ve bunun bir sonucu olarak olumlu farkındalık yaşamalarının daha olası olacağı düşünülmektedir.



120K421 - COVID-19 Tanısı Almış ve Almamış Bireylerde Sağlık ile İlgili İnançlar, Baş Etme Stratejileri ve Psikopatoloji Arasındaki İlişki: Boylamsal Bir Çalışma



Dr. Öğr. Üyesi Selin KARAKÖSE - FMV Işık Üniversitesi
Doç. Dr. Berna AKÇINAR - FMV Işık Üniversitesi

Amaç

Projede, COVID-19 tanısı almış ve almamış bireylerde, koruyucu sağlık davranışlarına etki eden faktörlerin (i), evlilik uyumu ve ebeveynlik ile ilgili zorlukların (ii), COVID-19 bilişleri, sağlık kaygısı, obsesifkompulsif belirtiler ve baş etme yollarının depresyon, anksiyete ve stres düzeyini yordayıcılığı(iii) ve değişkenlerin zaman içerisindeki değişiminin incelenmesi (iv) amaçlanmıştır.

Bulgular

Projenin bulgularına göre (i) koruyucu sağlık davranışlarının (maske takmak, el hijyenine dikkat etmek, sosyal mesafe korumak) COVID-19'dan koruyuculuğuna ilişkin etkinlik inancının tanı durumundan bağımsız olarak zaman içerisinde arttığı, güncel uyum düzeyi ile kronik hastalığa sahip olmanın pozitif yönde ilişkili olduğu, COVID-19 tanısı alan evli ve 46 yaş üzeri olan bireylerde daha yüksek olduğu, (ii) COVID-19 tanısı alan ve almayan bireylerin ebeveynlikle ilgili deneyimledikleri zorluk alanlarının benzer olduğu ve zaman içerisinde artış gösterdiği, yaşanan zorluk sayısı ile evlilik uyumuyla negatif ilişkili olduğu, (iii) depresyon, anksiyete ve stres üzerinde COVID-19 tanısı almış ve almamış bireylerde COVID-19'a özgü farklı bilişlerin ve baş etme stratejilerinin yordayıcı olduğu (Örneğin; tanı almış grupta hastalıkla baş etmede güçlük, hastalığın korkutuculuğu ve sorumluluğu kabul etme, tanı almamış grupta ise tıbbi hizmetlerin yetersizliği ve batıl inançlar) (iv) nitel aşama ile COVID-19 tanısı almış ve almamış bireylerde pandeminin ortaya çıkış nedeni ve aşının etkileri konusunda temalarda ve sıklıklarında farklar bulunmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Salgının başında COVID-19 tanısı alan ve almayan bireyler ile nicel ve nitel yöntemler ile birlikte yürütülen bu çalışma, psiko-eğitim ve psikolojik destek hizmetlerinin tanı durumuna göre farklı içerikler ile hazırlanmasına işaret etmektedir. Ayrıca, bireysel ve sosyal destek mekanizmalarının geliştirilmesi, ebeveynlere özgü takip ve müdahale çalışmalarının yürütülmesi önceliklendirilmelidir. COVID-19 tanısı alan bireyleri korumak için damgalanmaya karşı kamu spotlarının yaygınlaştırılması ve müdahale programlarının geliştirilmesine ek olarak, bu çalışmada adaptasyon çalışması yapılarak geçerli ve güvenilir bir ölçümleme aracı bulunan 'COVID-19 Bilişleri Ölçeği' ile farklı örneklem gruplarında, COVID-19'a özgü bilişleri belirlemesine yönelik araştırmaların yapılması ve müdahale programı içeriklerinde bu bilişlerin göz önüne alınması önerilmektedir.



120K422 - COVID-19 ile İlişkili Davranışsal Faktörlerin İncelenmesi



Dr. Öğr. Üyesi Başar DEMİR - Akdeniz Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sıla DEMİR - Antalya Bilim Üniversitesi

Amaç

Projenin iki ana amacı bulunmaktadır. Birinci amaç, sağlık iletişiminde kamuoyunun güvendiği iletişim kanallarının tespit edilmesi ve kamuoyunun salgına ilişkin tepkilerinin takip edilmesidir. İkinci amaç ise COVID-19 aşısı olma niyeti ve plazma bağışi yapma niyeti ile ilişkili sosyal psikolojik değişkenlerin incelenmesidir.

Bulgular

Projenin en önemli bulguları COVID-19'a yönelik korunma davranışları ve tavsiyelere uyma konularına ilişkindir. Korunma davranışlarının güçlü belirleyicileri olarak algılanan bilgi düzeyi ve COVID-19'a yönelik kaygı öne çıkarken; tavsiyelere uyma konusunda ise komplo teorilerine inanma, kaygı, algılanan bilgi ve bilgi kaynaklarına genel güven öne çıkmaktadır. Katılımcıların önlemlerin uygun olduğuna ilişkin değerlendirmeleri Temmuz 2020'den Kasım 2020'ye doğru düşmüştür. Bulgular, vatandaşların genel olarak medyaya güvenmediğine ve kurumlara güvenin ise Temmuz ayından Eylül ayına kadar sert bir düşüş gösterip Kasım ayında bir miktar arttığına işaret etmektedir. Sağlık sektöründe çalışanlara ve sağlık meslek örgütlerine olan güvenin yüksek olduğu ve süreçteki gelişmelerin bu güveni zedelediği anlaşılmaktadır. Öte yandan, Bilim Kuruluna ve Sağlık Bakanına güven Kasım ayında düşmüştür. Bununla beraber, Türk Tabipleri Birliği ve sağlık çalışanlarına güvenin sürdüğü görülmektedir. Ayrıca, katılımcıların plazma bağışını ahlaki bir davranış olarak değerlendirmeleri daha yüksek bağış yapma niyetiyle ilişkili görülmektedir. Aşı olma niyeti üzerindeki önemli belirleyiciler ise aşılara güven ve toplumsal sorumluluk hissi olarak ortaya çıkmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Salgının bireylerin duygudurumunu olumsuz etkilediği, kamuoyunun salgının hızlı atlatılmasına yardımcı olacak davranışlara ikna edilmesi için bütün paydaşların katkı ve çabasını gerektirdiği anlaşılmaktadır. Özellikle aşılarmaya yönelik kamu spotlarında, tutumları olumsuz etkileyebilecek olay ve açıklamalardan özenle kaçınılmasının, aşı olma konusunda sosyal onayı güçlendirmenin, aşı olmanın kolaylaştırılmasının aşılarmayı arttıracakı söylenebilir. Bunun için toplumsal sorumluluk ve aşılara güvenin sağlanması gerekmektedir. Aşı olmanın topluma karşı bir sorumluluk olduğunun vurgulanması bu bağlamda son derece önemlidir.



120K425 – COVID-19 Salgınıyla Mücadele Kapsamında Uygulanan Politikaları Desteklemede ve Alınan Önlemlere Uymada Sosyal Normların ve İşbirlikçi Stratejilerin Rolü



Doç. Dr. Serap AKFIRAT – Dokuz Eylül Üniversitesi

Amaç

Proje kapsamında yürütülen çalışmaların amacı bu işbirliğini sağlamaya ve koronavirüsle mücadele kapsamındaki önlemlere uymayı arttıracak sosyal psikolojik faktörlerin saptanması; dolayısıyla hem COVID-19 salgını süresince hem de ileride yaşanabilecek başka salgın ve felaketlere ilişkin tüm insanlığın toptan faydasına davranışların yaygınlaştırılması için oluşturulacak sosyal politikalara sosyal psikolojik açıdan katkı sağlamaktır.

Bulgular

Proje kapsamında biri anket çalışması diğeri yarı-deneysel olmak üzere iki farklı fakat tamamlayıcı araştırma yürütülmüştür. Anket verilerinin analizi, hijyen ve mesafe kurallarına uyma, ihtiyaç sahiplerine yardım etme gibi toplum yanlısı davranışlar ile sokağa çıkma kısıtlamaları gibi salgınla mücadele politikalarına verilen desteğin, risk algısı, ulusal ve küresel özdeşleşme düzeyleri, tanımsal ve ahlaki buyruksal normlar tarafından yordandığını göstermiştir. Tanımlayıcı normlar (bir davranışın toplumun genelinde ne kadar yaygın olduğu) ve buyruksal normlar (toplumda neyin onaylanıp neyin onaylanmadığına dair inançlar) ile liderin kimlik girişimciliğinin, fiziksel ve sosyal önlemleri içeren sağlık davranışlarına uyma üzerindeki etkisinin incelendiği deneysel çalışmaya göre ise, önlemlere uyma, tanımsal ve buyruksal normların pozitif şekilde sunulduğu koşulda en yüksek düzeydedir. Ayrıca, insanlar diğerlerinin de kurallara uyduğunu gördüklerinde, bu kuralların gereğine inanmasalar bile yüksek oranda kurallara ve normlara uymaktadır. Yine eğer insanlar diğerlerinin de önlemlere uyduğu, ve liderin de salgınla mücadelede vizyon sağladığı (kimlik girişimcisi olduğu) koşulda önlemlere daha çok uymaktadırlar.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma bulguları özellikle, medyada haberlerin veriliş biçiminin toplumsal davranışları şekillendirmedeki rolleri hakkında; toplumsal normların birbiriyle çelişmesi halinde hangi norm biçiminin daha etkin olabileceği hakkında; ayrıca toplumsal meselelerde etkili liderlik biçimleri hakkında önemli ipuçları sağladı. Bu bulgularla 1) salgınla mücadele kurallarına uyma mesajını ileten yerel ve merkezi yetkililerin tüm toplum kesimlerini kapsayacak bizlik vurgusu yapmaları gerekliliği; 2) yine yetkililerin kurallara uyulması halinde gelecekte salgının alt edileceğine ilişkin hedef kitleye bir anlayış sağlaması gerekliliği (kimlik girişimciliği); 3) gerek ana akım medyada gerekse sosyal medyada salgınla ilgili haberlerin negatif değil pozitif çerçevelendirilerek aktarılması gerekliliği ortaya çıkmıştır.



120K427- Önleyici Tedbirlere Uyumu Nasıl Arttırabiliriz? Kişisel ve Toplumsal Fayda Mesajlarının Etkisi



Doç. Dr. Onurcan YILMAZ – Kadir Has Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Sinan ALPER – Yaşar Üniversitesi

Dr. Ozan İŞLER- Queensland University of Technology

Amaç

Projede COVID-19'a yönelik koruyucu tedbirlere uyumu arttırabilecek etkili bir sağlık iletişimi yönteminin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Otoriteler tarafından yapılan kamuya yönelik tedbirlere uyum çağrılarında kullanılan mesaj içeriklerinin yanı sıra mesajların kim tarafından iletilindiğinin ve hedef kitlenin psikolojik özelliklerinin tedbirlere uyum üzerindeki etkilerinin deneysel araştırmalarla tespit edilmesi hedeflenmiştir.

Bulgular

Yürütülen deneyler sonucunda bilim kurulu üyeleri tarafından mesaj içeriklerinde kişisel faydayı (“kendini koru”) ve toplumsal faydayı vurgulamanın (“aileni koru”, “ülkeni koru”, “aileni ve ülkeni koru”) önleyici tedbirlere uyumu niyet ve davranış düzeyinde arttırdığı fakat bu mesajların devlet yetkilileri tarafından verildiği durumda bir etki ortaya çıkmadığı tespit edilmiştir. Mesajın hedefi olan insanların çeşitli bireysel ve psikolojik farklılıklarının (COVID-19 komplo inançları, belirsizlikten kaçınma, dürtüsellik, bilişsel yansıma, ideoloji, dindarlık seviyesi ve risk algısı) mesajın etkisi üzerinde bir değişiklik yaratmadığı görülmüştür. İnsanların zaman içerisinde önleyici tedbirlere uyma niyetlerinde ise azalma meydana geldiği anlaşılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Pandemi tehdidine karşı koruyucu tedbirlere uyumu arttırmak amacıyla kamuya yönelik mesajların bilim insanları tarafından “kendini koru” ve “aileni ve ülkeni koru” temalarını içerecek şekilde iletilmesinin kişilerde istenilen davranış değişimini yaratma ihtimali daha fazladır. Dolayısıyla kitle iletişim araçları aracılığıyla insanların koruyucu tedbirlere uyumunu arttırmayı hedefleyen çağrılarının devlet otoriteleri yerine bilim insanları tarafından gerçekleştirilmesi ve kullanılan mesajlarda insanların kendilerini ve sevdiklerini koruması gerekliliğinin vurgulanması pandemiyi kontrol altına alınması için daha etkili olabilir. Gelecek çalışmalar, proje kapsamında oluşturulan mesaj türlerini geliştirerek önleyici tedbirlere uyum üzerindeki etkilerini daha kapsamlı olarak araştırabilir ve tespit edilen etkinin aşılara yönelik tutumlar için de geçerli olup olmadığını araştırabilir.



120K428 - COVID-19 Salgınında Aile İlişkileri Kalitesine Sosyal İlişkiler Modeli Yaklaşımı: COVID-19'un Merkeziyeti, Algılanan Farklılık ve Öz-Kontrol



Dr. Öğr. Üyesi Asuman BÜYÜKCAN TETİK – Sabancı Üniversitesi

Amaç

Projede, COVID-19'un merkeziyeti (hayat ve kimlik ile ne kadar bütünleştirdiği) konusunda aile bireyleri arasındaki farklılıkların, bu farklılıkların aile ilişkileri kalitesi ile bağlantısının ve aile üyelerinin öz-kontrol seviyelerinin bu bağlantıdaki tampon görevinin araştırılması amaçlanmıştır.

Bulgular

Projede, anne, baba ve 18-25 yaş aralığındaki çocuklardan oluşan toplam 481 kişiden veri toplanmış ve analizler Sosyal İlişkiler Modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar beklentilerden farklı bir şekilde, çocukların en düşük değil, en yüksek COVID-19 merkeziyeti seviyesine sahip olduğunu göstermiştir. Anneler ile çocuklar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Diğer aile üyelerinin COVID-19 merkeziyeti konusunda benzediğini düşünmenin genel ilişki doyumu ve yakınlık ile olumlu bağlantısı bulunsa da salgın sırasındaki ilişki kalitesi ile bağlantısı belirlenmemiştir. Son olarak, öz-kontrolün algılanan COVID-19 merkeziyeti benzerliği ile ilişki kalitesi bağlantısında düzenleyici rolü olduğuna dair bir bulguya ulaşılmamıştır.

Sonuç ve Öneriler

Projenin sonuçlarına istinaden, olayın merkeziyeti seviyelerini düşüren yöntemlerin (örn., Kabul ve Kararlılık Terapisi, Bilişsel Davranış Terapisi, Bilişsel Önyargı Değişikliği), salgın sırasında tespit edilen düşük psikolojik sağlığın iyileştirilmesine ya da daha da kötüleşmesinin önüne geçilmesine katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Ayrıca, algılanan farklılıkların giderilmesi ya da gerçekte de var olan bir farklılık ise kabullenilmesinin önem taşıdığı anlaşılmaktadır. Örneğin, taraflar arasındaki iletişimin güçlendirilmesi, gelecek için ortak hedefler belirlenmesi, birbirinin istek ve ihtiyaçlarına duyarlı olunması, diğer aile üyesinin olduğu gibi kabul edilmesi, daha esnek olmaya çalışılması, karşı tarafın bakış açısını dikkate alarak karşılıklı anlayışı artırmayı hedefleyen aile terapileri muhtemel yöntemler arasında sayılabilir.



120K435-Gençlerin Sosyal Mesafe Kurallarıyla İlişkili Riskli Davranışlarında Yaşçılık Etkisi: Önyargı Farkındalığı Artırmaya Yönelik Anonim Bir Çevrimiçi Program Önerisi



Prof. Dr. Muharrem Ersin KUŞDİL – Bursa Uludağ Üniversitesi
Doç. Dr. Leman Pınar TOSUN – Bursa Uludağ Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahu ÖZTÜRK – Bursa Uludağ Üniversitesi

Amaç

Projede, 18 yaş civarı gençlerin yaşçılık önyargısına yönelik farkındalıklarını toplumdaki farklı bireylerin benzer gereksinimlere sahip olduklarını görebilme ve pandemi olgusuna bütüncül yaklaşabilme yoluyla arttırmayı hedefleyen bir müdahale programı hazırlanıp sınanmıştır. Bu sinama, tümüyle anonim bir çevrim içi platform üzerinde gerçekleştirilen ve her birinde bir çözüm önerisinin geliştirilmesinin beklendiği grup çalışmalarıyla yapılmıştır.

Bulgular

Bulgular, yaşçılıkla ilgili herhangi bir doğrudan bilgilendirme ya da uygulama içermeyen programımızın “düşmanca yaşçılık” ve “örtük yaşçılık” eğilimlerinin azalmasında anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Öte yandan, benzer etkiler yine anonim bir çevrim içi platformda yürütülmüş olan ve bu kez ülkemizin kültürel ve coğrafi zenginliğinin dünyaya tanıtımıyla ilgili öneriler geliştirme temasına yoğunlaşan odak grup çalışmalarında da gözlenmiştir. Katılımcıların kendilerini “Türk vatandaşı” kategorisi içinde sınıflandırmasını tetiklemeyi hedefleyen bu kontrol koşulunda da düşmanca ve örtük yaşçılık düzeylerinde azalmalar saptanmıştır. İki farklı benlik sınıflandırmasını harekete geçirmesi planlanan bu programların eşdeğer etkiler üretiyor olmaları başlangıçtaki beklentinin dışında bir sonuç olsa da bunların yaşçılığın yıpratıcı formları üzerinde azaltıcı etki sergilemeleri ümit verici bir bulgudur. Bir diğer önemli bulguysa anonim çevrim içi platformun iki program türünde de hayli yüksek düzeyde “sosyal bulunuşluk” üretebilmesidir. Böylece, gençlerin yaşçılık ve benzeri önyargılar hakkında bir farkındalık geliştirmeleri için bu tür anonim platformların kullanılmasının yüz yüze grup çalışmalarına eşdeğer faydalar üreteceği ileri sürülebilir.

Sonuç ve Öneriler

Projede geliştirilen çevrim içi platform prototipinin ülkemizin değişik bölgelerinde yaşayan ve farklı sosyal kimliklere sahip gençlerin bir amaca yönelik olarak yan yana gelmelerini mümkün kılmasının hem pandemi sürecinde hem de normalleşme dönemleri için önemli imkanlar yarattığı düşünülmektedir. Böyle bir platformun orta ve yüksek öğretim kurumlarındaki gençlerin kimlik kaygılarından bağımsız biçimde, ortak proje hedefleri doğrultusunda çevrim içi olarak, sıkılmadan birlikte çalışmalarına ve görüş alışverişinde bulunmalarına mümkün kıldığı gözlenmiştir. Proje kapsamında geliştirilen ve diğer gruplara (örneğin, engelliler, göçmenler, mülteciler) yönelik önyargılara ilişkin farkındalık düzeylerini arttırmada da kullanım değeri olduğuna inandığımız programın ise bu tür müdahale çalışmaları için faydalı bir içerik ve çerçeve sağlayacağı düşünülmektedir.



120K438 - Gazete Okuma ve Sosyal Medya Kullanımının Bireylerin COVID-19'dan Koruyucu Davranışta Bulunma Eğilimlerine Etkisi



Doç. Dr. Lemi BARUH - Koç Üniversitesi

Prof. Dr. Ali ÇAKOĞLU - Koç Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Kerem YILDIRIM - Kadir Has Üniversitesi

Prof. Dr. Zeynep CEMALCILAR - Koç Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ozan KURU - Singapur Ulusal Üniversitesi

Dr. Ali HÜRRİYETOĞLU - Koç Üniversitesi

Amaç

Bu projede, bireylerin COVID-19'dan korunma eğilimlerini etkileyebilecek etmenlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Proje kapsamında COVID-19 hakkında bilgi/içerik kaynaklarının kullanımı ile COVID-19 ile ilgili risk algıları, COVID-19'dan korunma ile ilgili öz-etkinlik algıları ve COVID-19'dan korunmaya yönelik davranışlar arasındaki ilişki incelenmiştir.

Bulgular

Ağustos-Aralık 2020 tarihleri arasında beş ayrı dönemde yapılan çevrimiçi anket çalışmalarında sosyo-ekonomik göstergeler, kişilik özellikleri, bireylerin koronavirüs ile ilgili haberleri takip etmek için kullandıkları haber/bilgi kaynakları, koronavirüs ile ilgili risk algıları ve koronavirüsten korunmak için aldıkları tedbirlere odaklanılmıştır. Aynı zamanda, anket verilerinin toplandığı dönemdeki gündemin takibi için ulusal gazetelerdeki haberlerin ve sosyal medya platformu Twitter'da COVID-19 ile ilgili yapılan paylaşımların içeriği analiz edilmiştir.

Medya kaynaklarından koronavirüs ile ilgili bilgi almanın COVID-19 risk algısı ve koruyucu davranışlarda bulunma eğilimi ile pozitif bir ilişkisi olduğu gözlenmektedir. Koruyucu tedbir alma eğilimi ile tutarlı olarak bağlantılı olan diğer etmenler bireylerin COVID-19 hastalığına yakalanırlar ise hastalığın ağır geçeceği ile ilgili inançları ve gerekli tedbirleri alabileceklerine dair öz-etkinlik algılarıdır. Hem risk algıları hem de koruyucu davranışlar bakımından bir cinsiyet farkı gözükmemektedir: kadınların koruyucu davranışta bulunma eğilimleri erkeklerinkinden daha yüksektir. Son olarak, uzun vadeli sonuçlara ve çözümlere odaklanan içeriklerin tedbir alma eğilimini arttırabileceği gözlemlenmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Maske takma oranları yüksektir. Maske takılmasını hatırlatıcı unsurların önemine rağmen, iletişim kampanyalarının bu dönemde diğer korunma yöntemlerini öne çıkarması etkinlik açısından faydalı olabilecektir. COVID-19'un uzun süredir insanların hayatını etkilemiş olmasının bireylerde hem tedbir hem de bilgi yorgunluğu yaratmış olması söz konusudur. Bu bağlamda, koronavirüs riski ile ilgili iletişimin geleceğe yönelik olumlu beklentiler ve öz-etkinliği arttıran içerikle desteklenmesi gerekmektedir. Bu çalışmadan elde edilen veriler aşı çalışmalarının şeffaf bir süreçle yürütülmediği durumlarda komplo teorilerinin yayılmasının aşırıya güveni azaltarak aşı kampanyasını sekteye uğratabileceğini göstermektedir. Aşının etkinliği konusunda şeffaf olunması kampanyanın uzun vadeli başarısı için elzemdir.



120K440 - COVID-19'un Türkiye'de Psikolojik Sorunlara Etkisi ve Kendi Kendine Yardım ve Fazlası Müdahalesi İçinde Geliştirilmiş, "Stres Zamanlarında Önemli Olanı Yapmak: Resimli Bir Kılavuz" Kitabının Fizibilite Çalışması



Doç. Dr. Zeynep Ceren ACARTÜRK - Koç Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ersin UYGUN - Bilgi Üniversitesi

Amaç

Projenin amacı; COVID-19 pandemisinin yaşandığı günlerde, Türkiye'de yaşamakta olan Türkler ve Suriyeli mültecilerin psikolojik problemlerini ve buna etki eden faktörleri incelemek ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından geliştirilen bir müdahalenin psikolojik sorunları azaltmada uygulanabilirliğini değerlendirmek için fizibilite çalışmasını yapmaktır.

Bulgular

Bu araştırmadan elde edilen bulgular, kaynak kaybı arttıkça; anksiyete, depresyon ve travma sonrası stres semptomlarının da arttığını göstermiştir. Buna ek olarak, kaynak kaybı ve depresyon, anksiyete ve travma sonrası stres semptomları arasındaki ilişkinin, öz-yeterlilik ve sosyal destek tarafından açıklandığı bulunmuştur. Fizibilite çalışması sonucunda ise müdahale grubunda olan katılımcıların bekleme grubundakilere kıyasla son testte daha düşük depresyon, kaygı ve TSSB skorlarına sahip olduğu gözlemlenmiştir ancak raporlanan düşüş trendi anlamlı değildir.

Yapılan bu araştırma, COVID-19'un bireylerde kaynak kaybına yol açtığı ve bu kaynak kaybının kişilerin psikolojik semptomlarını olumsuz yönde etkilediğini göstermiştir. Bireylerin psikolojik streslerini yönetebilmeleri için kullanılabilecek olan "Stres Zamanlarında Önemli Olanı Yapmak: Resimli Bir Kılavuz" isimli kitabın kullanıldığı fizibilite çalışması olumlu yönde sonuçlar raporlamıştır ancak anlamlı sonuçlar elde edebilmek için gelecekte müdahalenin daha geniş bir örneklem ile etkinlik çalışması olarak incelenmesi önerilebilir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçları Kaynakların Korunması kuramının psikolojik stresin oluşması konusundaki teorilerini destekler niteliktedir. Bulgular, COVID-19 döneminde tecrübe edilen kaynak kayıpları ile psikolojik semptomlar arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Ek olarak, COVID-19 döneminde tecrübe edilen stres ile başa çıkabilmek için kendi kendine yardım formatında oluşturulan müdahalelerin de bireylerin psikolojik semptomları üzerinde olumlu sonuçlar gösterdiği bulunmuştur. Bu bulgu ise, müdahalenin etkililiği hakkında anlamlı sonuçlar elde edebilmek için geniş kapsamlı bir çalışma yapılması gerektiğine işaret etmektedir. COVID-19 döneminde bireylerin tecrübe ettiği kaynak kaybı, buna bağlı gelişen psikolojik semptomlar ve COVID-19 önemlerine uygun müdahalelere olan ihtiyaç ve bu müdahalelerin potansiyel etkileri bu araştırmada gösterilmiştir.



120K443 - Siberkondria, COVID-19 Korkusu, Sağlık Kaygısı, Obsesyonlar, Uyku Kalitesi ve Duygulanım: Bir Karışımli Yapısal Eşitlik Modellemesi Yaklaşımı



Prof. Dr. İlhan YALÇIN - Ankara Üniversitesi

Doç. Dr. Murat BOYSAN - Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa EŞKİSU - Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Zekeriya ÇAM - Muş Alparslan Üniversitesi

Amaç

Proje kapsamında, COVID-19 salgını döneminde Türkiye genelinde 18-65 yaş arasındaki bireylerde COVID-19 korkusu, siberkondria, negatif duygulanım, sağlık kaygısı, obsesif-kompulsif belirtiler ve uyku kalitesi arasındaki ilişkilerin karşımli yapısal eşitlik modellemesi yaklaşımı ile incelenmesi ve gizil profil analizleri aracılığıyla katılımcıların oluşturdukları gizil alt sınıfların tanımlanması amaçlanmıştır.

Bulgular

Proje sonucunda, geçerliğı sınanan Pandemi Sağlık Kaygısı Modeli'ne göre, hastalıklara karşı algılanan kırılgnalık düzeyi, siberkondria şiddeti, kötü uyku kalitesi, sağlık kaygısı ve obsesif-kompulsif belirtilerle pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Negatif duygulanım ise obsesif-kompulsif belirtiler, COVID-19 korkusu, siberkondria şiddeti ve kötü uyku kalitesi ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Ayrıca, COVID-19 korkusunun sağlık kaygısı ile pozitif yönde anlamlı ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir. Bunlara ek olarak, siberkondria şiddeti, kötü uyku kalitesi ve obsesif-kompulsif belirtilerle pozitif yönde ilişkiye sahiptir. Gizil profil analizleri sonucunda, katılımcıların verdikleri yanıtlardan yola çıkılarak, kendi içlerinde homojen özellikler taşıyan altı gizil sınıf tespit edilmiştir. Bu gruplar; 1) Riskten Kaçınan Sağlıklı Grup, 2) Tedbir Almayan Sağlıklı Grup, 3) Enfeksiyon Obsesyonları Grubu, 4) Sağlık Kaygısı Grubu, 5) Negatif Duygulanım Grubu ve 6) Genel Psikopatoloji Grubu şeklinde adlandırılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Pandemi Sağlık Kaygısı Modeli'nde hastalıklara karşı algılanan kırılgnalık, COVID-19 korkusu, siberkondria şiddeti, sağlık kaygısı, negatif duygulanım, obsesif-kompulsif belirtiler ve uyku kalitesinin pandemi psikolojisinde önemli rol oynayan psikolojik değişkenler olduğu gösterilmiştir. Pandemi sürecinde yaşanan ruh sağlığı sorunları konusunda geliştirilecek olan müdahale programları ve psiko-eğitim programlarının hedef kitlelerinin, verilerden elde edilen alt gruplara göre belirlenerek, içeriklerinin her grubun psikolojik profiline uygun şekilde hazırlanması önerilmektedir. Elde edilen bulgulara göre, özellikle pandemi döneminde sağlık kaygısı, obsesif-kompulsif belirtiler ve uyku problemleri, kişilerin bilişsel değerlendirmeleri ve duygu durumlarını düzenleme kapasiteleriyle ilişkili olarak değişim göstermektedir. Bu anlamda, özellikle pandemi döneminde toplumsal ruh sağlığını geliştirici ve koruyucu müdahale programları tasarlanırken bilişsel-davranışçı yaklaşımlardan yararlanılabileceğı değerlendirilmektedir.

COVID-19 ve SAĞLIK





120E117- Konuşma, Ses ve Öksürük Analizi Yazılımı İle COVID-19'a Bağlı Solunum Yolu Hastalıklarının Erken Dönemde Tespiti ve Tele-Sağlık Hizmetine Entegrasyonu



Doç. Dr. Yahya Ayhan ACAR - Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Tıp Fakültesi

Doç. Dr. Mustafa SERT – Başkent Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet AK – Necmettin Erbakan Üniversitesi

Prof. Dr. Orhan ÇINAR – Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi

Prof. Dr. Veysi İŞLER – Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Amaç

Projede solunum fonksiyonlarının konuşma, ses ve öksürük analizi yazılımı ile sürekli olarak takip edilmesi ve solunum yolu rahatsızlıklarının erken dönemde tespiti ile tele-sağlık sistemine entegrasyonu amaçlanmıştır. Projenin diğer amacı ise çevrimiçi bir sistemde diyetisyenlik ve psikolojik danışmanlık hizmeti sunulmasının etkinliğinin gösterilmesidir.

Bulgular

25'i COVID-19 pozitif tanılı ve 25'i COVID-19 negatif tanılı hastadan alınan ses kayıtları, ön işlemede konuşma ve öksürüğün ayrıştırılmasıyla toplamda 100 etiketli veriye dönüştürülmüştür. Öksürük ve konuşma kayıtlarından elde edilen özniteliklerin (MFCC ve VGGish) COVID-19 pozitif ve negatif sınıflarına göre dağılımları arasındaki farklar incelenmiştir. Tasarlanan SVM sınıflandırıcısı MFCC ve VGGish öznitelikleri ile ayrı ayrı eğitilmiş ve sonuçları karşılaştırılmıştır. Buna göre, bulgular VGGish öznitelikli konuşma seslerini, MFCC öznitelikli de öksürük seslerini temsil etmede başarılı olduğunu göstermektedir. 30 hastanın diyetisyen ile 20 hastanın psikolojik danışman ile yüz yüze ve çevrimiçi görüşmeleri anket formları ile analiz edilmiştir. Genel olarak her iki görüşme türü değerlendirildiğinde yüz yüze ve çevrimiçi görüşme yapılan katılımcıların görüşme memnuniyetleri ve görüşme değerlendirme toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan analiz sonuçları konuşma ve öksürük seslerinin COVID-19 ile ilintisini ortaya koymaktadır ve hastalık şüphesi olanların hızlı tespit edilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Psikolog ve diyetisyen ile çevrimiçi görüşme yapmanın da özellikle pandemi döneminin oluşturduğu şartlar nedeniyle oldukça kullanışlı olabileceği görülmüştür.



120E124 – COVID-19 İle Mücadele İçin Yapay Zekâ Destekli Sosyal Mesafe Tespiti Yapan Akıllı Kamera Sistemlerinin Geliştirilmesi



Dr. Öğr. Üyesi Onur KARAMAN – Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Serdar İPLİKÇİ – Pamukkale Üniversitesi

Amaç

Proje kapsamında, patojenle enfekte olan veya taşıyıcı bireyler ile sağlıklı bireyler arasındaki temas olasılığını azaltmak ve hastalığın bulaşma hızını ve kapsamını yavaşlatmak amacı ile uygulanmakta olan önemlerden biri olan “sosyal mesafe tedbirleri”nin uygulanabilirliğinin kontrolü hedeflenmiştir. Bu kapsamda, COVID-19 ile mücadele için yapay zekâ destekli sosyal mesafe tespiti yapan akıllı kamera sistemlerinin geliştirilmesi planlanmıştır.

Bulgular

COVID-19 ile mücadele için, kuşbakışı perspektifi kullanarak sosyal mesafe takibi yapabilen yapay zekâ destekli akıllı kamera sistemi prototipi geliştirilmiştir. Video görüntülerindeki insanları tanımlamak için OpenCV komünitesini tarafından COCO veri tabanı ile eğitilmiş “MobileNet SSD v3”, “Faster RCNN Inception v2”, “Faster RCNN ResNet 50” modelleri test edilmiştir. Geliştirilen modelle, sınırlayıcı kutular yardımıyla tespit edilen insanlar tanımlanabilmektedir. Bu sınırlayıcı dikdörtgenlerin en alt noktalarını referans nokta kabul ederek, kuş bakışı görüntüler elde edilmiş ve uzaklık kalibrasyonu ile referans noktaları arasındaki öklidyen uzaklıklar kullanarak, insanların ikili mesafeleri belirlenmiştir. Jetson Nano geliştirme kiti ve Raspberry Pi kamera modülü kullanılarak geliştirilen yazılım, tüm gerekli işlemleri kendi içerisinde hesaplayarak, sosyal mesafe ihlallerini tespit etmekte, sesli ve ışıklı uyarılarda bulunmakta ve sonuçları sunucuya raporlamaktadır. Böylece üretilen akıllı kamera prototiplerinin, bir değişimin eşiğinde olduğumuz “akıllı şehir eylem planları” dahilinde, kamusal alanlara entegre edilebileceği öngörülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Tasarlanan akıllı kamera sistemine yerleştirilen sensörler sayesinde, bireylerin sosyal mesafe sınırlarını ihlal etmeleri halinde devreye giren uyarı sistemi ile bireylerin farkındalığı artırılmaktadır. Geliştirilen prototip, özellikle stratejik üretim yapan profesyonel işletmelere, sağlık kuruluşlarına entegrasyonu ile çalışma ortamını etkili bir şekilde taramak için güvenlik kamerası çerçevesinde koordine edilebilecektir. Bunun yanı sıra, stratejik üretim yapan işletmedeki denetçilerin çalışma alanlarını yeniden organize etmelerine yardımcı olacak veriler sağlanacaktır.

Bireylerin “sosyal mesafe” kuralları çerçevesinde, normal hayatlarına devam etmelerine olanak tanıyan bu sistem sayesinde, bu önlemlerinin üzerinde ciddi problemlere neden olduğu ekonomi, turizm ve psikolojik alanlarda iyileştirmelerin yapılabilmesi imkânı sunulmaktadır. Önerilen sistemin ibadethaneler, sanatsal ve sportif etkinlik alanları, AVM’ler, havaalanları, işyerleri, turizm tesisleri vb. pek çok kamusal alanda uygulanabilir hale getirilmesi ile COVID-19 ile mücadele kapsamında “sosyal mesafe” tedbirlerinin, sosyal normlar, ekonomi, psikoloji gibi alanlar üzerine etkisi en aza indirilebilecektir.



120S445 - COVID-19 Küresel Salgını Nedeniyle Takip ve Tedavi Süreci Aksayan Obezite Hastalarının Takibinde Dijital Uygulamaların Etkinliğinin Araştırılması



Uzm. Dr. Remziye NUR EKE – Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yalçın ALBAYRAK – Akdeniz Üniversitesi
Dr. Seçil KURU – Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Amaç

Bu proje ile bir Obezite Merkezinde takipli olup COVID-19 pandemisi nedeniyle takip ve tedavi süreci aksayan obezite hastalarının takibinde dijital uygulamaların etkinliğinin araştırılması; elde edilecek veriler ışığında hastaların bu süreçte Merkez ziyaretlerini en aza indirerek sağlıklı ve yeterli beslenme, düzenli fiziksel aktivite alışkanlıkları ile kilo verme becerilerini devam ettirebilmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Proje kapsamında SBÜ Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Obezite Merkezinde takipli 30 obezite hastası geliştirdiğimiz akıllı telefon uygulamasına akıllı bileklik kullanımının entegre edildiği model ile hiç hizmet kesintisi yaşamadan, düzenli olarak, gerektiğinde anlık dönütlerle, yaklaşık 3 ay takip edilmiştir. Hastaların %96,7'si (n=29) kadın, %3,3'ü (n=1) erkek; %90'ı evli, %10'u bekar. Ortalama yaş $42,57 \pm 7,57$ yıl (min:21-max:50) olarak hesaplanmıştır. Proje sonunda hastaların ortalama kilolarının 92,25 kg'dan 89,7 kg'a; VKİ'lerinin ise 35,5 kg/m²'den 34,8 kg/m²'ye düştüğü gözlenmiştir ve bu düşüş istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,001$). Dijital takibi yapılan hastaların laboratuvar parametrelerinden HbA1c ve trigliserit düzeyleri ile sistolik ve diastolik kan basınçlarında da istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşme saptanmıştır. Tüketilen kalori miktarlarındaki değişimler ile açlık insülini, insülin direnci (HOMA-IR) ve trigliserit değişimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde orta derecede bir korelasyon bulunmuştur. Ayrıca proje sonu yürüyüş egzersizi süresindeki artışın kilo kaybını arttırdığı, açlık insülini ve HOMA-IR değerlerindeki artışın ise kilo kaybını azalttığı gözlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Çevrim içi veya akıllı telefon/akıllı bileklik tabanlı takip ve yönlendirmelerin, pandemi sebebiyle hastaneye gitmeyi tercih etmeyen obezite hastalarının tedavilerinin idamesinde etkin bir yöntem olarak kullanılabileceği tespit edilmiştir. Sistemin uygun şekilde adapte edilerek benzer dijital uygulamaların yaygınlaştırılmasının kamu-özel obezite merkezlerinde, Endokrinoloji ve Metabolizma Kliniklerine bağlı obezite birimlerinde ve obezite cerrahisi uygulanan merkezlerde de faydalı olabileceği; diabetes mellitus, hipertansiyon gibi kronik hastalıkların takibinde verilerin anlık değerlendirilmesinde hem tedavi sunan hekime hem de tedavi alan hastaya kolaylık sağlayabileceği; özellikle Evde Sağlık Hizmeti alan hastalarda sıkça görülen ve önemli bir sağlık sorunu olan malnütrisyon sorununun çözümünde de etkin olabileceği düşünülmektedir.



120S461 – Yoğun Bakım Ünitesinde COVID-19 Hastaların Yakınları İle Buluşturulması: Sanal Hasta Ziyareti



Dr. Öğr. Üyesi Ayda KEBAPCI - Koç Üniversitesi
Doç Dr. Emine TÜRKMEN – Koç Üniversitesi

Amaç

Proje, yoğun bakım ünitesinde yoğun bakım hemşiresi öncülüğünde uygulanan Sanal Hasta Ziyareti programının, COVID-19 hasta ve yakınlarının durumluk anksiyete düzeyi ile hasta yakınlarının memnuniyeti, hastane anksiyete ve depresyon düzeyine etkisini incelemek, hekim ve hemşirelerin sanal ziyarete yönelik görüş ve deneyimlerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Bulgular

COVID-19 pandemi sürecinde, Yoğun Bakım Ünitesinde (YBÜ) her gün düzenli şekilde uygulanan Sanal Hasta Ziyaret Programı, invaziv veya noninvaziv mekanik ventilasyon alan, sedatize olan ya da bilinci açık tüm hastaların ($2,97 \pm 5.45$ vs. $1,49 \pm 2,19$) ve yakınlarının ($5,70 \pm 2,68$ vs. $3,53 \pm 2,82$) durumluk anksiyete düzeyini anlamlı şekilde düşürdüğü belirlendi ($p < 0.01$). Ayrıca, sanal teknoloji platformları ve mobil cihazların kullanılmasıyla uygulanan Sanal Hasta Ziyareti, Sanal Hasta Ziyaret Programının hasta yakınlarının hastane anksiyete düzeyini düşürmede etkili olduğu ($9,40 \pm 4,63$ vs. $7,68 \pm 3,65$) ($p < 0.01$), ancak hastane depresyon puanlarında anlamlı düşüş oluşturmadığı saptandı ($p > 0.01$). Hastaları yoğun bakımdan ayrıldıktan sonra yapılan değerlendirmede, hasta yakınlarının yoğun bakım ünitesinden (%80,5) ve Sanal Hasta Ziyaret Programından (%96) çok memnun oldukları görüldü. YBÜ’de çalışan hekim ve hemşireler, COVID-19 süresince kısıtlanan hasta ziyareti yerine hekimler tarafından telefonla hasta yakını bilgilendirmelerinin hasta yakını tam olarak tatmin etmediğini, bu nedenle Sanal Hasta Ziyareti programının hasta yakınlarının psikosozal gereksinimlerinin karşılanması ve hasta iyileşmesine ve aile merkezli bakım uygulamalarına katkı sağlaması nedeniyle, yenilikçi elzem bir uygulama olduğunu belirttiler.

Sonuç ve Öneriler

Hastaların entübe olup olmadığına bakılmaksızın, Sanal Hasta Ziyareti, tüm hasta ve yakınlarının durumluk anksiyete düzeylerini düşürdü. Ek olarak, hasta yakınları duygusal olarak desteklendi ve bilgilendirildi ve hastaları son günlerine kadar görüş vedalaşabildiler. Sanal Hasta Ziyareti pandemi sırasında uygulanması gereken önemli bir programdır, bu nedenle, tüm yoğun bakım ünitelerinin bu programı benimseyerek ve multidisipliner ekiplerini hazırlayarak kullanmaları önerilir.



120S467 - COVID-19 Pandemisi ve Benzeri Kriz Dönemlerinde Hemşirelik Hizmetlerinin Etkin Yönetimine İlişkin Online Eğitim Programı Modeli



Dr. Öğr. Üyesi Handan ALAN - İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa
Prof. Dr. Ülkü BAYKAL - İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa
Doç. Dr. Arzu Kader HARMANCI SEREN - Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Feride EŞKİN BACAĞSIZ - Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Amaç

Proje, COVID-19 pandemisinde sağlık bakım organizasyonlarında çalışan yönetici hemşire ve hemşirelerin deneyimlerini ve yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla nitel tasarımda ve çıkan bu sonuçlardan hemşirelik hizmetlerinin etkin yönetilmesi için web tabanlı eğitim modeli hazırlanarak yönetici hemşirelerin bilgi ve becerilerinin artırılması amacıyla randomize kontrollü ve yarı deneysel bir tasarımda gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Nitel aşamada 14 yönetici hemşire ve 14 hemşire ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular; kurumun genel yönetimine yönelik sorunlar, hemşirelerin yaşadığı sorunlar ile yönetici hemşirelerin yaşadığı sorunlar olmak üzere üç ana temada değerlendirilmiştir. COVID-19 pandemisinin çalışanlar üzerinde olumsuz sonuçları olduğu, yöneticilerin bu aşamadaki çözüm çabalarının etkili olduğu, bununla birlikte önemli eksiklikler ve sorunlar deneyimlendiği belirlenmiştir. Nitel verilerin analizi sonucunda dokuz videodan oluşan web tabanlı eğitim programı oluşturulmuştur. Katılımcılar randomizasyon yöntemiyle girişim ve kontrol grubuna ayrılmıştır. Girişim grubuna web tabanlı eğitimin öncesinde ve sonunda ön test/ son test uygulanırken, kontrol grubuna web tabanlı eğitim verilmeden bir ay ara ile ön test/ son test uygulanmıştır. Yapılan analizlerde, ön test uygulamasında girişim ve kontrol gruplarının toplam doğru yanıt ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olmadığı belirlenirken ($p:0,843$), son test ölçümlerinde ise girişim grubundaki katılımcıların toplam doğru yanıt ortalamalarının istatistiksel olarak çok ileri derecede anlamlı farkla yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,001$).

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak; sağlık hizmetlerinin önemli bir grubu olan hemşirelerin ve yönetici hemşirelerin COVID-19 pandemisinde çalışma ortamlarının yönetiminde bir takım eksiklikler ve sorunlar gözlemledikleri söylenebilir. Bu eksikliklerin giderilmesi ve sorunların çözümlenmesi için hemşirelerin ve yönetici hemşirelerin deneyimlerini öğrenmek, yaşadıkları sorunları belirlemek, gelecekteki benzer durumların yönetimini planlamaya yardımcı olacaktır. Ayrıca mevcut pandemiden etkilenen yönetici hemşirelere gereksinimleri doğrultusunda bilgi edinebilecekleri bir çevrim içi eğitim programı oluşturmak amacıyla yürütülen bu projenin öncü bir adım olduğu düşünülmektedir.

COVID-19 ve SİYASET BİLİMİ ve KAMU YÖNETİMİ





120K626 – Sosyal Ağların Sürdürülebilirliğinin Geliştirilmesi

Prof. Dr. Metin TOPRAK – İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Ömer DEMİR – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet Emin KÖKTAŞ – İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Dr. Gazi ALATAŞ – Türk Kızılay

Prof. Dr. Yüksel BAYRAKTAR – İstanbul Üniversitesi

Doç. Dr. Suna MUĞAN ERTUĞRAL – İstanbul Üniversitesi

Doç. Dr. Hakan DULKADİROĞLU – Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi



Amaç

- Metropollerde en yaygın örgütlenme olan ikamet eden hemşehrilerin kurdukları STK'larının sorun çözme ve sosyal ağ kapasitelerini geliştirerek, salgın, afet ve kriz dönemlerinde sürdürülebilir toplum için proaktif rol almasını sağlamak.
- Sosyal koruma kalkanı çerçevesinde kamu, özel ve üçüncü sektör işbirliğine ilişkin yönetim modelini geliştirmek ve güçlendirmek.

Bulgular

- Hemşehri STK'larının afet ve acil durumlara ilgili kapasiteleri oldukça düşük düzeydedir. COVID-19 salgınında bilgilendirme linklerinin paylaşımı dışında az sayıda faaliyetleri bulunmaktadır. Üyelerin ikamet ettikleri binada/sitede ve mahallede yüksek düzeyde komşuluk ilişkileri söz konusu olup, bu tutum olumlanmaktadır; yani afet ve acil durumlara müdahalede sivil katkı potansiyeli yüksektir.
- STK yönetiminde kadın üye ve 30 yaş ve altı üye oranı düşüktür (%10 civarında). İhtiyaç sahibi çeşitli hemşehri gruplarına yönelik yardım fonu bulunduran STK'ların oranı %21-%39 arasında değişmekte, bu alanlardaki faaliyetlere olumlu yaklaşım yüksek düzeydedir.
- STK'ların hemşehrilerin sorunlarını giderme konusunda İstanbul'da ve memleketteki resmi kurumlar ve diğer STK'larla ilişkileri düşük oranlarda da olsa mevcuttur. aidat dışında ödeme yapanların oranı %14 gibi düşük bir orandadır. Üyelerin yarıya yakını STK yönetimini yeterli görmektedir.
- Hemşehrilerin STK'ları ziyaret nedenleri vakit geçirmek, gidecek başka yer olmaması, kağıt, tenis, okey vb. oyunlar oynamak, faaliyetlere destek olmak, gazete, dergi okumak ve internete girmek ve iş aramak olarak sıralanmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

- Hemşehri STK'larının salgın, afet ve kriz dönemlerinde sorun çözme ve sosyal ağ kapasiteleri sürdürülebilir bir toplum için proaktif rol alma kapasitelerinin düşük ve iyileştirmeye açık olduğu belirlenmiştir.
- Sosyal koruma kalkanı çerçevesinde kamu, özel ve üçüncü sektör işbirliğine ilişkin yönetim modelinin geliştirilmesi ihtiyacı tespit edilmiştir.
- Sosyal girişim ve ilişkisel devlet yaklaşımları esas alınarak; afet ve acil durumlarda sivil toplum inisiyatifinin geliştirilmesine yönelik birbirini destekleyici iki model geliştirilmiştir: İlk model olan Belediye Modeli, ikinci model olan AFAD Modelinin etkin çalışması için hazırlayıcı ve destekleyici bir modeldir. Belediye modeli, aktif yurttaş katılımını, toplumsal uyum, kentsel entegrasyon ve nesiller arası kültür aktarımını desteklemede hazırlayıcı ve destekleyici bir modeldir.



120K642 - Pandemi Sürecinde Kent: “Kentsel Bağışıklık” Sağlanmasında Beklenti - Kapasite Yönünden Bir Araştırma (Göller Bölgesi Örneği)



Prof. Dr. Nilüfer NEGİZ - Süleyman Demirel Üniversitesi
Doç. Dr. Pınar SAVAŞ YAVUZÇEHRE - Pamukkale Üniversitesi

Amaç

Proje, var olan koşullar içerisinde salgınların kaçınılmaz olduğu öngörüsüyle kentlerin salgınlar ile mücadele kapasitelerini artırmak için kent düzleminde toplumsal beklenti düzeyini ve belediyelerin salgınla mücadele kapasitelerini tespit etmeyi ve bunun geliştirilmesi yönünde öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Bulgular

Araştırmada, kentsel sağlığı-bağışıklığı sağlama ve güçlendirme konusunda vatandaşların belediyelerden ağırlıklı olarak istihdam, nakdi yardım ve denetimlerde süreklilik gibi konularda beklentileri olduğu belirlenmiştir. Yine, belediyelerin kentsel sağlığı ve bağışıklığı sağlama ve güçlendirme konusunda yetki ve kaynakları açısından durumlarının, kentsel sağlığı ve bağışıklığı sağlama adına yeterli olmadıkları yönünde olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, belediyelerin kentsel sağlığı ve bağışıklığı sağlama ve güçlendirmek için kapasitelerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Son olarak, ulusal ya da kentsel düzeyde bağışıklık kazanmış ülke/kentler haline getirmek için duruma karşı disiplinlerarası ve bütünlük bir yaklaşım izlenmelidir. İlgili bilim dallarının birlikte hareket etmesi için yerel yönetimler ve bir anlamda orkestra şefi olarak merkezi hükümetin yönetiminde işbirliği gereklidir. Merkezi idareyi güçlü kılan, merkez adına yerelde kentsel hizmetleri sunan yerel yönetimlerdir. Olası gelecek pandemi, salgın, afet ve kriz süreçleri için yerel yönetimlerin tecrübeleri değerlendirmesi, geleceğe dair planlamalar yapması, kentleri daha dirençli hale getirmesi gerekmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma ve bulgularından hareketle, yeni normal kent yaşamı ve bu yaşamın gerektirdiği kentli davranışları konusunda; deneyimlerin ne ölçüde olduğuna dair yeni çalışmaların yapılması gerekmektedir. Pandemi sürecinde sorun alanlarına dair daha çok veri elde edebilmek için büyük ölçekli kentlerde ve kırsal niteliği yoğun kentlerde de benzer saha çalışmalarının yapılması, kamu politikası geliştirilmesi noktasında önemli katkı sağlayacaktır. Çünkü yaşanan yerin niteliği, büyüklüğü, kalabalıklığı gibi kentsel/mekânsal özellikleri; olası afetler karşısında hazırlıklı olunması için, gerekli olan planların yapılmasında yol gösterici olacaktır.



120K659 – COVID-19 Pandemi Nedeniyle Yerel Yönetimlerde Dijital Dönüşümden Kaynaklanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Bartın İli Örneği



Doç. Dr. Alper AYTEKİN – Bartın Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÖZKÖSE – Bartın Üniversitesi
Muhammed TEMLİ – Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (Zonguldak)

Amaç

Proje, yerel yönetimlerin COVID-19 sürecinde, kamu hizmetlerinin sunumunda ve iş yapış şekillerinde karşılaştıkları riskleri ve fırsatları ortaya çıkarmanın yanı sıra kamu kurumlarının bilişim geleceği hakkında öneriler sunmaktadır. Yerel yönetimlerin pandemi sürecinde dijital dönüşümde yaşadıkları güvenlik yaklaşımı, siber risklerle mücadele, dijital yaşama uyum ve mekân bağımlılığının ortadan kalkması gibi durumlar da proje kapsamında incelenmiştir.

Bulgular

Anketlerin ve mülakatların değerlendirilmesi sonucunda, bu olağanüstü koşullar altında kamu kurumlarının %89 oranında uzun aralıklarla kesintisiz olarak uzaktan çalışma modeli ile başarılı bir şekilde hizmetlerini yürütebildikleri gözlenmiştir. Bartın ilinde kamu kurumlarında görev yapan katılımcıların görüşlerine göre, COVID-19 pandemisinin, kurum çalışanlarının iş üretkenliğini (%80,5) azalttığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca COVID-19 pandemisinin kurum çalışanlarının çalışma davranışlarını %71,5 oranında etkilediğini ve çalışma hayatındaki davranışlarını önemli ölçüde (%85,4) etkilediğini gözler önüne sermektedir.

COVID-19 pandemisinin yerel yönetimlerin dijital dönüşümleri üzerinde önemli (%81,3) etkilere sahip olduğunu göstermiştir. Çalışanların COVID-19 pandemisi nedeniyle evden çalışmaktan memnun olduğu (%57,8) gözlemlenmiştir. Çalışanların %72,4'ü işle ilgili daha az stres yaşadığına, %56,1'i işlerine daha iyi konsantre olabileceklerine ve %75,6'sı uzaktan çalışmanın yakın gelecekte tükenmişlik olasılıklarını azaltacağına inanmaktadır.

Kurumların bilgi işlem altyapıları incelendiğinde hem bilgisayarlarında hem de serverlarda güvenlik duvarı ve anti virüs programı kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunun aksine kurumlarda Siber Saldırı Müdahale Ekibi (SOME)'nin olmadığı görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Kurum çalışanlarına kişisel bilgilerin korunması ve bilgi güvenliği hakkında eğitimlerin verilmesi çalışanların performansını arttıracığı gibi ileride daha güvenli bir çalışma ortamının oluşturulmasını da sağlayacaktır.

Bulut bilişim teknolojisinin kullanımının kurumların uzaktan çalışma uygulamalarını kolaylaştırmaya yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Dijital dönüşümü hızlandırmak adına geleneksel iş yapış süreçlerinde hala geçerliliğini korumakta olan eski mevzuat ve yönetmeliklerin hızlı bir şekilde güncellenmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak kurumların, COVID-19 ile karşı karşıya olduğu bu mevcut durum da dahil olmak üzere her durumda esnek, dinamik ve uyarlanabilir olması gerekmektedir. İyi bir uygulama ve yönetim ilkeleriyle, uzaktan çalışmanın ofiste çalışmak kadar etkili olabileceği düşünülmektedir.



120K665 – COVID-19 Salgını ve Vefa Sosyal Destek Grubu Bağlamında Yerelde Yaşlılara Sunulan Hizmetlerin Değerlendirilmesi: Kayseri Talas Büyükşehir İlçe Belediyesi Örneği



Prof. Dr. Ali KAYA – Nuh Naci Yazgan Üniversitesi
Doç. Dr. Hüsnü AKILLI– Nuh Naci Yazgan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Damla MURSÜL – Nuh Naci Yazgan Üniversitesi

Amaç

Projenin amacı, Kayseri Talas İlçesi sınırları içinde ikamet eden 65 yaş ve üstü vatandaşların, ilçede faaliyet gösteren Vefa Sosyal Destek Grubunun çalışmalarına yönelik memnuniyet düzeylerinin tespit edilmesi ve görüşlerinin değerlendirilmesidir.

Bulgular

Proje kapsamında gerçekleştirilen anket çalışması sonucunda Vefa Sosyal Destek Grubunun hizmetlerinden memnun kalma oranının %87,3 ile yüksek bir orana sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Hanehalkı yapısı ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki olduğu; tek başına yaşayanların, kendilerini salgında daha fazla yalnız hissettikleri; çoğunlukla ölüm korkusu yaşamadıkları ancak sevdiklerini kaybetmekten korktukları tespit edilmiştir. Katılımcıların gelir durumları ile psikolojik dayanıklılıkları arasında anlamlı bir ilişki olduğu; geliri olmayanların, geliri olanlara göre kendilerini daha fazla yalnız hissettikleri ve kaygı düzeylerinin arttığı saptanmıştır. Kronik hastalık durumları ile psikolojik dayanıklılıkları arasında anlamlı bir ilişki olduğu; hastalığı olmayanların fiziksel sağlıklarının, olanlara göre daha az bozulduğu ve daha az ölüm korkusu yaşadıkları tespit edilmiştir. Kaygı düzeyinde artış yaşanması açısından elde edilen veriler incelendiğinde ise her iki grubun da çoğunlukla geçmişe nazaran daha kaygılı olduğu; ancak alınan kamusal tedbirlerle kendilerini güvende hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular ve öneriler, 21 Aralık 2020 tarihinde düzenlenen çalıştayda kamu kuruluşlarının temsilcileriyle paylaşılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Salgın nedeniyle evlerinde uzunca bir süre izolasyonda kalan 65 yaş ve üstü vatandaşların fiziksel sağlıklarının yanında psikolojik sağlıklarının da önemli olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Zaruri ihtiyaçlarının karşılanmasının dışında, naif bir yaklaşımla yalnızlıklarını da giderecek faaliyetler düzenlenmelidir. Geriatri uzmanlarının desteği doğrultusunda yaşlıların ziyaret edilmesi; sağlık personeli eşliğinde rutin sağlık kontrollerinin gerçekleştirilmesi de salgın yönetiminin faaliyet alanına dâhil edilmelidir. Bu hizmetleri yerine getiren kamu kuruluşlarının idari ve mali kapasiteleri açısından yetkinlikleri gözden geçirilmeli ve güçlendirilmelidir. Afet öncesi tatbikat çalışmalarında olduğu gibi vatanndaşa sunulan hizmetlerle ilgili eğitim çalışmaları gerçekleştirilmeli; gönüllülük ve sorumluluk bilinci gibi esaslar dikkate alınarak personel seçimi yapılmalıdır. Yaşlılar, salgını yayan değil salgından en çok etkilenen ve kurallara olabildiğince uyum gösteren grupları oluşturduğundan farkındalık çalışmalarıyla ötekileştirilmelerinin önüne geçilmelidir.



120K681 - Yerel Yönetimlerde Toplum Hizmet Verenlerin COVID-19'a İnterdisipliner Bir Yaklaşımla Bakış Açısı ve Çözüm Önerileri



Uzm. Dr. Banu DÖNER – İzelman Genel Hizmet Otopark Öz. Eğ. İtfaiye ve Sağ. Hiz.Tic. A.Ş.
Prof. Dr. Aliye MANDIRACIOĞLU – Ege Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Besim Can ZIRH – Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Koray VELİBEYOĞLU – İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Prof. Dr. Raika DURUSOY – Ege Üniversitesi

Amaç

Bu çalışmada İZELMAN AŞ çalışanlarının COVID-19 salgınına yönelik algı, tutum ve davranışlarının tespit edilmesi, toplumun uyumundaki gözlemlerinin saptanması, günlük hayatlarında en çok riskli gördüğü alanların ve risklerin tespit edilmesi, COVID-19'a yönelik alınan önlemlerin yeterliliğinin ve etkisinin ölçülmesi sonrasında yönetimsel çözüm önerileri ve mekânsal tasarım önerileri oluşturulması hedeflenmiştir. Bu çalışmada İZELMAN AŞ çalışanlarının COVID-19 salgınına yönelik algı, tutum ve davranışlarının tespit edilmesi, toplumun uyumundaki gözlemlerinin saptanması, günlük hayatlarında en çok riskli gördüğü alanların ve risklerin tespit edilmesi, COVID-19'a yönelik alınan önlemlerin yeterliliğinin ve etkisinin ölçülmesi sonrasında yönetimsel çözüm önerileri ve mekânsal tasarım önerileri oluşturulması hedeflenmiştir.

Bulgular

Bilgi ve Davranış Anketinde 52 soru üzerinden bilgi puanı ortalaması 37,2 (+ -)5,2, 17 soru üzerinden davranış puanı ortalaması 13,0(+ -)3,8 olarak bulunmuştur. Katılımcılar sekiz belirtiyi, inkübasyon süresini, beş bulaş yolunu, 15 korunma yolunu %70 üzeri doğru olarak bilmiştir. Çalışanların 16 sorudaki davranışının %60 üzeri doğru olduğu belirlenmiştir. Çalışanların gözlemleriyle toplumun davranışlarını değerlendirmeye yönelik 27 sorunun 25'inde toplumun %50 altında kurallara uyduğu görülmüştür. Mekânsal Algı ve Tasarım Anketinde COVID-19 bulaşması açısından kentte bulunan ve müdahale edilebilecek mekânlardan otobüs, metro, İZBAN ve tramvay durakları ve iskeleler, yaya yolları ve trafik lambaları, pazar yerleri, yürüme alanları, park/bahçe/rekreasyon/mesire alanı, dış mekân tuvaletleri ön plana çıkmakta iken bulaş riski açısından temas etmekten kaçınılan kentsel ekipman ve malzemelerden ilk üçü duraklar, banklar ve yaya butonlarıdır. Derinlemesine görüşmelerde; önlemlerin uygulanması konusunda bireysel sorumluluğun önemli olduğu, bireylerin önlemlere uymamasının ve salgınla mücadelede koordinasyon eksikliğinin motivasyon ve güven kaybına neden olduğu bildirilmiştir. Proje sonucunda dokuz farklı tasarım önerisi geliştirilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Halk sağlığı ve sosyoloji disiplinleri ile çalışanların ve toplum sağlığını korumaya yönelik hastalıkla ilgili yönetimsel öneriler oluşturulmuş, şehir planlama ile Acil Korona Mekânları içerisinde yer alan mimar, iç mimar, endüstri ürünleri tasarımı disiplinlerince de bulaş riskine karşı özgün mekânsal tasarım önerileri geliştirilmiştir.

COVID-19 ve SOSYOLOJİ





120K446 - Salgınla Mücadelede Sağlık Çalışanlarının Yaşadığı Etik İkilemler ve Etik Değerlere Duyarlı Dirençlilik Geliştirilmesi Projesi



Dr. Öğr. Üyesi Ayşe USLU - Nişantaşı Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Şule CAN SAYAR - Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Bengi BEZİRGAN TANIŞ - Nişantaşı Üniversitesi

Amaç

“Salgınla Mücadelede Sağlık Çalışanlarının Yaşadığı Etik İkilemler ve Etik Değerlere Duyarlı Dirençlilik Geliştirilmesi Projesi”nin amacı, COVID-19’la mücadelede görev alan sağlık çalışanlarının, bu süreçte bireysel ve kurumsal kapsamda deneyimledikleri etik ikilemler ve etik uyumsuzlukların tespiti ve analizi yoluyla, bu deneyimlerin onlarda yol açtığı zihinsel zorlanmaların etkisini azaltmak ve dirençliliklerinin geliştirilmesine katkıda bulunmaktır.

Bulgular

Proje kapsamında COVID-19 salgını sürecinde, 121 katılımcı sağlık çalışanının deneyimledikleri etik ikilem ve etik uyumsuzluklar nicel yöntemlerle araştırılıp, raporlanmıştır. Diğer yandan, nicel ölçüm çalışması katılımcılarından onamı alınan 25 sağlık çalışanıyla derinlemesine görüşme yapılmış ve deneyimledikleri etik ikilem ve etik uyumsuzluklarla baş etme yolları araştırılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın en temel bulgusu, potansiyel birer hasta ve yüksek oranda taşıyıcı olma potansiyeline sahip katılımcı sağlık çalışanlarının, bulaşıcı hastalıkla mücadeleye uygun koruyucu ekipmanının sınırlı kalması, uygun fiziki koşullar ve çalışma programı sağlanmamasına rağmen, hizmet vermeye devam etmek durumunda kalmaları nedeniyle, toplumun yararı adına hizmet vermekle kendi sağlığını gözetmek arasında etik ikilemde kalarak, bu etik ikilemden kaynaklı etik uyumsuzluklar yaşamış olmalarıdır. Katılımcı sağlık çalışanlarının büyük çoğunluğu, hastaların sağlığını gözetmek adına kendi sağlıklarını göz ardı etmek durumunda kalmıştır. Katılımcı sağlık çalışanlarının deneyimledikleri etik ikilem nedeniyle mesleki değerler ve bireysel etik anlayışlarıyla ters düşen durumları engelleyememeleri ahlaki zorlanmaya neden olmuştur. Katılımcı sağlık çalışanları arasında, ahlaki zorlanmayla baş etme stratejilerinin ağırlıklı olarak geliştirilememiş olması ve stresin sistematik hale dönüşmesi öne çıkan bulgudur.

Sonuç ve Öneriler

Pandemiyle mücadelede sağlık bakımı hizmetinde ön safta yer alan sağlık çalışanlarının sağlığının korunmasının mücadelede birincil öneme sahiptir ve bu nedenle de pandemiyle mücadele planlamasında sağlıkçıların sağlığına ilişkin koruyucu tedbirlerin artırılması ve hastanelerde iş güvenliği önlemleri alınarak hastanelerin pandemilere uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Hastanelerde branşlar ve meslek grupları arasında iletişimi kolaylaştıracak, farklı kademeleri karar alma süreçlerine dahil edecek iletişim kanallarının açılması gerekmektedir. Sağlıkçıların etik kararlarını daha kolay almalarını sağlayacak hastaneler ve toplumsal mücadele birimleri içerisinde etik kurul ve konseyler oluşturulmalı ve bu birimlerle sağlık personeli arasındaki iletişim sağlanmalıdır. Son olarak, sağlık çalışanlarının dirençliliğini yükseltmeye dönük psikolojik destek programlarının, deneyimlenen stresin kaynaklarından birinin, koşulların sonucu olarak ahlaki bilincin zarar görmesi olduğu tespitine dayalı olarak ajandalarına ahlaki zorlanma ve ahlaki yaralanma kavramlarını alarak ilerlemeleri önerilmektedir.



120K457 – Gençlerin COVID-19 Salgını ile Baş Etme Stratejilerinin Farklı Dinamikleri



Prof. Dr. Nilay ÇABUK KAYA – Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Selahiddin ÖĞÜLMÜŞ – Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Kezban ÇELİK – TED Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Aylin ÇAKIROĞLU ÇEVİK – TED Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Haktan URAL – Ankara Üniversitesi

Amaç

Projenin amacı, Türkiye'deki 18-30 yaş arası gençlerin COVID-19 salgınıyla baş etme stratejilerinin farklı dinamiklerini sosyolojik, psikolojik, kültürel, siyasal, ekonomik ve toplumsal cinsiyet bağlamında ele alarak karşılaştırmalara dayalı analizlerle bilimsel bilginin üretilmesine aracılık etmek; ayrıca salgın ve benzeri küresel kriz dönemlerinde etkin ve verimli kaynak kullanımına dayanan politikalar geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Bulgular

Türkiye'deki gençlerin salgın süresince öncelikli olarak zihin sağlığı, kişisel özgürlüklerinin kısıtlanması ve eğitim alanlarında zorluk yaşadıkları görülmüştür. Araştırmadaki bulgular kadınların erkeklere kıyasla olumlu stratejileri daha fazla kullandığını; bunun yanı sıra duygusal ve davranışsal olumlu stratejileri kullanma düzeylerinin de daha yüksek olduğunu göstermektedir. Davranışsal olumsuz stratejiler erkekler tarafından daha fazla kullanılırken, duygusal olumsuz stratejiler de kadınlar tarafından daha çok kullanılmıştır. Çalışmayan gençlerin pandemide olumsuz stratejileri daha fazla kullandığı, bilişsel olumlu stratejilerin ise çalışan grup tarafından daha fazla kullandığı bulunmuştur. Öğrenci olmayan gençlerin olumlu stratejilerden daha fazla faydalandığı da bir diğer bulgudur. Katılımcıların kendilerini algıladığı sosyal statü konusunda da anlamlı farklar bulunmuştur; üst grupta yer almak, salgınla olumlu şekilde baş etmede daha avantajlı görünmektedir. Erkeklerin, çalışanların, evlilerin, üst sosyo-ekonomik düzeydekilerin ve öğrenci olmayan katılımcıların daha yılmaz olduğu görülmüştür. Katılımcıların yaş ve gelir düzeyi arttıkça yılmazlık düzeyleri de artış göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, gençlerin salgın zamanlarında eğitim yaşamına katılmaları önünde yaşadıkları güçlükleri, iş piyasasındaki kırılganlıkları, aileye bağımlılıkları ve genç olmaya atfedilen değerler bakımından küresel salgının yarattığı kriz ortamını özgül bir biçimde yaşadığını ortaya koymaktadır. Gençlerin bu kriz ortamının yarattığı ve/ya derinleştirdiği kırılganlıklarıyla başa çıkabilmeleri toplumsal cinsiyet, sosyo-ekonomik durum, yaşadıkları fiziksel çevre, demografik özellikler gibi etkenlere bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Gençler arasında salgının etkilerinin eşitsiz dağılım göstermesinin yanı sıra, bu güçlüklerle başa çıkma biçim ve kapasiteleri de önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Gençlerin bu özgül koşullarının dikkate alınarak gençlik politikalarının geliştirilmesi ve küresel salgının yaralarının sarılması büyük önem taşımaktadır.



120K467 - COVID-19 Pandemisinin Türkiye’de Yaşlılığın ve Yaşlıların Algılanma Biçimine Etkileri ve Yaşlıların Toplumsal İmajını İyileştirmeye Yönelik Kamusal Politika Önerileri



Doç. Dr. Nazan ÇİÇEK - Ankara Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Boran Ali MERCAN - Ankara Üniversitesi

Amaç

Projenin amacı; Türkiye’de hegemonik yaşlılık imajının bileşenlerinin tespit edilmesi, bu imajın yaşlı bireylerin COVID-19 pandemisini deneyimlemesi sürecinde oynadığı rolün anlaşılması, salgının yaşlılığa ve yaşlılara ilişkin toplumsal algılamalar ve dirençli stereotipler üzerinde yarattığı etkinin sorgulanması, söz konusu etkinin yaş ayrımcılığı kaynaklı hegemonik örüntüleri derinleştirme potansiyelinin analiz edilmesi ve imajın iyileştirilmesine yönelik kamusal politika önerileri sunulmasıdır.

Bulgular

Proje kapsamında Ocak-Nisan 2020 zaman aralığını kapsayacak şekilde geniş bir konvansiyonel ve sosyal medya taraması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Ankara ilinde üç ayrı yaş grubundan toplam 83 görüşmeyle derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Hem medya taraması hem de mülakatlardan elde edilen veriler söylem analizine tabi tutulmuştur. Proje bulguları çerçevesinde yaşlılığa ilişkin hegemonik toplumsal imajın bileşenleri açısından en güçlü eğilimin yaşanmayı olumsuz olarak gören yaklaşıma ait olduğu ve olumsuz yaşlılık imaj ve çağrışımların yaşlı bireylerin COVID-19 salgınına ilişkin deneyimlerinde önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Salgının Türkiye’de yaygın şekilde rastlanan olumsuz yaşlılık algılamasının güçlenmesine ve yeniden üretilmesine katkıda bulunduğu ve yaşlı bireyler aleyhine işleyen yaş ayrımcılığı kaynaklı pratiklerin ve örüntülerin derinleşerek daha katmanlı hale gelmesine yol açtığı anlaşılmıştır. COVID-19 sürecinin kuşaklar arası iletişimsizlik olgusunun görünürlük kazanmasında ve kuşak çatışmasının ülkeye özgü dinamiklerinin belirginleşmesinde de bir tür katalizör işlevi gördüğü gözlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Toplumsal dayanışmanın ve tutunumun artmasına ihtiyaç duyulan benzeri kriz momentlerinde yaşlı bireylerin COVID-19 sürecinde maruz kaldığı ayrımcılık örüntülerinin tekrarlanmaması için yaşlılık imajının yeniden inşa edilmesi konusunda bir an önce harekete geçilmesi gerektiği gözlenmiştir. Bu bağlamda aktif yaşlanmaya dair kuramsal çıkarımların rehberliğinde Türkiye’de yaşlıları “verimsiz ve topluma katkısı olmayan” bir grup olan gören olumsuz yaygın imajın rehabilite edilmesine ve kuşaklar arası iletişimsizliğin azaltılmasına yönelik olarak genç bireylerle yaşlı bireyleri üretken zaman paylaşımı matrisinde bir araya getirecek olan projelerin üretilmesine; imaj yenilemeye yönelik şekilde gerek örgün eğitimde ve konvansiyonel medya mecralarında gerekse ve bilhassa da sosyal medyada etki gücü yüksek, farkındalık yaratıcı ve kamuoyu oluşturucu, sistematik ve uzun süreye yayılmış bir mobilizasyonun tasarlanarak hayata geçirilmesine ihtiyaç vardır.



120K471- Farklı Sosyal Kırılganlık Düzeyine Sahip Hanelerin COVID-19 Salgınına Deneyimleme Biçimleri ve Yakın Geleceğe İlişkin Beklentileri: İstanbul İli Örneği



Prof. Dr. Kezban ÇELİK-TED Üniversitesi

Prof. Dr. H. Sibel KALAYCIOĞLU – Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Sarp ÜNER - Lokman Hekim Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Oya KALAYCIOĞLU – Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Gülçin CON WRİGHT - TED Üniversitesi

Amaç

Araştırma ile İstanbul ilinde daha önceki çalışma ile belirlenmiş farklı sosyal kırılganlık düzeyine sahip hanelerin şu anda yaşanmakta olan COVID-19 salgınına nasıl deneyimledikleri anlaşılacak istenmiştir.

Bulgular

Çalışmanın ilk ve en temel sonuçlarından birisi, salgın deneyiminin salgın öncesi koşullar tarafından şekillenmekte olduğuna ilişkindir. Çalışmanın ikinci temel bulgusu, salgın deneyimini belirleyen, deneyime rengini veren en önemli kategorinin ekonomi kategorisi olduğudur. Salgın deneyimi ile yaşanan mekan arasında yakın ilişki olduğu; yoksul mahallelerde yaşayan hanelerin kalabalık olduğu, yakın akrabaları ile aynı ya da yakın binalarda yaşadıkları; kalabalık nüfuslu mahallelerde yoksul hanelerin artan ihtiyaçlarını karşılamanın güç olduğu görülmüştür. Sosyo-ekonomik olarak yoksul olmayan bazı mahallelerin ise demografik açıdan kırılgan olduğu tespit edilmiştir. Mekânsal olarak kırılgan olmayan alanlarda yaşıyor olmalarına rağmen 65 yaş üstü grubun teknoloji kullanımlarının zayıflığı, izole olmaları nedeni ile (psikolojik olarak deneyimlenen güçlüklerle birleşerek) sosyal açıdan kırılgan hale geldikleri görülmüştür. Çalışmanın bir diğer önemli bulgusu ise, mevcut kamusal destek mekanizmalarının ve salgına yönelik yardımların salgın öncesi koşullar dikkate alınarak yapıldığı ancak salgın ile birlikte ani gelir kaybına uğrayan grupları tespit edebilecek sistemlerin yeterli olmadığıdır.

Sonuç ve Öneriler

Salgını olumsuz deneyimleyen en önemli demografik kategorinin yaşlı gruplar olduğu görülmüştür. Bu grubun ekonomik olmayan gereksinimlerinin salgınla birlikte daha da önemli hale geldiği, teknolojik ve dijital okur-yazarlık düzeylerinin düşük olması ve yalnız yaşayan yaşlıların özel gereksinimlerinin artmasının da salgının mahalle düzeyinde yönetişimine önemli etkileri olduğu için öncelikli grup olarak görülmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Salgın yeni sosyal kırılganlıklar üretmiş ve kırılgan grupların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu gruplara erişimi sağlayacak etkin mekanizmalar kurulmasının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın sonuçları hem hanelerin hem de mahallelerin yeknesak olmadığını göstermiştir. Başvurulacak tedbirlerin bu çeşitliliği dikkate alınmasına ve de bazı durumlarda önceliklendirme yapılmasına gereksinim bulunmaktadır.



120K476 - 65 Yaş Üstü Kadınlara Sosyal İzolasyon Altında Gerekli Dijital Yetkinliklerin Kazandırılması



Dr. Öğr. Üyesi Çağlar ÖZBEK – Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Doç. Dr. Müge ADNAN – Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Doç. Dr. Özgür ULUBEY – Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Öğr. Gör. Dr. Ali YAKAR – Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Amaç

Yaşlı nüfusun, özellikle kadınların, COVID-19 salgınında sosyal izolasyon altında yaşadıkları sorunları tespit ederek farkındalık ve bilgilendirme yoluyla sorunları asgari düzeye indirmek ve benzer çalışmalara model oluşturmak üzere tasarlanan araştırmada, Muğla il merkezinde yaşayan 65 yaş üstü kadınların dijital yetkinlik düzeylerinin belirlenmesi ve bu yetkinliklerin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Bugün tüm dünyanın ana gündem maddelerinden birini oluşturan yaşlılık ve yaşlanma olgusu, bu çalışmada sınırlı bir örneklem grubuyla Muğla ilinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın hem niceliksel ve eğitim uygulaması hem de nitel analiz kısmında elde edilen bulgulara göre, 65 yaş ve üstü kadınlar, COVID-19 pandemisinde en çok etkilenen toplumsal grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal izolasyonla birlikte dezavantajlılığı pekişen 65 yaş ve üstü kadınların, dijital yetkinliklerini arttırmak amacıyla yürütülen çalışmada, bu yaş gurubundaki kadınların internet üzerinden herhangi bir işlem yaparken yoğun bir “güvenlik problemi” yaşadığı ve bunun neticesinde gerek kendilerinden yaşça küçük kişilere (çocuk, torun, arkadaş vb.) gerekse eşlerine olan bağımlılıklarının arttığı görülmüştür. İlgili değişkenlere göre ise; eğitim seviyesi yükseldikçe, ailede yaşayan kişi sayısı azaldıkça (yalnız kadınların geniş ailede yaşayanlara göre), yaş kategorisi 65 yaşa yaklaştıkça ve gelir durumu arttıkça kadınların dijital yetkinliklerinin daha güçlü olduğu ortaya çıkmıştır. YouTube platformu üzerinden geliştirilen eğitim materyalleri sayesinde kadınların dijital yetkinliklerinde artış tespit edilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Yaşlı nüfusa internet aracılığıyla hazırlanacak olan kısa bilgilendirme videolarının, nüfusun dijital yetkinliğini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Yaşlı nüfusun en büyük bağımlılığı, dijital teknolojileri kullanırken hissettikleri güven probleminin kaynaklı, her ne kadar araştırma kapsamında geliştirilen eğitim materyallerinin etkisiyle bir ilerleme gösterse de, hala çocuklarından/torunlarından yardım almalarıdır. Genç nüfusun, doğrudan internet üzerindeki işlemleri gerçekleştirmek yerine, yaşlı nüfusu bilgilendirme işlevlerini hayata geçirmeleri uzun vadede faydalı olacaktır. Bu sayede, kuşaklar arasında bilgi aktarımı önem kazanmaktadır. Aynı zamanda herhangi bir yaşının öğrenme sürecini sağlıklı tamamlaması akranlarının da eğitimini olumlu yönde etkileyecektir. Bu etki, toplumun genelinin dijital yetkinliklerini kazanması için de faydalı görülmektedir.



120K490 – COVID-19 Salgınının Türkiye’de Kuşaklararası Dayanışma Üzerine Etkisi



Dr. Öğr. Üyesi Burcu ÖZDEMİR OCAKLI – Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Emine ÖZMETE – Ankara Üniversitesi

Amaç

Türkiye’de ilk COVID-19 vakasının görülmesiyle birlikte sosyal mesafe ve sosyal izolasyon uygulamaları ortaya çıkmıştır. Bu uygulamalar yaşlı ebeveynler ve yetişkin çocukları arasındaki kuşaklararası dayanışmayı olumsuz etkilemiştir. Projenin amacı COVID-19 salgınının kuşaklararası dayanışmayı nasıl etkilediğini ortaya çıkarmak, değişen yapıyla birlikte işlevselliğin azaldığı alanları belirleyerek hem mikro hem de makro düzeyde sosyal politika önerileri sunmaktır.

Bulgular

Pandemi kuşaklararası dayanışmanın bütün boyutlarını olumsuz olarak etkilemiştir. Pandemi sonrası yaşlı ebeveynlerin ve yetişkin çocuklarının yüz yüze görüşme sıklıkları azalmış, telefon ve görüntülü konuşma sıklıkları ise artmıştır. Hem yaşlı ebeveynlerin yetişkin çocuklarına yaptıkları, hem de yetişkin çocukların yaşlı ebeveynlerine yaptıkları maddi yardımlarda azalma görülmüştür. Yetişkin çocukların yaşlı ebeveynlerine temizlik, yemek, alış-veriş gibi günlük pratik konularda yaptıkları yardımların sıklığında ve yaşlı ebeveynlere verilen uzun süreli bakımda sıklığında da azalma meydana gelmiştir. Yaşlı ebeveynlerin torun bakma sıklıklarında da azalma söz konusudur. Devletten beklenen maddi, pratik ve bakım yardımlarının pandemi gibi kriz zamanlarında arttığı görülmüştür. Pandemiyle birlikte kötüleşen ruhsal ve fiziksel sağlık durumuna ek olarak istihdam kayıpları da pandemi döneminde kuşaklararası dayanışmayı olumsuz etkileyen en önemli faktörler arasında yer almaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma bulguları pandemiyle birlikte değişen aile yapısının kuşaklararası dayanışmanın işlevlerini azalttığına işaret etmektedir. Aynı zamanda hem yaşlı ebeveynlerin hem de yetişkin çocukların pandemi gibi kriz zamanlarında devletten yardım beklentilerinin arttığı görülmüştür. İstihdam ve gelir kayıpları göz önünde bulundurulduğunda istihdam desteği ve resmi maddi yardım desteklerinin de artırılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Kuşaklararası pratik yardım ve bakım yardımı sıklıklarının azalması, özellikle yerel yönetimler tarafından yaşlı bireylere götürülecek hizmetlerin artırılması gerekliliğine işaret etmektedir. Bunun yanı sıra kuşaklararası dayanışmanın güçlendirilmesi için hem yetişkin çocuklara, hem de yaşlı ebeveynlere psiko-sosyal destek sağlanması gerekliliği ortaya çıkmıştır.



120K493 - İstanbul'da Yaşlı Nüfusun COVID-19 Deneyiminin Analizi ve Yaşlılar İçin Bir Toplumsal Dayanıklılık Ölçütünün Geliştirilmesi Projesi



Prof. Dr. Uğur TEKİN – İstanbul Kent Üniversitesi
Prof. Dr. Hatice Deniz YÜKSEKER – İstanbul Kent Üniversitesi

Amaç

Projenin hedefi; COVID-19 salgını sırasında İstanbul'da yaşayan yaşlı nüfusun toplumsal dayanıklılıklarını artıran veya azaltan kaynakları belirlemek, sokağa çıkma kısıtlamaları sırasındaki deneyimlerini incelemek ve dayanıklılık kaynakları hakkında bir ölçüt geliştirilmesidir. İstanbul'da yaşayan ve 65 yaş ve üzerinde olan 500 kişi ile anket yapılması ve 50 kişi ile de mülakat yapılması amaçlanmıştır.

Bulgular

Projenin önemli bulgularından birisi; yaşlıların dayanıklılığında en önemli unsurun aile olduğu tespitidir. Yaşlılar, salgın sırasında ihtiyaçlarını karşılamada en büyük yardımı çocuklarından ve torunlarından almışlardır. Diğer bir önemli dayanıklılık kaynağı, ev sahipliği ve sabit gelir sahipliğidir (emekli ve dul-yetim maaşları). Bununla birlikte, katılımcıların yarısı salgın döneminde doğrudan veya dolaylı maddi kayba uğradıklarını belirtmişlerdir; çünkü birçok katılımcı salgın sırasında işlerini kaybeden çocuklarına maddi destek vermiştir. Salgından önce çoğunluğu görece aktif bir hayat yaşayan katılımcılar, sokağa çıkma kısıtlamaları sırasında en çok evde kapalı kalmaktan, buna bağlı sıkıntı ve sağlık sorunları yaşamaktan ve yakın çevreleriyle görüşmemekten şikayetçi olmuşlardır. Proje, yaşlılar için pandemi dönemindeki dayanıklılık kaynaklarından birinin, yaşanılan evlerin dış mekân kullanım alanı bulunması olduğunu göstermiştir.

Projenin ayrıca; kadınların sokağa çıkma yasakları dönemini daha "soğukkanlılık"la geçirdiklerini ve ev içinde kendilerine daha iyi baktıklarını göstermiştir, ancak kadınların salgın döneminde ev içi iş yükleri de artmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma bulguları, katılımcıların büyük çoğunluğunun salgın hastalık konusunda bilgili ve bilinçli olduğunu ve önerilen önlemlere uyduklarını göstermektedir. Sadece yaşlıları hedefleyen sokağa çıkma yasakları veya kısıtlamaları, yaşlı nüfusun bedensel sağlığını ve duygularını olumsuz etkilemiştir.

Proje, salgın sürecinde yaşlıların günlük hayatlarını devam ettirmek için en fazla desteği ailelerinden aldığını göstermiştir. Buna karşılık, kamu kurumlarının rolü çok düşüktür. Gelecekte salgın dönemlerinde yaşlı nüfusa etkin bir şekilde ulaşacak, bilgilendirecek, gündelik ve sağlık ihtiyaçlarını karşılayacak yerel veya merkezi kamusal düzenlemeler yapılmalıdır.

Katılımcıların yarısı internet kullanmaktadır. Yaşlı nüfusun salgın hastalık hakkında doğru bilgilere erişmesi ve gündelik ihtiyaçlarını karşılayabilmesi açısından, dijital okuryazarlığı artıracak yöntemler geliştirilmesi de yerinde olur.



120K494 – Yaşlılıkta Baş Etme Stratejileri: COVID-19 Sürecinde Yalnız Kadınlık Deneyimleri



Doç. Dr. Vefa Saygın ÖĞÜTLE – Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Amaç

Proje kapsamında Gaziantep (Suriyeli), Muğla (Britanyalı-yerli) ve Zonguldak (yerli) şehirlerinde 65 yaş ve üstü yalnız yaşayan kadınların farklı toplumsal süreçlerden dolayı farklı biçimlerde gerçekleşen COVID-19 deneyimlerinin açığa çıkarılması, ihtiyaç ve beklentilerinin tespit edilmesi ve yalnız yaşayan yaşlı kadınlara yönelik merkezi ve yerel düzeyde politika önerilerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Katılımcılar arasında ortaklaşan ve farklılaşan deneyimlerin olduğu saptanmıştır. Ortak deneyimlerde katılımcıların yapısal bir korkuyu içselleştirdikleri, COVID-19 sürecinde bu korkunun arttığı saptanmıştır. Yine 65+ üzerine uygulanan izolasyon sonucunda yalnızlığın yapayalnızlaşma halini alarak kadınları daha da kırılganlaştırdığı görülmüştür. Farklılaşan deneyimler sınıf, etnisite, göçmenlik, yurttaşlık ve mekân gibi değişkenlerden kaynaklanmıştır. Suriyeli kadınlar destek mekanizması açısından aile bağımlıdır. Çocuklarının pandemi sonucu işsiz kalması nedeniyle yardıma daha çok bağımlı hale gelmişlerdir. Britanyalı kadınlar sosyo-kültürel açıdan sorunlar yaşamışlardır. Aile bağları zayıftır, istek ve taleplerini kurumlara yöneltmektedirler. Muğla sahasında sosyal etkileşimi aile ve çevresiyle sınırlı, kültürel aktivitelere az katılan, dolayısıyla sosyal izolasyonu daha az hisseden bir grup (Muğla’da doğup büyüyen) ve kültürel aktivitelerin kısıtlanmasına bağlı sorun yaşayan bir diğer grup (Muğla’ya sonradan yerleşenler) bulunmaktadır. Zonguldaklı kadınlar, geniş bir sosyal çevre ve desteğe sahiptirler. “Mekânsal sabitlik”leri aile, akrabalık ve arkadaşlık ilişkilerinin güçlü olmasını sağlamıştır. COVID-19 sonrası bu yoğun sosyal etkileşimin eksilmesi, Zonguldak’ta pandemi sürecinin en yıkıcı tarafını oluşturmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Sınıf, yaş, toplumsal cinsiyet, sağlık durumu, engel durumu, göçmenlik konumu, mekân, etnisite gibi farklı gruplardan bireyler pandemi sürecinde de birbirlerinden farklı deneyimler yaşamaktadır. Pandeminin yol açtığı sorunların çözümünde, kişisel deneyimler göz önünde bulundurulmalıdır. Bir sembolik şiddet formu olarak korkunun içselleştirilmesi ve yapayalnızlaşma karşısında kadınların kırılganlıklarının azaltılması için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı bir “Yalnızlık Genel Müdürlüğü” kurulması, yaşlı ve yalnız kadınların iyilik halini artırmak için “sosyal destek”ten ziyade “sosyal refah hizmetleri”ne dayalı bir anlayış geliştirilmesi, uzun vadeli geçim kaynaklarının teşviki, boylamsal saha çalışmalarının yapılarak ihtiyaçlarının düzenli bir biçimde tespiti, yaşlı ve yalnız yaşayan kadınlar için sosyal refah konularında pozitif ayrımcılık gözetilmesi gerekmektedir.



120K496 - Online Destek Hizmetlerin COVID-19 Nedeniyle Evde Kalan 25- 50 Yaş Aralığındaki Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin ve Annelerinin Yaşam Kaliteleri ve Fiziksel Aktiviteleri Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi



Prof. Dr. Dilara Fatoş ÖZER - İstanbul Kent Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Aynur AYDOĞAN - İstanbul Kent Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi N. Beril ÖZER TEKİN - Doğuş Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Büşra SÜNGÜ - Süleyman Demirel Üniversitesi

Amaç

Bu araştırmada online destek hizmetlerin COVID-19 nedeniyle evde kalan 25-50 yaş aralığındaki zihinsel yetersizliği (ZY) olan bireylerin ve annelerinin yaşam kaliteleri (YK) ve fiziksel aktivite düzeyleri üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Online destek hizmetlerine (ODH) katılan ZY olan bireylerde fiziksel aktivite düzeyi yönünden değişim gözlenmemiştir ($p>0,05$). Ancak kontrol grubunun (KG) hafif dereceli fiziksel aktivite ve toplam fiziksel aktivite puanlarında azalma saptanmıştır ($p<0,05$). ODH sonunda deney grubunun (DG) orta dereceli fiziksel aktivitesi ve toplam fiziksel aktivitesi KG'den daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). DG'de bulunan annelerin ODH sonunda fiziksel aktivite düzeylerinde değişim gözlenmemiştir. Ancak KG'de günlük oturma sürelerinde artış saptanmıştır ($p<0,05$). ODH sonunda DG'de günlük oturma süresi KG'den daha düşük bulunmuştur ($p<0,05$).

Yaşam kaliteleri yönünden incelendiğinde KG ve DG'de yer alan ZY olan bireylerde değişim gözlenmemiştir ($p>0,05$). Ancak ODH sonunda psikolojik sağlık ve genel sağlık puanları yönünden DG daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). ODH'ye katılan annelerin yaşam kalitesinin fiziksel sağlık, psikolojik sağlık, çevre ve genel sağlık alt boyutlarında artış ($p<0,05$), KG'de ise fiziksel sağlıkta azalma olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). ODH sonunda DG yaşam kalitesinin tüm alt boyutlarında KG'den daha yüksek değerlere sahip bulunmuşlardır ($p<0,05$).

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçları online destek hizmetlerinin ZY olan bireylerin ve annelerinin kısıtlamaların nispeten daha az olduğu yaz dönemindeki fiziksel aktivite düzeylerinin korunmasında ve özellikle annelerin yaşam kalitelerinin artırılmasında önemli bir işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Çocuklarına sunulan hizmetler ve psikolojik danışmanlık annelerin daha aktif olmasını sağlamış, yaşam kalitelerinde önemli iyileşmeye neden olmuştur. Bu sonuçlara dayalı olarak online destek hizmetlerinin bir eğitim ve toplum sağlığı politikası haline getirilmesi, pandemi koşulları ortadan kalktıktan sonra da alternatif ya da yüz yüze eğitimi destekleyici bir yöntem olarak kullanılmasının sağlanması önerilmektedir.



120K619 - COVID-19 Salgını Sırasında ve Sonrasında İş Sağlığı ve Güvenliği ile Salgının İvme Kazandıracığı Yeni Çalışma Modelleri



Doç. Dr. Gaye BAYCIK – Ankara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Dilek DULAY YANGIN – Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Orhan Ersun CİVAN – TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Sevil DOĞAN – Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Doç. Dr. Özlem TÜRKŞEN – Ankara Üniversitesi

Amaç

Projenin ilk bölümünde, COVID-19 ve benzer nitelikli bir salgında derhal uygulamaya koyulabilecek bir İSG işveren rehberinin hazırlanması amaçlanmıştır. Proje ile güdülen bir diğer amaç COVID-19 salgınıyla beraber yaygın olarak kullanılan ve salgın sonrasında da kalıcı olacağı düşünülen uzaktan çalışma modelleri ile platform tabanlı iş ilişkisinin hukuki temele oturtulmasıdır.

Bulgular

COVID-19 salgını esnasında çoğu işyerinde hijyen ve insan yoğunluğuna yönelik ek iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşılık işyerlerinde, salgın özelinde risk değerlendirmesinin yapılmadığı, pandemi kurulu/ temsilcisinin atanmadığı, salgının etkilerini azaltmaya yönelik toplumsal cinsiyete dayalı işyeri politikalarının geliştirilmediği, sosyal damgalanmayı engellemeye yönelik önlemler alınmadığı, işçilerin çalışmaktan kaçınma hakkı ve kişisel verilerinin güvenliği hakkında bilgilendirilmediği tespit edilmiştir. Benzer şekilde uzaktan çalışma modellerinin işverenler tarafından yoğun bir şekilde tercih edildiği ancak mevzuatta uzaktan çalışma modellerinde tarafların hak ve yükümlülüklerini düzenleyen, bu çalışma modellerine özgü özel nitelikli hukuki problemlere (çalışma/dinlenme sürelerinin tespiti, ulaşılama hakkı, sosyal izolasyon, İSG tedbirlerinin alınması, sendikal hakların kullanılması gibi) çözüm getiren düzenlemelere ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir. Son olarak, dijital platform tabanlı çalışma modelinin hayatımıza kattığı kolaylık yanında, platformlar üzerinden geçimlerini sağlayan kişilerin hukuki statülerinin tespiti, sosyal güvenliklerinin sağlanması, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, sağlık ve güvenliklerinin temini, kişilik haklarının korunması, örgütlenme haklarının güvence altına alınması konularında yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

İşyerlerinde salgınla bütüncül mücadeleyi sağlayan tüm İSG önlemleri eksiksiz şekilde alınmalı ve COVID-19 sağlık çalışanları bakımından meslek hastalıkları listesine eklenmelidir. Uzaktan çalışma modellerine ilişkin kavramlar netleştirilmeli, tarafların hak ve yükümlülüklerini düzenleyen ve bu modellere özgü sorunlara çözümler getiren hukuki düzenlemeler bir an önce yapılmalıdır. İş Kanunu'nda dijital platform tabanlı iş sözleşmesi tanımlanmalı, platform çalışanlarına yönelik işçilik karinesi getirilmeli, bu kişilerin sosyal güvenliği sağlanmalıdır. Platformların yasal yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri için Türkiye'de temsilci bulundurmaları zorunlu tutularak, bu yükümlülüklerini yerine getiren platformlara prim teşvikleri tanınmalıdır.



T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI



TÜBİTAK